

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVENİN İŞE ADANMIŞLIK VE ÖRGÜTSEL
VATANDAŞLIK DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
MUSTAFA TECİMEN

DANIŞMAN
PROF. DR. MAHMUT ÖZDEMİR

TEMMUZ-2020

KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVENİN İŞE ADANMIŞLIK VE ÖRGÜTSEL
VATANDAŞLIK DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
MUSTAFA TECİMEN

DANIŞMAN
PROF. DR. MAHMUT ÖZDEMİR

TEMMUZ-2020

KIRIKKALE

ÖNSÖZ

Doktora döneminde ve tez çalışmama başlamış olduğum tarihten itibaren her konuda bana destek olan, ilgi ve yardımlarını benden esirgemeyen, hoşgörüsü ve maneviyatı ile hep yanımda olan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Mahmut ÖZDEMİR'e sonsuz şükranlarımı ve hürmetlerimi sunuyorum.

Bununla birlikte tez izleme komitemde yer alan tezimin oluşmasında emeği geçen, yardımlarını hiç esirgemeyen, özellikle araştırmama sağladıkları görüş ve önerileriyle beni yönlendiren çok değerli hocalarım Sayın Doç. Dr. İsmail GÖKDENİZ ve Doç. Dr. M. Veysel KAYA'ya sonsuz minnettarlığımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Aynı zamanda tez savunma jürimde yer almayı kabul eden, çok önemli düşünce, görüş ve katkılarının olduğunu bildiğim çok kıymetli büyüğüm sayın Prof. Dr. Muharrem TUNA'ya ve çalışmamı yaparken her zaman bana destek olan, görüş ve düşüncelerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Melda AKBABA'ya sonsuz şükran ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmanın özellikle uygulama kısmında bana yardımcı olan anket uygulamalarımnda diğer konaklama işletmeleri ile irtibata geçip uygulamalarımı kolaylaştıran Altinel Otel Genel Müdürü arkadaşım Mustafa ÇELİKKAYA'ya minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, beni büyütüp bu günlere getiren tüm eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi her anlamda destekleyen ve cesaretlendiren çok sevgili aileme teşekkürlerimi sunuyorum. Her zaman yanımda duruşuyla, bana gösterdiği sevgisiyle ve aşkıyla beni mutlu eden ve her zaman beni destekleyen hayatımın anlamı sevgili eşim Eda TECİMEN'e, aynı zamanda Allah'ın bize lütfettiği kainatın en anlamlı varlıkları oğlum Efe TECİMEN ve kızım Ece TECİMEN ile birlikte oluşan çekirdek ailemin bana verdiği huzur ve mutluluk için,

Sonsuz Teşekkürlerimi Sunuyorum.

Mustafa TECİMEN

ÖZET

Yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışının artması ve örgütün amaçlarına ulaşarak rekabet edebilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamasında otel işletmeleri için önem arz etmektedir. Yöneticilerin çalışanları her konuda desteklemesi, kendilerine güvenmesi ve kendileriyle barışık olmaları, insana değer vermesi, bilgi saklamaması, bilgi ve tecrübelerini çalışanlarıyla paylaşması, çalışanların fikirlerine değer vermesi ve yapılan işleri takdir etmesi çalışanların yöneticilerine güven duymasını sağlayan davranışlarındandır. Söz konusu yöneticiye güven duyulmasını sağlayan davranışlar; çalışanların işe adanmışlık göstererek daha verimli çalışmaları ve gönüllü davranış olarak nitelendirilen örgütsel vatandaşlık davranışı bakımından önemli unsurlardandır.

Bu araştırmada, otel işletmelerinde yöneticiye duyulan, güven işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, Ankara ilinde faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerinde çalışan 495 işgörene anket aracılığıyla ulaşılmıştır. Anket aracılığıyla elde edilen verilerle çalışanların yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki belirlemek amacıyla korelasyon analizi, yöneticiye duyulan güvenin, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisini belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Bununla birlikte demografik değişkenlere göre yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t testi ve ANOVA analizi de yapılmıştır. Söz konusu analizler sonucunda yöneticiye duyulan güvenin adil ve dürüst, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik çıkarmayan, bilgi paylaşan, güven veren, yetkin, yetki veren boyutlarıyla işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık, duygusal adanmışlık ve bilişsel adanmışlık boyutları ve örgütsel vatandaşlık davranışının yardımseverlik boyutu, yurttaşlık boyutu, centilmenlik boyutu, sadakat boyutu ve kişisel gelişim arasında karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çalışanların yöneticilerine duydukları güven arttıkça işe adanmışlıkları ve örgütsel vatandaşlık davranışları artış gösterecektir. Ayrıca araştırmada yapılan regresyon analizinin sonuçlarına göre, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı, yöneticiye duyulan güven tarafından açıklanabilmekte ve örneklemi oluşturan çalışanların yöneticiye duyulan güvenlerinin artması işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışlarını arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık, örgütsel vatandaşlık davranışı, otel işletmeleri.

ABSTRACT

Trust in the manager is important for hotel businesses to increase their commitment to work and organizational citizenship behavior and to ensure their competitiveness and sustainability by achieving the organization's objectives. Managers' support in all matters, their self-reliance and peace with them, to value people, not to store information, share their knowledge and experience with employees, employees value their ideas and appreciation of the behavior of employees is one of the behavior that allows employees to trust. Behaviors that provide trust to the manager; It is an important element in terms of organizational citizenship behavior which is defined as voluntary behavior and more efficient work of employees by showing dedication to work.

In this study, it is aimed to determine the relationship between trust in the manager, commitment to work and organizational citizenship behavior in hotel businesses. For this purpose, 495 employees who is working in four and five-star hotel businesses in Ankara were reached through a questionnaire. Correlation analysis was used to determine the relationship between trust in the manager, commitment to work and organizational citizenship behavior, and regression analysis was conducted to determine the effect of trust in the manager on organizational commitment to work and organizational citizenship behavior. In addition, t-test and ANOVA analysis were performed to determine whether the trust in the manager, commitment to work and organizational citizenship behaviors differ according to demographic variables. As a result of these analyzes, It is concluded that there is a mutually positive relationship between the trust in the manager is fair and honest, supporting employees, team leader, positive working environment, self-confident, creating tension, sharing information, reassuring, competent, authorizing dimensions and the dimensions of physical commitment, emotional commitment and cognitive commitment, and organizational citizenship behavior, charity dimension, citizenship dimension, gentleman dimension, loyalty dimension and personal development. According to this result, as employees' trust in their managers increases, their commitment to work and organizational citizenship behaviors will increase. In addition, according to the results of the regression analysis, commitment to work and organizational citizenship behavior can be explained by the trust in the manager.

Key Words: Trust in manager, commitment to work, organizational citizenship behavior, hotel businesses.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar.....	vii
ŞEKİLLER	x
KISALTMALAR	x
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN AMACI	3
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	8
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	9
ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	9

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜVEN VE YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN

1.1. GÜVEN KAVRAMI	10
1.2. ÖRGÜTSEL GÜVEN	12
1.2.1. Örgütsel Güven Modelleri.....	13
1.2.1.1. Mishra Güven Modeli	13
1.2.1.2. Shockley-Zalabak, Ellis ve Winograd Güven Modeli	13
1.2.1.3. Cummings ve Bromiley Güven Modeli.....	13
1.2.2. Örgütsel Güven Boyutları.....	14
1.2.2.1. İş Arkadaşlarına Güven.....	14
1.2.2.2. Örgüte Güven.....	15
1.2.2.3. Yöneticiye Duyulan Güven	15
1.3. YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN.....	15
1.4. YÖNETİCİYE GÜVENİN BOYUTLARI.....	16
1.4.1. Yetenek	17
1.4.2. Dürüstlük.....	17
1.4.3. Açıklık	17
1.5. YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	18

İKİNCİ BÖLÜM

İŞE ADANMIŞLIK

2.1. ÖRGÜTSEL ADANMIŞLIK.....	23
2.1.1. Örgütsel Adanmışlığın Boyutları	23
2.1.1.1. Örgüte Adanma.....	24
2.1.1.2. Çalışma Arkadaşlarına Adanma.....	24
2.1.1.3. Mesleğe Adanma	25
2.1.1.4. İşe Adanma.....	25
2.2. İŞE ADANMA KAVRAMI	26
2.3. İŞE ADANMIŞLIK SINIFLANDIRMALARI	27
2.3.1. Duygusal Adanmışlık	27
2.3.2. Bilişsel Adanmışlık	27
2.3.4. Fiziksel Adanmışlık	28
2.4. İŞE ADANMIŞLIĞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	28
2.5. İŞE ADANMIŞLIKLA İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI (ÖVD)

3.1. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI.....	33
3.2. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI TARİHÇESİ	34
3.3.ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	38
3.3.1 Örgütsel Spontanlık.....	38
3.3.2. Psikolojik sözleşmeler	38
3.3.3. Rol Davranışları	39
3.3.4. Prososyal Örgütsel Davranış	39
3.4.ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLE İLGİLİ TEORİLER	40
3.4.1. Sosyal Değişim Teorisi.....	40
3.4.2. Lider-Üye Mübadele Teorisi.....	41
3.4.3. Eşitlik Teorisi	42
3.4.4. Beklenti Teorisi.....	43
3.4.5. Vekalet Teorisi.....	43
3.5. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI BOYUTLARI	44
3.5.1. Yardımseverlik.....	45
3.5.2. Yurttaşlık Erdemi.....	45

3.5.3. Centilmenlik	46
3.5.4. Örgütsel Sadakat	47
3.5.5. Örgütsel İtaat	47
3.5.6. Bireysel İnisiyatif	48
3.5.7. Bireysel Gelişim	48
3.6. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA VE UYGULAMA

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	54
4.2. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	55
4.3. VERİ ANALİZİ YÖNTEMİ	55
4.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM.....	56

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN ÖLÇEĞİNİN FAKTÖR ANALİZİ	60
5.2. İŞE ADANMIŞLIK ÖLÇEĞİNİN FAKTÖR ANALİZİ.....	62
5.3. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİNİN FAKTÖR ANALİZİ	63
SONUÇ VE ÖNERİLER	124
KAYNAKÇA	132
EKLER.....	147
EK-1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ANKET FORMU.....	147
EK 2. ÖZGEÇMİŞ.....	153

TABLOLAR

Tablo 1. Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Boyutlarının Tarihsel Özeti.....	37
Tablo 2. Türkiye’deki Otel İşletmelerinde Yatak ve Oda Başına Düşen İşgören Sayısı	57
Tablo 3. Ankara’daki Dört ve Beş Yıldızlı Otel İşletmelerine İlişkin Bilgiler.....	56
Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri	58
Tablo 5. Araştırmaya Katılanların İş İle İlgili Bilgileri.....	59
Tablo 6. Yöneticiye Duyulan Güven Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi	60
Tablo 7. Yöneticiye Duyulan Güven Ölçeğinin faktör Analizi	61
Tablo 8. İşe Adanmışlık Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi.....	62
Tablo 9. İşe Adanmışlık Ölçeğinin Faktör Analizi.....	63
Tablo 10. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Güvenirlilik Analizi	64
Tablo 11. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Faktör Analizi	64
Tablo 12. Katılımcıların Yöneticiye Duydukları Güven Seviyesi	66
Tablo 13. Katılımcıların İşe Adanmışlık Düzeyleri	67
Tablo 14. Katılımcıların Gösterdikleri Örgütsel Davranış Seviyeleri.....	69
Tablo 15. Katılımcıların Yöneticiye Duydukları Güven Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi	72
Tablo 16. Katılımcıların İşe Adanmışlık Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi	73
Tablo 17. Katılımcıların Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi	73
Tablo 18. Katılımcıların Yöneticiye Duydukları Güven Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılığının İncelenmesi.....	74
Tablo 19. Katılımcıların İşe Adanmışlık Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılığının İncelenmesi.....	75
Tablo 20. Katılımcıların Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılığının İncelenmesi.....	75
Tablo 21. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Yöneticiye Duydukları Güvenin Alt Boyutları Arasında Ki Farklılıkları	76
Tablo 22. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre İşe Adanmışlık Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	78
Tablo 23. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	79
Tablo 24. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	80
Tablo 25. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	82

Tablo 26. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	83
Tablo 27. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	84
Tablo 28. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	85
Tablo 29. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	86
Tablo 30. Araştırmaya Katılanların Turizm Eğitime Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	87
Tablo 31. Araştırmaya Katılanların Turizm Eğitime Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	89
Tablo 32. Araştırmaya Katılanların Turizm Eğitime Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	90
Tablo 33. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Konumuna Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	91
Tablo 34. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Konumuna Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	92
Tablo 35. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Konumuna Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	93
Tablo 36. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Bölümüne Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	94
Tablo 37. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Bölümüne Göre İşe Adanmışlığın Yöneticiye Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	96
Tablo 38. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Bölümlerine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	97
Tablo 39. Araştırmaya Katılanların Turizm Sektöründeki Çalışma Süresine Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	98
Tablo 40. Araştırmaya Katılanların Turizm Sektöründeki Çalışma Süresine Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	100
Tablo 41. Araştırmaya Katılanların Turizm Sektöründeki Çalışma Süresine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	101
Tablo 42. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Çalışma Süresine Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları.....	102
Tablo 43. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Çalışma Süresine Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	104

Tablo 44. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Çalışma Süresine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları	105
Tablo 45. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Yöneticiye Duydukları Güven Düzeyleri Arasındaki Farklılıklar	106
Tablo 46. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre İşe Adanmışlık Düzeyleri Arasındaki Farklılıklar	108
Tablo 47. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Düzeyleri Arasındaki Farklılıklar	110
Tablo 48. Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları İle İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	111
Tablo 49. Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları İle Örgütsel Vatandaşlık Boyutlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	113
Tablo 50. İşe Adanmışlığın Alt Boyutları İle Örgütsel Vatandaşlık Boyutlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	114
Tablo 51. Yöneticiye Duyulan Güven, İşe Adanmışlık Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki	115
Tablo 52. Yöneticiye Duyulan Güvenin İşe Adanmışlık Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.....	115
Tablo 53. Yöneticiye Duyulan Güvenin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları	117
Tablo 54. Hipotez Sonuçları.....	120

ŞEKİLLER

Şekil 1. Araştırmanın Modeli.....	54

KISALTMALAR

ÖVD: Örgütsel Vatandaşlık Davranışı

Frekans (f): Bir veri içindeki bir değerin ne kadar kullanıldığını temsil eder.

Aritmetik Ortalama: Toplam verilerin toplam n sayısına bölünerek elde edilen değerdir.

S.S: Standart sapma

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

p: Önemlilik testlerine ilişkin olasılık değeri

T: T testine ilişkin parametre.

F: Varyans analizine (Anova Testi) ilişkin parametre.

OTML: Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi

GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte değişen ve gelişen dünya koşullarında işletmelerin başarısında insan kaynağının oynadığı rolün önemi gün geçtikçe artmakta olduğu genel olarak kabul edilmektedir. İşletmelerin işleyişi ve gelişimi insan kaynağının etkinliğine göre şekillenmekte ve ilerlemektedir. Bu bağlamda işletmeler ellerindeki kaynakları, yetkinlikleri ve becerilerini bir toplamı olan insan kaynağını ne düzeyde etkin kullanırlarsa, yoğun rekabet ortamında diğer işletmelere göre avantajlarını artırır ve işletmelerinin sürdürülebilir olmasını sağlayabilir. Bu nokta da çalışanların en iyi şekilde nasıl yönetilmesi veya yöneticilerin nasıl olması gerektiği soruları da son dönemlerde artış göstermesiyle birlikte işletmelerin hedeflerine, amaçlarına ulaşmada etkinliği ve verimliliğinin arttırılabilmesi için yönetim alanında birçok araştırma yapılmaktadır.

Yapılan araştırmalar farklı sektörlerde uygulanmakta olup farklı sonuçlar göstermektedir. Hizmet sektörü de üretim faktörlerinden biri olan insan kaynağının önemli olması ve emek yoğun bir sektör olması nedeniyle, işgörenlerin içinde bulundukları durum, iş yapış şekillerine ve sorumlu oldukları sektörlerden bir tanesidir. Hizmet sektörüne bağlı birçok farklı dal olsa da ilk akla gelen otel işletmeleridir.

Kar amacı güden otel işletmelerinde temel hedefleri başında kendilerini arzu ettikleri kar hedefine ulaştıracak yüksek doluluk oranıyla çalışmak gelmektedir. Bu temel amaç çerçevesinde hedefe ulaşmak için müşteri memnuniyeti, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, rekabet edebilecek bir örgütsel yapı, maliyetlerin en aza indirgenmesi gibi diğer hedeflerin de gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Otel işletmeleri örgütlenmelerinin tartışmasız en fazla önem arz eden kaynaklarından biri olan insan gücünün önemli olduğu sektörlerden bir tanesidir.

Söz konusu işletmelerin hizmet kalitesini üst düzeyde tutmak istemesi sebebiyle verimlilik, etkinlik ve yüksek kar ya da verimsizlik ve düşük kar veya zarar noktasında başrol oynadıkları düşünüldüğünde, işgörenlerin örgütle ilgili konulardaki görüşleri ve davranışları son derece önemlidir. Şüphesiz işgörenlerin işlerini yürütürken sayısı hesaplanamayacak kadar çok olan örgütsel davranış konularından yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışının her birinin kendine has bir yeri ve ayrı bir önemi vardır.

Konaklama işletmelerinde işgörenlerin nazarında yöneticilerinin çalışanlarına örgüt için önemli olduklarını hissettirmeleri ve sorumluluğunu aldıkları işlemlerin hesabını verebilmeleri önemlidir. İşgörenler arasında etkin bir görev dağılımı yapabilmeleri, adil ve iyi bir dinleyici olmaları, karar alırken astlarının görüşlerini dikkate almaları, çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağlamaları, astlarıyla ilişkilerinde dürüstlükten yana olmalıdırlar.

Yapılan işlerde çalışanlarını takdir etmelerine bağlı olarak çalışanların işlerinde bir şeyler yolunda gitmediğinde bile azimle işlerine devam etmelerini, işlerinde kendilerini güçlü ve enerjik hissetmelerini sağlamalıdırlar. İşleri konusunda hevesli olmasına, yeteneklerinin farkında olup yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarını, çalışanların yaptıkları işi anlamlı ve hem kendi hem de örgütün amaçlarına uygun bulmalarını, yaptığı işten gurur duymalarını ve işlerinde kendilerini zihinsel olarak dayanıklı hissetmelerini sağlayabilecektir.

Bununla birlikte söz konusu yöneticilerin davranışlarına bağlı olarak çalışanlar işte olmayan ya da ara veren arkadaşlarının işlerini idare edebilmelidirler. İşe yeni başlayan çalışanların işe ve örgüte alışmalarına yardım edebilecek, diğer çalışanların işle ilgili problemlerini çözmelerine yardımcı olabilecek ve diğer çalışanların işleriyle ilgili ortaya çıkabilecek sorunları önceden görmesi halinde ilgili çalışanı bu konuda uyaramalıdır.

İşletme çalışanların başarılarını ve gelişimlerini destekleyici ve pekiştirici davranışlarda bulunacak, örgüt performansını arttırmak için diğer çalışanlarla iletişim ve işbirliği içinde olacak, önemli olduğunu düşündükleri toplantılara, görevleri dışında olsa bile katılacak ve örgüt için neyin iyi olduğu konusundaki değerlendirmelere katılacak ve bu konuda görüş bildirecek gönüllü davranışları sergileyebileceklerdir. Bu sayede örgüt insan kaynağını etkin bir şekilde kullanır hale gelerek hem rekabet üstünlüğü, hem de sürdürülebilirliğini sağlayabilecektir. Bununla birlikte yöneticisine güven duyan çalışanlar işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı sergileyerek müşteri memnuniyetini üst seviyelere taşıyabilecektir. Buna bağlı olarak bu çalışmada söz konusu işletmelerde yöneticiye duyulan güvenin, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Konaklama işletmeleri turizm sektörünün en önemli arz kaynaklarından biridir. Konaklama işletmelerinde turist memnuniyetinin başrolü olan insan kaynağının etkisinin öneminden yola çıkarak bu araştırmada konaklama işletmelerinde yöneticilere duyulan güvenin düzeyleri belirlenerek, yöneticilere duyulan güven bağımsız değişkeni ile çalışanların işe adanmışlıkları ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki düzeyleri belirlenmiştir. Bu temel amaç çerçevesinde; yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarının işgörenlerin kişisel özelliklerine (cinsiyet, medeni durum, yaş, gelir durumu, eğitim durumu, turizm eğitim durumu, işletmedeki konumu, çalıştıkları bölüm, turizm sektöründe ve işletmede çalışma süreleri) göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmiştir. İşgörenlerin yöneticiye duydukları güven seviyesi, işe adanmışlık ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda hipotezler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

H1: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H2: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H3: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile yaşları arasında anlamlı farklılık vardır.

H4: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi

paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile gelir durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H5: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H6: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile turizm eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H7: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile işletmedeki konumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H8: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile çalıştıkları bölüm arasında anlamlı farklılık vardır.

H9: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile turizm sektöründe çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H10: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile işletmedeki çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H11: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H12: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H13: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile yaşları arasında anlamlı farklılık vardır.

H14: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile gelir durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H15: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H16: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile turizm eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H17: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile işletmedeki konumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H18: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile çalıştıkları bölüm arasında anlamlı farklılık vardır.

H19: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile turizm sektöründe çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H20: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile işletmedeki çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H21: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H22: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H23: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H24: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile gelir durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H25: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H26: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile turizm eğitimleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H27: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işletmedeki konumları arasında anlamlı farklılık vardır.

H28: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile çalıştıkları bölüm arasında anlamlı farklılık vardır.

H29: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile turizm sektöründe çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H30: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işletmedeki çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H31: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık pozitif yönde ilişki vardır.

H32: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile işe adanmışlık boyutlarından duygusal adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H33: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H34: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yardım severlik arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H35: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yurttaşlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H36: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından centilmenlik arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H37: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (ı) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından örgüte sadakat arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H38: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi

paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından kişisel gelişim arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H39: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık pozitif yönde ilişki vardır.

H40: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işe adanmışlık boyutlarından duygusal adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H41: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Konaklama işletmeleri özellikleri itibariyle emek-yoğun ve hizmet sektöründeki işletmelerdir. Hizmet sektöründe üretim faktörlerinden biri olan insan kaynağının önemli olması ve emek yoğun bir sektör olması nedeniyle, işgörenlerin içinde bulundukları durum, iş yapış şekillerine ve sorumlu oldukları yöneticilere karşı güven tutumları önem kazanmaktadır. Söz konusu tutumların pozitif olması örgütlerin verimliliği ve sürdürülebilirliği adına önem arz etmektedir. Günümüzdeki yönetim yaklaşımlarında örgütler için en fazla önem arz eden ve en kıymetli üretim faktörü olarak nitelendirilen insan kaynağının etkin ve verimli kullanılmasına yönelik akademik anlamda birçok çalışma yapılmaktadır (Alparslan, 2010: 60). Bu konulardan yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı da işlemler için önemli konulardan bazılarıdır. Araştırmada turizm sektöründeki işgörenlerin seçilmesinin nedeni, sektörün insan kaynağına dayanmasıdır. Özellikle buna bağlı olarak gönüllü davranışların sergilenmesini gerektiren bir meslek grubu olmasıdır. Türkiye’de araştırmalarda bu kavramların ayrı ayrı çalışması olsa da (yöneticiye duyulan güven işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranış) bu üç kavramın aynı anda bir araştırmada beraber kullanılarak daha önce bir araştırma yapılmamıştır. Bir araştırma da bu kavramları aynı anda

kullanarak hizmet sektörü olan otel işletmeleri için bir boşluğun giderilmesi ve ilerleyen zamanlarda yapılacak çalışmalar için bir ışık tutması amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmaların genel olarak karşılaştığı en büyük zorluklar karşılaşılabilecekleri bazı sınırlılıklardır. Söz konusu araştırmadaki temel bazı sınırlılıklar aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Araştırmada evrenin tümüne ulaşmada kontrol gücü, zaman ve kaynak maliyetinin fazla olabileceği düşünülerek, araştırmada evreni temsil yeteneğine sahip örneklem alma yolu tercih edilmiştir.
- Araştırmada öncelikle bir sektör sonrada bir il belirlenmiştir. Bu sebeple anketin daha rahat uygulanacağı il olarak Ankara belirlenmiştir.
- Ankara ilinde özellikle en çok örgütsel vatandaşlık davranışı gereken sektör olarak turizm sektörü belirlenmiştir.
- Turizm sektörünün iş kolunun çokluğu nedeniyle konaklama işletmeleri belirlenmiş olup ve bu işletmelerin sadece 4 ve 5 yıldızlı olan otel işletmeleri araştırmanın evreni olarak belirlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmada konaklama işletmelerinde yöneticiye duyulan güven ile çalışanların işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu temel varsayımından yola çıkılmıştır. Diğer varsayımlar aşağıdaki gibidir:

- İşgörenlerin yöneticiye duydukları güven sayesinde işe adanmaları, örgütsel vatandaşlık davranışını en az bir kere yaptığı varsayılmıştır.
- Araştırmada işgörelere yapılan anketlerin, işgörel tarafından doğru bir şekilde doldurulduğu varsayılmıştır.
- Araştırmamız örneklemini Ankara'da bulunan 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmelerinde istihdam edilen işgörelendir. Söz konusu örneklemin, evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜVEN VE YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN

1.1. GÜVEN KAVRAMI

Güven, insanlık var olduğundan bu yana insanların kişisel ve toplumsal ilişkilerinden meydana gelen bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Güven kavramının toplumlar ve insanlar arasında yok olması halinde ilişkilerin sürdürülmesin de güç olacağı bilinmektedir (Baltaş, 2000: 57-58).

Güven, kişiler arası ilişkilerde çok sık kullanılan ve bu nedenle de çoğu kişi tarafından algılanma şekli değişebilen kavramdır. Zaman ve yer olarak farklılık gösteren ve bu farklılıklar doğrultusunda gelişen ilişkiler sonrasında da farklı güven ayrımları meydana gelebilir. Dolayısıyla söz konusu bu farklılıklar, kişilerin güven kavramına birbirinden farklı anlamlar yükleyebilmelerine de zemin hazırlamaktadır (Lewicki, Mcallister & Bies, 1998: 438-458).

Türk Dil Kurumu tarafından güven, “Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat” (www.tdkterim.gov.tr) olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte güven kavramı farklı disiplinler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin; psikologlar, güveni başkaları tarafından güvenilen kişinin ve başkalarına güvenen kişinin davranışları ve tutumları olarak görmüşlerdir (Lewicki ve Bunker, 1996: 115-116).

Güven karşılıklı olarak kişilerin birbirlerine her konuda inanmalarıdır. Taraflar birbirlerine karşı dürüst olup ve bilinçli olarak birbirlerini desteklemeleridir. Aynı zamanda karşılıklı olarak birbirlerini zarara uğratabilecek davranışlarda bulunmamalarıdır (Dönertaş, 2008: 34). Solomon ve Flores (2001: 18)’e göre güven, “vaat taahhüt edilenlerle, duygularla ve kendi iç tutarlılıklarıyla ortaya çıkarılan, koruma altına alınan, sürdürülen bir kavramdır. Güven bir seçenek aynı zamanda bir tercih olarak da ifade edilmektedir. Hosmer ise (1995: 380) güveni, temelde güvenilen tarafın ahlaki anlamda doğru şekilde davranacağına dair inanç, beklenti ve güvenilen tarafa güvenme isteği olarak tanımlamaktadır. Wech (2002: 354) güvenin doğasında diğer bireylerle olan ilişkiler olduğunu belirtir ve kavramı “bir bireyin gönüllü olarak, başka bir bireyden pozitif amaçlar ya da davranışlar beklediği psikolojik bir durumdur.” şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca araştırmacıya göre

güven, bireyler için samimi özeni ve ilgiyi temsil eden duygusal bağlılığı da içermektedir.

Güven, çeşitli davranış biçimlerinde kendini gösterebilmektedir. Bir kişinin, başka bir kişiye güvenmesinin ardında, o kişinin dürüst, iyi niyetli veya bunlar gibi pek çok faktör yatabilir (Noteboom, 2003: 16-35).

Bu faktörlerden bazıları aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Güvenilirlik: Bireylerin ihtiyaç duydukları şeylerin olumlu bir biçimde karşılanacağı yönündeki inançlarını ortaya koyan ve bir anlamda iyimserliğin öngörülebilirliğidir. Kişilerin güvenilir olarak nitelendirilmelerinde başlıca rol oynayan unsurlar; yardımseverlik, bütünlük ve yeterlilik olarak belirtilmiştir (Mayer & Schoonman, 1995: 709-734).

Dürüstlük: Dürüstlük kavramı, insanın davranışlarını, tutumlarını ve doğruluklarını yansıtmaktadır. İnsanın dürüstlüğü gösterdiği durumlar, olaylar karşısında sergileyeceği tutum ve davranışlar sonucunda meydana gelen tutarlılıklardır. Oluşan olayları gerçekliğiyle aktarmak, başka insanları suçlama eğilimine geçmemek ve sergilemiş olduğu davranışları bireyin farkında olması ve kabul etmesi bunları hepsi birer dürüstlük örneğidir (Hoy & Moran 1999: 184-208).

Bağlılık: Bağlılık kavramı, örgütü ve örgüt çalışanlarını koruma, destekleme ve diğerlerini cesaretlendirme olarak ifade edilmektedir. Bağlılık, üstü kapalı bir şekilde verilen sözdür (Butler, 1991: 643-663).

Tutarlılık: Tutarlılık, bireyin davranışlarının öngörülebilirliği ve herhangi bir durum ile karşılaşıldığında olay yerinde muhakeme yeteneği olarak ifade edilmektedir (Butler, 1991: 643-663).

Açıklık: Açıklık, şeffaf bir biçimde iletişim gerçekleştirmek ve aynı zamanda düşündüklerimizin neticesinde endişe etmeden, kaygıya ve strese kapılmadan olduğu gibi ifade edilmektedir. Açık olmayı başarabilen yöneticiler, personellerine de açık olabilecekleri hususunda sinyal göndermiş olurlar. Bu sayede, personel de kendisini daha rahat şekilde ifade edebilecek, düşüncelerini yönetimle paylaşmaktan endişe etmeyecektir. Ortaya çıkan etkileşim ise her iki taraf açısından da son derece olumlu neticeler doğuracak bir süreci beraberinde getirir. Ayrıca, işletme yöneticilerinin açık ve şeffaf iletişimi personelin kurumsal bağlarını da güçlendirecektir (Polat, 2009).

1.2. ÖRGÜTSEL GÜVEN

Güven, bireysel olarak görüldüğü gibi örgütsel kapsamda da görülebilmektedir. Güven kavramının insanların bir özelliği ya da bir davranış eğilimi gibi görülse de, bu özelliğin oluşması toplumların eski zamanlarda gelişen yaklaşımları ile oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle güven algısının oluşmasındaki en büyük etken kültürel yaklaşımların ve özelliklerin paylaşılmasıyla gerçekleşmektedir (Huff ve Kelly, 2003: 1-4).

Güven, örgütsel yapıların özelliklerini etkileyen oldukça önemli bir bağlayıcı değerdir. Örgüt çalışanları arasındaki güven düzeyinin yüksek olması, merkezileşmenin azalması sonucunu doğurmakta ve örgütsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde süreç verimliliğinin otomatik olarak kontrol altına alınmasını mümkün kılan doğal bir içselleştirilmiş kontrol mekanizmasıdır. Yukarıda bahsedilenin aksine güven duygusunun oluşmadığı örgütsel yapılarda ise merkezileşme artmakta ve otoriter bir denetim mekanizması ortaya çıkarak, katı bir dışsal denetim devreye girmektedir (Sargut, 2003: 101-102).

Hardin (1996) örgütlerde yüksek düzeyde güven algısının oluşturulabilmesi için, örgütlerin yapılarının güvene göre tasarlanması gerektiğini belirtmiştir (Kamer, 2001: 8-9). Üst düzey örgütsel güvenin hakim olduğu örgütler, yapıları itibari ile daha uyumludur. Bununla birlikte bu örgütlerin stratejik ittifaklarının daha güçlü olduğu söylenebilir. Yine bu örgütlerin takım oluşturmada diğer örgütlere göre daha yetenekli olduğu ve etkin bir kriz yönetimi gerçekleştirdikleri görülmektedir (Huff ve Kelley, 2003: 1-4).

Örgütlerin faaliyetlerini uygun şekilde devam ettirebilmeleri, sürdürülebilir rekabet üstünlüğü sağlayarak amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilmeleri, daha üretken, kaliteli, farklı ve yaratıcı çalışanlara sahip olabilmeleri ile mümkündür. Bu anlamda güvenin, örgütün tüm kademelerine yayılması gerekmektedir. Örgütüne güvenen çalışanlar, örgütün amaç ve hedeflerini daha kolay benimseyecek ve örgütün gelişmesi, farklılaşması ve büyümesi için gerekli görüş, düşünce ve duyguları örgütleri ile paylaşmaktan çekinmeyerek, örgütlerine olumlu katkılar sağlayacaktır (Altınöz, Çöp ve Kervancı, 2011: 582).

Örgütsel güven düzeyi yüksek olan örgütlerde çalışanlar ve yöneticiler arasındaki ilişkilerin daha pozitif ve yapıcı özellik taşıyacağı düşünülebilir. Güvenin hakim olduğu örgütlerde çalışanların işbirliği ve takım çalışmasına olan inançları üst düzeye çıkacaktır. Her birey işine, arkadaşlarına ve yöneticilerine karşı sorumluluklarının

farkına varacak, bu sayede yöneticilerin denetim faaliyetlerine ayırdıkları zaman en aza indirgenecektir. Bu anlamda yöneticiler asıl işleri olan strateji belirleme ve karar verme faaliyetlerine daha çok zaman ayırabilecektir.

1.2.1. Örgütsel Güven Modelleri

Örgütsel güven kavramının örgütler açısından daha iyi anlaşılması için araştırmacılar tarafından farklı modeller ortaya konulmuştur. Söz konusu modeller aşağıdaki gibidir:

- Mishra Güven Modeli
- Shockley-Zalabak Ellis ve Winograd Güven Modeli
- Bromiley ve Cummings

1.2.1.1. Mishra Güven Modeli

Mishra güven modeli; kişisel, grup ve örgütsel düzeyde olmak üzere güvenin taraflardan birinin, diğer tarafın yeterlik, açıklık, ilgililik ve itimat edilebilirliğiyle ilgili inancına dayanarak savunmasız olma isteğini ifade eden dört boyuttan oluşmaktadır (Mishra, 1996: 265). Yeterlik; kişi veya işletmeden beklenen standartları yapabilmek için gerekli yeteneğine yönelik emin olma durumunu yansıtmaktadır. Açıklık, karşılıklı olarak kişilerin arasındaki iletişimin açık ve dürüst algılanmasını ifade etmektedir. İlgililik, kendisi dışındakilerinin refahına yönelik ilgiyi içermektedir. İtimat Edilirlik, söylenenler ve yapılanlar arasında tutarlılık beklentisini yansıtmaktadır (Tüzün, 2006: 38).

1.2.1.2. Shockley-Zalabak, Ellis ve Winograd Güven Modeli

Shockley-Zalabak, Ellis ve Winograd (2000: 37), Mishra'nın güven modelindeki yeterlilik, açıklık, ilgililik ve itimat edirlilik boyutlarına özdeşleşme boyutunu ekleyerek modeli beş boyutlu olarak geliştirmiştir. Bu modele göre özdeşleşme boyutu örgüt üyelerinin örgütsel amaçlar, değerler, inançlar ve normlarla bütünleşme seviyelerini ölçmektedir (Tüzün, 2006: 112). Buna bağlı olarak örgüt üyelerinin yöneticileriyle özdeşleşmeleri halinde yüksek seviyede güven düzeyi olabileceğini ifade etmektedir (Shockley-Zalabak vd., 2000: 37).

1.2.1.3. Cummings ve Bromiley Güven Modeli

Cummings ve Bromiley güveni üç farklı boyutta ele alınmaktadır. Bunlar; duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olarak söylenmektedir. Modelin güven tanımlaması, bir kişi veya grubun, farklı bir grup ya da kişiye karşı oluşacak her koşul karşısında iyi niyet gösterme çabasında bulunacaklarıdır. Dürüst ve gerçekçi tutum göstermek için

ellerinden geleni yapmaya ve çıkar oluşabilecek bir durum olsa bile karşı tarafın zor koşullarından faydalanmadan bu inanç doğrultusunda hareket etmeleri olarak söylenmektedir. Başka bir ifadeyle Cummings ve Bromiley'in güven modelinin maddelerinde birincisi güven duyulan kişinin davranışsal olarak güvenilir olduğu, yani söylediklerini ve yapacaklarını gerçekleştiren ve bağlılık oluşturmaya yönelik davranışlar sergilediği anlamına gelmektedir. İkinci madde, gerçekleştireceklerini yapmadan önce kişinin davranış ve tutumlarının, kişinin gerçek istek ve arzularının tutarlı olduğunu ifade eder. Üçüncü maddede ise güvenilen kişinin, çıkar sağlayabileceği durumda olsa bile başkalarının kazançlarından fayda sağlamayacağını ifade etmektedir (Cummings ve Bromiley, 1996: 303-304).

1.2.2. Örgütsel Güven Boyutları

Örgütsel güven boyutları şunlardır:

- İş arkadaşlarına güven
- Örgüte güven
- Yöneticiye güven

1.2.2.1. İş Arkadaşlarına Güven

Çalışanlar arası güven, kurulan ilişkinin rasyonelliği ve pozitifliği ile şekillenmektedir. Bireyin çalıştığı örgütle bütünleşmesi ve bu örgütün faaliyetlerine dahil olma noktasında gösterdiği isteklilik, bireyin iş ilişkisinde yaşadığı tatmine paralel olarak gelişme göstermektedir (Mowday, 1998). Örgüt çalışanları arasında oluşan güven algısının yüksek düzeyde tutulabilmesi için örgütsel süreç ve uygulamalarda eşitlik ve adalet duygusunun hakim olmasının yanı sıra, karar alma süreçlerinde kullanılan prosedürlerin de etkin olması gerekmektedir (Shaw, 1997: 242).

Yine önemli bir bağlayıcı değer olarak, örgütsel yapıların özellikleri üzerinde etkili olmaktadır. Örgüt üyeleri arasında oluşan yüksek güven, merkezileşmenin azalmasını beraberinde getirmekte ve içselleştirilmiş denetim mekanizmasına bağlı olarak işletmenin faaliyetlerinin verimliliği açısından doğal bir oto kontrol süreci oluşturmaktadır (Sargut, 2003: 101-102). Bu anlamda güven kavramı ile örgütlerde ihtiyaç duyulan denetim mekanizmaları ve örgüt yapılarından kaynaklanan işlem maliyetleri azalırken, enformasyon ve bilgi paylaşımı artmakta, fırsatçı davranışlar en alt düzeye inmekte, örgütte meydana gelebilecek bölünmeler engellenerek, alınan

kararlara ilişkin belirsizlikler en aza indirgenmektedir (Lewicki ve Bunker, 1996: 115-116).

1.2.2.2. Örgüte Güven

Örgüte güven, “dış güven” olarak da ifade edilmekte ve örgütün hedef kitlesini oluşturan müşteriler, tedarikçiler ile örgütün arasındaki ve bunların örgütün işleyiş ve sistemine duydukları genel güveni ifade etmektedir (Çalışkur, 2015: 163). Örgüte güven, çalışanların örgüte karşı savunmasız olma istekliliğini ifade etmekte çalışanlar örgütte gerçekleşen her şeyi sürekli gözlemleyerek örgüte güvenip güvenmeyeceklerini belirlemektedir. Bu bağlamda çalışanların üst yönetim ile olan iletişimleri artıkça, kuruma ilişkin güvenleri artabilecektir. Ancak, eğer kurumun işgörenler arasında genel atmosferi üst düzey yönetime karşı güven eksikliği içeriyor ise, işgörenler hiçbir şekilde örgüte karşı güven geliştiremeyeceklerdir (McCauley ve Kuhnert, 1992: 269-270).

1.2.2.3. Yöneticiye Duyulan Güven

Brockner, Siegel, Daly, Tyler ve Martin, (1997)’e göre örgüt içi ilişkilerde dikey yapılanmanın yerini yatay ilişkilerin alması, iş birliği ve takım çalışmalarına yönelimin artması ve çalışanların alınan kararlar üzerindeki etkisinin gün geçtikçe artması çalışanlar üzerindeki örgütsel otoritenin de farklılaşmasına yol açmıştır. Araştırmacılar göre ortaya çıkan bu yeni örgütsel tasarımlarda yöneticilerin etkinliği ve başarısı çalışanların güvenlerini kazanabilme becerilerine bağlıdır.

Hiyerarşik ilişkilere göre güven, dikey ve yatay olarak sınıflanmıştır. Dikey güven aşağı yönlü ve yukarı yönlü olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmiştir. Yukarı yönlü güven de yöneticiye güven ve üst yönetime güven şeklinde ayrılmıştır. Çalışanlar üst yönetim yerine yöneticileriyle (amirleriyle) daha çok iletişim halinde oldukları ve duygusal olarak birbirlerini daha iyi anladıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla çalışanların performansları üzerinde, üst yönetimden çok yöneticilerin (amirlerin) tutumlarının etkili olduğu sonucuna varılabilir (Hui-min & Li-rong, 2008, 907-912).

1.3. YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN

İşgörenler, yöneticileriyle güven ilişkisi oluşturma aşamasında iki temel yaklaşıma odaklanmaktadır. Bunlardan ilki, işgören için yöneticisiyle etkileşimden anladığı ya da algıladığı ilişki düzeyi üzerine kurulu olan ilişki temelli yaklaşımdır. Sosyal değişim teorisinde de olduğu gibi işgören, yöneticisinin kendisine karşı ilgili ve

düşünceli davranmasına karşılık verecek ve güven ilişkisi bu temel üzerine inşa edilecektir. İkincisi ise, yönetici ve işgören arasındaki güven ilişkisinin, yöneticinin sahip olduğu kişisel özellikler temelinde oluşmasıdır ki, buna da “karakter temelli yaklaşım” adı verilir. Bu yaklaşım ise, işgörenin, yöneticisinin karakteriyle ilgili algılamalarının ve anlayışının, onun işine ve yöneticisine ilişkin tutum ve davranışlarını etkileyeceği esasına dayanmaktadır (Dirks ve Ferrin, 2002: 613-614).

Yönetime güvenin, örgütsel bağlılık, çalışan performansı ve örgütsel iklimin belirlenmesinde giderek daha önemli bir unsur haline geldiği ifade edilmektedir. Yöneticilerin de örgütün çalışanları olarak örgüte güvenlerinin yüksek olduğu hallerde, değişim süreçlerinde önemli roller üstlendikleri ve yeni yönetim sistemleri oluşturmada etkin rol alma eğilimleri gösterdikleri söylenebilir (Neves ve Caetano, 2006: 353).

İşgörenlerin yöneticilerine olan güvenleri arttıkça, onların vermiş olduğu kararları daha kolay kabullendikleri veya bu kararlara daha kolay uydukları belirtilmektedir (Anderson, 2005: 392-404). Yöneticiye duyulan güven, çalışanların, davranışlarını ya da işleyişlerini kontrol altına alamadığı yöneticinin faaliyetlerine karşı hassasiyet göstermesi olarak tanımlanmaktadır. Yöneticiye güven, çalışanların üstündeki yöneticilerin verdiği sözleri tutacağı ve çalışanlar arasında eşit, adil ve tutarlı bir yönetim sergileyeceklerine inanmaları olarak tanımlanır (Reinke & Baldwin, 2001: 160-176). Yöneticiler, işgörenler ile örgüt arasında adeta bir bağ kurma rolünü üstlenmişlerdir. Örgütün politikalarına ve hedeflerine ilişkin bilgileri işgörenlere, yöneticileri aktarmaktadır. İşgören ile yöneticisi arasındaki etkileşimler sayesinde işgörenler, örgütlerinin güvenilir olup olmadığı hakkında fikre sahip olurlar. Eğer bir işgören, yöneticisine güven duygusunu hissederse, sonrasında bu duygu genelleştirir ve örgütün tamamına karşı güven duygusunu hissetmeye başlar. Bunun nedeni ise o işgörenin, yöneticisini örgütün temsilcisi olarak görmesidir (Tan & Tan, 2000: 241-260).

1.4. YÖNETİCİYE GÜVENİN BOYUTLARI

Yöneticiye güvenin boyutları farklı araştırmacılar tarafından yetenek, dürüstlük ve açıklık olmak üzere üç ana boyutta incelenmektedir:

- Yetenek
- Dürüstlük
- Açıklık

1.4.1. Yetenek

Sonnenberg (1994) yeteneğin çalışanların üstlerine saygı ve güven duymaları için önemli bir etmen olduğunu belirtmişlerdir. Bazı araştırmacılar ise yetenek yerine yetkinlik terimini kullanmışlardır. Yetenek sahibi birine güvenin arttığını belirtmiştir. Yetenek ve yetkin bir yönetim yaptığı iş konusunda gerekli bilgiye sahip olması ve sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirmesidir. Eğer çalışanlar, yönetimin işleri doğru bir şekilde yaptığına inanırlarsa yönetime daha çok güvенеceklerdir.

1.4.2. Dürüstlük

Dürüstlük, bir erdem olup karşı tarafın doğruluğunun bir göstergesidir. Helps (2005: 15) yöneticilerin dürüst algılanmasının çok önemli olduğunu, çalışanların yöneticilerini dürüst algılamamalarının kurum içinde karmaşaya ve tedirginliğe yol açacağını belirtmektedir. Dürüst olarak algılanan yöneticiler, doğru sözlü olup verdikleri sözleri tutacaklar ve çalışanların güvenini kazanacaklardır.

1.4.3. Açıklık

Açıklık ise, açık iletişim kurmak ve kişilerin düşüncelerini üst yönetimden korkmadan dürüstçe ve rahatça söyleyebilmesidir. Bunun için yöneticiler, çalışanlarına onların düşüncelerine değer verdiğini hissettirmesi ve onların da açık bir şekilde konuşmalarını sağlayacak bir ortam sağlamalıdır. Yönetim, çalışanlarına kendilerini ne kadar değerli hissettirirse bilgi ve görüşlerini daha rahat paylaşır. Çalışanların görüşlerini paylaşması yönetim için iyi olacaktır; çünkü korku ile çalışanlar işletmeye daha çok zarar verme eğilimi göstermektedirler. Sonuç olarak da, bu durumdan yine kurum karlı çıkacak; çalışanlar önemli bilgileri saklama gereği duymayacaklardır (Ellis ve Shockley- Zalabak 2001: 383). Ayrıca, Ellis ve Shockley-Zalabak açıklık için sadece bilgi paylaşımının yeterli olmadığını, çalışanların yöneticilerinin gerçekten içten olduğunu hissetmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

Bununla birlikte yöneticiye duyulan güven bu çalışmada 10 boyutta incelenmektedir;

Dürüst ve adil boyutu; Sorumluluğunu aldığı işlerin hesabını verebildiği, çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağladığı, adil, çalışanlarla ilişkilerinde dürüstlükten yana olduğu, samimi, saygılı davrandığı ve diğer çalışanlarla birlikte alınan kararlara uymasındır.

Çalışanları destekleyen boyutu; Çalışanlarını örgüt için önemli olduklarını hissettirebildiği, teknik açıdan donanımlı, iyi bir dinleyici olduğu, karar alırken çalışanların görüşlerini aldığı ve çalışanları her konuda desteklemesidir.

Takım lideri boyutu; Takım çalışmasına uygun, iletişime açık, koruyucu olması ve çalışanların inisiyatif kullanmasına imkan tanımasıdır.

Olumlu çalışma ortamı boyutu; İlkelerine bağlı, yaratıcı ve huzur veren bir ortam oluşmasını sağlamaktır.

Kendine güvenen boyutu; Kendisine güvendiği ve kendisiyle barışık olmasıdır.

Gerginlik çıkarmayan boyutu; Çalışanların birbirleri ile iyi geçinmeleri hususunda çaba sarf ettiği, kendi stresini ve iç çelişkilerini personeline yansıtmamasıdır.

Bilgi paylaşılan boyutu; Bilgi ve tecrübelerini paylaştığı ve çalışanların fikirlerine değer vermesidir.

Güven veren boyut; Sıcakkanlı ve deneyimli olarak çalışanlara güven telkin etmesidir.

Yetkin boyutu; İş konusunda eğitilmiş ve çalışanlar arasında etkin bir görev dağılımı yapabilmesidir.

Yetki veren boyutu; Yapılan işi takdir ederek ve çalışanların yaptığı işi öne çıkarmasıdır.

1.5. YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Whitener ve arkadaşları (1998) yılında yaptıkları çalışmada örgütleri ve yöneticileri güvene dayalı ilişkiler kurmaya teşvik edecek şekilde tasarlamak ve çalışanları buna karşılık vermek için ödüllendirmek, güvenilen bir örgüt için bir temel oluşturabileceğini ve bu sayede yönetimin uygulamalarında örgütsel etkililiği ve uygulanabilirliği arttıracığını belirlemişlerdir.

Straiter (2005) yılındaki çalışmasında, çalışanların ve örgütün yöneticiye güveninin iş doyumu ve örgütsel bağlılık üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışma sonucunda yöneticilerine güvenen çalışanlar ile iş doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulgulamıştır. Ayrıca yöneticilerin örgüte güveninin, yöneticinin çalışanlarına güveninden çok, iş doyumu üzerinde daha büyük bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Mayer ve Gavin (2005) yılında yaptıkları çalışmada, bir kuruluştaki çalışanların rol içi performans ve örgütsel vatandaşlık davranışlarının, yöneticilerine duyulan

güvenleri ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırma, çalışanların değer çıkarmayan faaliyetlere odaklanma yeteneğinin yöneticiye duyulan güven ve bu odaklamanın rol içi performans, örgütsel vatandaşlık davranışı ile ilgili olduğunu göstermiştir.

Gill (2008) çalışmasında, otel işletmelerinde yöneticiye duyulan güvenin çalışanların iş tatmini ve işe adanmışlığını geliştirip geliştirmediğini incelemek için yaptıkları araştırmada, çalışanların iş tatmini ve adanmışlık derecesi, yöneticiye duyulan güven derecesi ile ilgili olduğu sonucu ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çalışanlar yöneticisine daha fazla güven duyuyorlarsa, iş tatmini ve adanmışlık dereceleri daha yüksek veya tam tersi olarak algılanmaktadır.

Brower ve arkadaşları (2009) yöneticiler ve astları arasındaki güvene daha yakından bir bakış: hem güvenmenin hem de güvenilmenin etkilerini anlamak başlıklı çalışmalarındaki bulgular, yöneticiye duyulan güvenin ve performansın, örgütsel vatandaşlık davranışı ve işten ayrılma niyetine bağımlı olan güven ilişkilerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yöneticiye duyulan güvenin etkileşimi, bireysel yönelimli ÖVD'yi varsayımsal doğrultuda öngörmektedir.

Gao, Janssen ve Shi (2011) yılında lider güveni ve çalışan sesi: lider davranışlarını güçlendirmenin aracılık rolü başlıklı çalışmalarında, çalışanların liderlerine olan güveninin, çalışanların sesini artırmada lider davranışlarını güçlendirmekle nasıl etkileşime girdiğini araştırmıştır. Çin'deki telekomünikasyon endüstrisindeki 314 çalışandan toplanan verileri kullanarak liderlik güveni ve çalışan sesi arasındaki ilişkinin, liderliği güçlendirirken düşük olmaktan ziyade daha yüksek olduğunu bulgusuna ulaşmıştır. Üç farklı türde güçlendirici lider davranışı için lider güveni ve çalışan sesi arasındaki ilişkide liderliği güçlendirmenin bu aracılık etkisini, katılımcı karar verme, bilgilendirme ve koçluk olarak belirlemiştir.

Ötken ve Cenkçi (2012) yılında paternalist liderliğin etik iklim üzerindeki etkisi: liderlere güvenin aracılık rolü başlıklı ampirik çalışmanın amacı, paternalist liderliğin etik iklim üzerindeki etkisini ve lidere güvenin aracılık rolünü araştırmaktır. Veriler 227 Türk çalışanından elde edilmiştir. Bulgular paternalist liderliğin etik iklim üzerinde bazı etkileri olduğunu göstermiştir. Ayrıca, lidere duyulan güvenin paternalist liderlik ve etik iklim arasındaki ilişki üzerindeki aracı etkisi için kısmi destek bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları, şirket kurallarını ve prosedürlerini takip etmek ve müşterilere, topluluğa ve kuruluştaki diğer kişilere sorumluluk duygusu göstermek için paternalist liderliğin çalışanlar üzerindeki önemini göstermiştir.

Krot ve Lewicka (2012) yılında yönetici çalışan ilişkilerinde güvenin önemi başlıklı çalışmalarında yönetici dürüstlüğünün, çalışanların iş arkadaşları arasındaki ilişkilere duyulan güvenin en önemli boyutu olduğu ve yardımseverliğin, çalışanlar ve yöneticiler arasındaki ilişkilere duyulan güvenin en önemli boyutu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Toprak (2012) yılında Afyonkarahisar ilinde faaliyette bulunan beş yıldızlı otel işletmelerinde istihdam edilen çalışanların çatışmayı yönetme algıları ile yöneticilerine duydukları güven düzeylerinin belirlenmesi için yaptığı araştırma toplam 330 çalışana anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre çalışanların çatışmayı yönetme algıları ile yöneticilerine duydukları güven düzeyleri arasında olumlu yönde güçlü bir ilişki olduğu tespit edilerek, yöneticiye duyulan güven boyutunu etkileyen en önemli çatışmayı yönetme boyutunun problem çözme boyutu olduğu belirlenmiştir.

Brown ve arkadaşları (2015) yılında çalışanların güveni ve işyeri performansı adlı çalışmalarında işyeri performansı ölçüsü ile çalışan güveni arasında pozitif bir ilişkiyi desteklemektedir.

Yıldız (2015) yılında İstanbul ilinde 1142 sağlık çalışanına uyguladığı anket sonucu örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranışları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Çalışanların pozitif psikolojik sermayesi ile örgütsel vatandaşlık davranışları ilişkisinde örgütsel güvenin aracılık rolü olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

Üstün (2015) yılında Türkiye'nin 500 öncü sanayi firmalarına yaptığı araştırmada sıklık-esneklik, örgütsel güven, kurumsal girişimcilik, firma performansı incelemiştir ve sonucunda sıklık-esneklik boyutu ile örgütsel güven, kurumsal girişimcilik, firma performansı arasında ilişkinin büyük bir rol oynadığını görmüştür.

Gökçe (2016) yılında yaptığı bu anketi Afyonkarahisar da 10 adet 5 yıldızlı otelin 539 işgörene uygulamıştır. Yapılan anket çalışanların görevlerini yerine getirirken yöneticilerine duydukları güvenin çalışma yaşam kaliteleri ve işten çıkarılma üzerine etkisini incelemiştir. Sonuçlara göre işgörenlerin yöneticilerine duydukları güvenin yüksek olduğu yerlerde çalışma yaşam kalitelerinin yüksek olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda yöneticiye duydukları güven seviyeleri arttıkça işten ayrılma niyetlerinin düşük olduğu bulgulanmıştır.

Şahbudak (2016) yılında 81 ilde çalışan Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü'nde çalışan 1336 personeli uyguladığı anket sonuçlarına göre örgütsel adalet algısı, yöneticiye güven algısı ve kuruma güven algıları ve örgütsel

vatandaşlık alt boyutları arasında genel olarak olumlu ve orta düzeyde ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Örgütsel adalet algısı alt boyutları ile kuruma güven algısının tamamen ve yönetime güven algısı ise kısmen örgütsel vatandaşlık davranışının alt boyutlarını yormadığını görmüştür. Ancak yönetim genel algısı, örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutu olan davranışını yormadığı tespit etmiştir. Sonuç olarak bu araştırma, çalışanların örgütsel adalet algılarının, yöneticilerine ve kurumlarına olan güvenlerinin örgütsel vatandaşlık davranışlarında açıklayıcı değişkenler olduğunu ortaya koymuştur.

Besen (2017) yılında yaptığı çalışmada Bursa ilinde otomotiv sektörü çalışanları üzerinde anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda, lider-üye etkileşimiyle birey-örgüt uyumunun yöneticiye duyulan güven üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu göstermiştir.

Rubel ve arkadaşları (2018) insan kaynakları yönetimi uygulamaları ve çalışan hizmet davranışı: yöneticiye duyulan güvenin aracılık etkisini ölçtükleri çalışmalarında yöneticiye duyulan güven, insan kaynakları yönetimi ile rol içi hizmet davranışı arasındaki ilişkiye önemli ölçüde aracılık ettiğini sonucuna ulaşmışlardır.

Ersan (2018) yılında yaptığı çalışmada Denizli kamu hastanesinde sağlık personellerine, kişiler arası ‘güven’ kavramını araştırmak ve güvenin vatandaşlık davranışına etkilerini sağlık kurumları açısından ele almıştır. Araştırmasının sonucunda örgütsel güven boyutları ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutları arasında anlamlı bir ilişki görmüştür. Sonuç olarak, çalışmada örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranışında değişkenlerin bazılarına göre farklılık gösterdiği tespit etmiştir.

Okudan (2018) yılında yaptığı çalışmada spor genel müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatında halen görev yapan çalışan 317 spor yöneticisine yaptığı anket uygulamıştır. Sonuçlara göre örgütsel güven duygusu ve örgütsel iklim algısı arttıkça iş yaşam dengesinin de arttığı gözlemiştir, Bir diğer sonuca göre ise iş yaşam dengesinin bağlı değişken olan örgütsel güven duygusunu azalttığını, bunun yanında örgütsel iklim algısı ve örgütsel bağlılık duygusun etkenlerinin örgütsel güven duygusunu arttırdığının sonucunu ortaya koymuştur.

Oran (2018) yılında çalışmada Marmara bölgesinde eğitim, ambalaj ve tekstil sektörlerinde çalışan 973 kişiye uygulamıştır. Yapılan anket sonuçlarına göre etik ve eşit serbest liderliğin güvene etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Etik liderliğin, informal, zımni, aleni ve dışsal whistleblowing üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. Serbest

liderliğin; informal, formal, aleni, dışsal ve içsel whistleblowing üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. Demokratik liderliğin, informal, formal, zımni, aleni ve dışsal whistleblowing üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur. Son olarak, otokratik liderlik ile informal, formal ve zımni üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, liderlik tarzlarının, örgütsel güvenin ve whistleblowing'in sosyo-demografik özellikler açısından farklılıklar gösterdiğini gözlemlemiştir.

Güvenen (2018) yılında Antalya ve çevresindeki beş yıldızlı otel işletmelerin de yöneticiye duyulan güvenin, örgütsel bağlılık ve iş tatmini üzerindeki etkileri üzerine bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçları doğrultusunda yöneticiye duyulan güvenin örgütsel bağlılık ve iş tatmini üzerinde genel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir.

Uçar (2018) yılında yaptığı çalışmada Antalya, Aydın ve İzmir şehirlerinde faaliyet gösteren bir otel zincirine ait dört ve beş yıldızlı otel işletmelerinin farklı pozisyonlarında görev yapan 500 kişiye anket uygulamıştır. Bu çalışmaya göre işgörenlerin etkileşimci ve dönüşümcü liderlik algılamalarının öz-yeterlilikleri üzerine etkilerinin anlamsız olduğu çıkarılmış ve yöneticiye duyulan güven ise ilişkide aracılık rolünün bulunmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan, işgörenlerin etkileşimci liderlik algılamalarının yöneticiye duyduğu güven üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğunu, dönüşümcü liderlik algılamalarının da yöneticiye duyulan güven üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğunu çıkartmıştır.

Tomažević ve Aristovnik (2019) yaptıkları çalışmada çalışanların en yakın liderine duydukları güvenlerinin iş memnuniyetlerine etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, 1209 polise anket aracılığıyla yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre çalışanların liderine yüksek düzeyde güven duyma ve bunu sürdürme niyetinde olması durumunda, tüm örgütsel düzeydeki yöneticilerin çabalarının önemi artış göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞE ADANMIŞLIK

2.1. ÖRGÜTSEL ADANMIŞLIK

Örgütsel adanmışlık ilk olarak 1950’li yıllarda Whyte tarafından ele alınmış olduğu ve sonrasında ise Porter, Mowday, Steers, Allen ve Backer’ın da yer aldığı geniş bir araştırmacı kitlesi tarafından geliştirildiği görülmektedir (Bozdemir ve Yolcu, 2014: 288). Örgütsel adanmışlık, çalışanın örgütün amaçlarını benimseme, örgüt adına güç sarf etmeye hazır olma ve örgüt üyeliğini devam ettirme konusunda güçlü bir istek duymasıdır (Yolaç, 2008: 156).

Örgütsel davranış disiplini çerçevesinde ele alınabilecek olan örgütsel adanmışlık, örgüt üyelerinin örgüte olan aidiyetlerini ele almaktadır. Bu kapsamda adanmışlığa etki eden sebeplerin araştırıldığı ve stratejilerin belirlendiği bir konu olarak ifade edilebilir. Bu nedenle örgütsel adanmışlık aslında kişinin örgüte ilk adım attığı andan itibaren başlar. Diğer bir ifadeyle işgörenin işe ilk kabulü ve işletmeyle yaptığı sözleşme ile başlayıp, işletme çalışanı olarak hedefler, amaçlar ve iş prosedürleri hakkında tecrübe kazanmasıyla gelişir (Bozdemir ve Yolcu, 2014: 288). Northcraft ve Neale, örgütsel adanmışlığı; işgörenin örgütle kimlik birliğine girerek oluşturduğu güç birliği şeklinde ifade etmektedir (Gül, 2002: 38). Oluşturulan bu güç birliğinin derecesi ise örgüte verimlilik olarak geri dönmektedir. Bu durum ise özellikle insan kaynakları yönetimi ve örgütsel davranış disiplinleri çerçevesinde öne çıkan kavramlardan biri olmasına neden olmuştur.

2.1.1. Örgütsel Adanmışlığın Boyutları

Örgütsel adanma genel olarak örgüt düzeyinde ele alınan bir kavram olmasına karşın çok boyutlu bir kavramdır. Bu boyutlar genel itibariyle birbirleriyle ilişkilidir ve birbirlerini etkileyebilmektedir. Diğer bir ifadeyle, çalışan örgütsel anlamda ele alınan boyutları birinden etkilenerken adanmışlık seviyesi değişkenlik gösterebilir. Yani adanmışlık düzeyi artabilir veya azalabilir. Bu kapsamda çalışanların adanma boyutlarını; meslekler, birlikler, çalışma arkadaşları, örgüt hatta yapılan iş odak noktası oluşturabilir (Celep, 2014: 213). Bununla birlikte adanmanın merkezinde insan ve insanın geçmiş tecrübeleri ile olgularına verdiği önem olduğu için adanmışlık düzeyleri ve adanmışlığın nedeni kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Bu kapsamda örgütsel adanmışlık çerçevesindeki çalışanların

odaklandığı noktalar; örgüte adanma, çalışma arkadaşlarına adanma, mesleğe adanma, ve işe adanma olarak sınıflandırılmaktadır. Söz konusu sınıflandırmalar aşağıda açıklanmıştır.

2.1.1.1. Örgüte Adanma

Örgüte adanma en genel ifadeyle çalışanın bağlı bulunduğu örgüte adanması olarak tanımlanabilir. Örgüte adanma davranışı, çalışanın hedef ve beklentileri ile örgüt hedef ve beklentilerinin uyduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Örgüte adanmışlık, çalışanların amaçlar ve değerler ile ilişkilerinde, rollerine kendi çıkarları için değil, örgütün faydasına olacak şekilde bağlılık duymalarıdır (Babaoğlu ve Ertürk, 2013: 90).

Örgütsel adanmanın, çalışan tarafından önemsenmesinin bir diğer nedeni çalışanın örgüt içerisinde yükselme isteğidir. Bu kapsamda örgüt içerisinde yönetsel anlamda ilerleme kaydetmek isteyen çalışanlar bu arzularına yakalama fırsatlarının olabildiğini görmeleri halinde meslekten daha çok örgüte adanma seviyelerinde artışlar görülebilmektedir (Balay, 2014: 43).

Çalışanların örgüte adanmaya odaklanmalarındaki etkenlerden biri de örgüt içerisindeki yönetsel uygulamalar olarak gösterilebilir (Celep, 2014: 221). Bu kapsamda örgüt yöneticilerinin uyumlu ve ahenkli uygulamaları çalışanın örgütün gelişimine katkıda bulunma isteğini etkilediği ve örgüte adanma düzeylerini arttırdığı ifade edilebilir.

2.1.1.2. Çalışma Arkadaşlarına Adanma

Çalışma alanları insanların ortalama haftalık 40-50 saat arası zaman geçirdikleri ve yaşamlarının önemli bir bölümünde bulunan ortamlardır. Bu nedenle bu ortam içerisinde kimi zaman mecburiyet, kimi zaman ise çalışanların isteği doğrultusunda sosyal arkadaşlık grupları oluşmaktadır. Belirtilen bu sosyal gruplar, bazen iş grupları çerçevesinde gelişirken, bazen aynı çalışma ortamını paylaşmanın gereği olarak mesai ortamından, bazen de yönetim tarafından gerçekleştirilen sosyal etkinlikler nedeniyle başka çevrelerden oluşabilmektedir. Çalışma arkadaşlarına adanma, yukarıda belirtilen ve her ne sebeple olursa olsun bir araya gelen çalışma arkadaşları üyelerinin birbirleriyle olan ilişkileriyle doğru orantılı olarak gelişebilmektedir. Bu kapsamda işgörenin beraber çalıştığı diğer grup üyeleriyle birlikte olmaktan hoşlanması, genellikle yakın arkadaşlarının çalışma arkadaşlarından oluşması, çalışanın çalışma grubuna adanma düzeyine doğrudan etki edebilmektedir (Celep,

2014: 222).

Çalışma gruplarına yönelik adanma, örgüt içi verimliliğe ve etkinliğe olanak sağladığından, örgütler tarafından bu tür grupsal ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilebilmektedir. Bu amaçla, motivasyon programlarına etkin olarak yer verilebilmektedir. Fakat çalışma grupları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusunda gerçekleştirilen çalışmaların düzenli ve kontrollü bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Çünkü bu çerçevede oluşan informal gruplar ve onların etkileri dikkate alınmalıdır.

2.1.1.3. Mesleğe Adanma

Mesleğe adanma kişinin mesleğine yönelik olarak verdiği önemi ifade etmektedir. Mesleğine kendini adanmış kişi mesleğini severek ve arzulayarak yapar. Mesleğe adanan bir kişi hangi sektör olursa olsun o iş kolunun gerektirdiği mesleki rolleri en iyi bir şekilde yerine getirir. Mesleğine adanan kişinin işletmede mesleki değerleri ön planda tutarak iyi ilişkiler kurabileceği ileri sürülmektedir (Celep, 2014: 223). Mesleğe adanma genel olarak üç alt düzeyde değerlendirilmektedir. Bunlar:

- ***İşe yönelik genel tutum:*** İşe yönelik değerleri ve yargıları içermektedir,
- ***Mesleki planlama düşüncesi:*** Geleceğe yönelik olarak mesleğine dönük planlar yapmaktan hoşlanmak olarak belirtilebilir,
- ***Göreceli olarak işin önemi:*** İş ve iş dışındaki eylemler arasındaki alternatiflerin açıklanmasını kapsamaktadır (Balay, 2014: 44).

2.1.1.4. İşe Adanma

İşe adanma genel olarak kişinin işine yönelik adanmasını, işine verdiği önemi ifade etmektedir. Alanyazın incelendiğinde günümüze kadar yapılmış olan araştırmalarda işe adanmışlık kavramının Türkçe karşılığı konusunda net bir fikir birliğine varılamamıştır (Bostancı ve Ekiyor, 2015: 38). Yurt dışı kaynaklarına bakıldığında işe bağlılık ile karıştırılsa da; işe bağlılık ‘job commitment’, işe adanma ise ‘job involvement’ olarak ayrılmaktadır. Bununla birlikte işe adanmanın alanyazında; işe cezbolma, işe angaje olma, işe gönülden adanma, işe kapılma şeklinde farklı farklı kullanıldığı çalışmalara da rastlanılmaktadır (Ardıç ve Polatçı, 2009: 36).

İşe adanmışlık düzeyini etkileyen birçok faktörün olabileceği ifade edilmektedir. Bu kapsamda sosyalleşme sürecinin başında öğrenilmiş olan değerlerin ve kişinin gelişme güdüsünün (Balay, 2014: 52) yanı sıra yaş, eğitim düzeyi, medeni hal, örgütteki konum gibi demografik değişkenler de işe adanmanın düzeyi konusunda

önemli etkenler arasında gösterilebilir (Topaloğlu, Koç ve Yavuz, 2008: 4).

2.2. İŞE ADANMA KAVRAMI

İşveren markasının yaratılmasının en önemli amaçlardan birinin rakip işletmelere karşı rekabet avantajı oluşturmak olduğu konusuna daha önce değinilmiştir. Rekabet avantajı oluşturmak ve mevcut çalışanlardan maksimum faydanın sağlanması konularının birbirleri ile ilişkili olduğu; işe adanmışlık düzeyi yüksek olan işgörenlerin çalıştıkları işletmeye rekabet avantajı sağladıkları yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur (Rich, Lepine, ve Crawford, 2010: 618-619). Yabancı yazında “job-work-employee-organizational engagement” olarak geçen kavram Türkçe çalışmalarda işe cezbolma, işe gönülden adanma, işle bütünleşme, işe bağlanma, işe adanma gibi değişik şekillerde ifade edilmektedir. Mevcut çalışmada “işe adanmışlık” olarak kullanılmıştır. Alanyazında işe adanmışlık hakkında en çok bilinen tanım Kahn (1990)’a aittir. Bu tanıma göre işe adanmışlık; kişinin tam anlamıyla kendini zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak yaptıkları işe adanmalarını ifade etmektedir. Esen (2011: 378), işe adanmışlığı; “kişinin sadece işine ne kadar bağlı olduğunun ötesinde, işini yaparken kendisinin tüm özüyle ne kadar orada olduğu, kendisini ne kadar işe kattığını ifade etmektedir” şeklinde tanımlamıştır.

Schaufeli, Salanova, Gonzalez-Roma ve Bakker (2002: 74) işe adanmışlığı; işe ilişkin dinçlik, kendini adama ve yoğunlaşma ile karakterize edilen olumlu ve tatminkar bir ruh hali olarak tanımlamaktadırlar. İşe adanmışlığın anlık ve spesifik bir ruh halinden çok, daha kalıcı ve yaygın duygusal-bilişsel bir durum anlamı taşıdığını belirtmektedirler.

Attridge’ye (2009: 384) göre ise işe adanmışlık; çalışanın işine karşı olumlu duygular taşıması, işini anlamlı ve iş yükünü yönetilebilir bulması, bunun yanı sıra işine ilişkin geleceğe yönelik umut taşımasını ifade etmektedir.

Maslach ve Leiter (2001: 398) ise, işe adanmışlığı, tükenmişliğin üç bileşeni olan bitkinlik, işe yabancılaşma ve düşük seviyede profesyonel yetkinliğin genellikle tersi olarak niteliyorlardı. Bu araştırmacılara göre, bir işgörenin işe adanmışlık seviyesini ölçmek için tükenmişlik seviyesini ölçmek yeterliydi, bir diğer ifadeyle; düşük düzeydeki tükenmişlik, yüksek düzeydeki adanmışlığı ifade etmekteydi. Fakat ilerleyen zamanlarda yapılan araştırmalar, işe adanmışlığın tükenmişlikten apayrı bir kavram olarak ölçülmesi gerektiği anlaşılmıştır (Bal, 2009: 447).

Adanmışlık düzeyi yüksek olan çalışanlar tüm benlikleri ile işlerinde katılımcı, yaptıkları işe bağlı olan ve o işi gerçekten hissederek yapan, bulunduğu yere ve kendisine verilen role entegre olmuş bireylerdir. Tamamen işlerine odaklanabilirler (Rich, Lepine, ve Crawford, 2010: 618-619). Kahn (1990), yaptığı çalışmada işe adanmış çalışanların fiziksel, zihinsel ve duygusal anlamda katılımcı oldukları konusunu vurgulamıştır.

Bakker (2011: 265) ise işe adanmışlığın, iş tatmini, işle ilgili akış ve motivasyon kavramlarından farklı bir kavramı temsil ettiğini belirtmektedir. İşe adanmışlık, çalışanın iş rollerine yüksek düzeyde adanmış olma durumunu, dinçlik ve yoğunlaşma haliyle birleştirmesi nedeniyle iş tatmininden farklılaşmaktadır. İşe adanmışlığın, işle ilgili akış kavramından farklılığı ise, çalışanın daha uzun bir performans dilimine atıfta bulunmasıdır. Yine çalışanın dinçlik ve yoğunlaşma haline yaptığı vurgu ile işe adanmışlık, çalışan motivasyonundan da ayrılmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda işe adanmışlığın, çalışanların performanslarına dair bu bahsi geçen kavramlardan daha iyi bir belirleyici olduğu ifade edilmektedir.

2.3. İŞE ADANMIŞLIK SINIFLANDIRMALARI

Kahn (1990: 693)'a göre insanlar kendilerini yaptıkları iş ile özdeşleştirme eğilimindedirler. Kendi kişiliklerini yapmış oldukları iş ile ilgili kendilerine sunulan rol için feda etmedikleri gibi tersini yapmaları da bir fayda sağlamayacaktır. Eş zamanlı olarak kendi benliklerini işlerine yansıtmalı fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak orada olmalıdırlar.

2.3.1. Duygusal Adanmışlık

Çalışanlar, duygusal anlamda işlerine ve çalıştıkları çevreye bağlı insanlar olmalıdırlar. Ya da başkaları ile (çalışma arkadaşları, yöneticiler) anlamlı ilişkiler kurmak, başkalarının duyguları ile ilgilenmek ve empati kurabilmek olarak da açıklanabilir (Esen, 2011: 378). Çalışma alanlarında çevreleriyle daha iyi iletişim halinde olan bireyler işe gitmek konusunda daha istekli olurlar. Bu adanmışlık düzeylerine erişildiği takdirde örgütlerin çalışanlarından maksimum faydayı elde ederek rekabet avantajı sağlayabilecekleri düşünülmektedir.

2.3.2. Bilişsel Adanmışlık

Zihinsel düzeyde ise adanmışlık, devamlı hazır bulunuşluluk, zindelik, kendisi ve yaptığı işin farkında olma ile ilgilidir. Kahn (1990) bu anlamda zihinsel adanmışlığı,

Çalışanların bağlı bulundukları rgtlerin kendilerinden neler beklediğinin farkında olmaları şeklinde açıklamıştır. Zihinsel adanmışlık çalışanların işlerine daha iyi odaklanmalarını sağlayacağından iş performansını artıracaağı gibi rgtlerin çalışanlar tarafından rgtlerin beklentilerinin karşılanmasını da kolaylaştıracaktır (Kahn, 1990: 693).

2.3.4. Fiziksel Adanmışlık

Fiziksel olarak bir işe kendini adamak, fiziki olarak bizzat yapılan işin içerisinde yer almak anlamını taşıtmaktadır. Fiziksel olarak kendisini işine veren ve daha çok çalışan bireylerin iş performanslarının arttığı ve verimliliklerinin daha yüksek olduğu yapılan çalışmalarda gözlemlenmiştir (Rich, Lepine ve Crawford, 2010: 618-619). Kahn (1990: 694)'a göre çalışanların fiziksel adanmışlık düzeylerinin yüksek olması ve fiziksel olarak kendilerini işlerine adamaları kısaca çok çalışmaları olarak da özetlenebilir. Bu da çalışanlardan alınan verimliliği artıracaktır.

2.4. İşE ADANMIşLIğI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

İşe adanmışlığın kuramsal temellerinin atılmasında önemli bir rol üstlenen Kahn, alışanların işlerine adanmaları ya da adanmamalarını belirleyen koşulları ele alan çalışmasının bulgularına dayanarak  psikolojik koşul ne sürmüştür. Anlamlılık, güvenlik ve uygunluk koşullarının mevcudiyeti halinde, çalışanların işe adanmışlık gösterdiklerini ifade etmiştir. Anlamlılık, çalışanın rol performansına yönelik yapmış olduğu yatırımların karşılığını aldığına dair hissiyatını ifade etmektedir. Çalışanın örgütte üstlendiği görevler, roller ve işiyle etkileşimi anlamlılık imgesini etkilemektedir. Psikolojik güvenlik ise çalışanın kendi imajına ya da örgütteki konumuna zarar geleceği endişesi taşımaksızın, işinde kendini gösterebilmesi ve performans sergilemesi anlamını taşıtmaktadır. Kişiler arası ilişkiler, gruplar ve gruplar arası dinamikler, yönetim tarzı ve örgüt normlarının, bu durum üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Uygunluk, çalışanın kendini bütünüyle iş rollerine verebilmesi için gereksinim duyacağı fiziksel, duygusal ve psikolojik kaynaklara sahip olma hissi olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel ve duygusal enerji düzeyi, kendine güven ya da güvensizlik ve dış koşullar çalışanın bu hissi üzerinde etkili olabilmektedir (Simpson, 2009: 1018). Kısacası Kahn'a göre çalışan işini anlamlı bulduğu, kendini güvende hissettiği, işinin gereklerini yerine getirebilecek içsel ve

dışsal kaynaklara sahip olduğu durumda işe adanmışlık göstermektedir (Khan, 1992: 322)

May, Gilson ve Harter (2004: 29-30) tarafından, Kahn'ın önerdiği bu modeli test etmek üzere gerçekleştirilen araştırma sonucunda; çalışanların psikolojik anlamlılık, güvenlik ve uygunluk algılarının, işe adanmışlıkları ile pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. En güçlü ilişkinin ise işe atfedilen anlamlılık unsurunda gözlemlendiği saptanmıştır. Ayrıca iş zenginleştirme uygulamaları ve iş rollerine uyum ile anlamlılık arasında, benzer doğrultuda iş arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler ve yönetici desteği ile güvenlik arasında pozitif yönlü ilişkiler belirlenmiştir.

Hackman ve Oldham tarafından geliştirilen iş karakteristikleri modelinde yer alan; görevle özdeşleşme, görevin önemi, beceri çeşitliliği, otonomi ve geri bildirim unsurlarının da, Kahn'ın öne sürdüğü anlamlılık koşuluna katkıda bulunma ve kaynak sağlama yoluyla çalışanların işe adanmışlıklarını teşvik edebileceği savunulmaktadır (Sonnenteg, 2017: 15).

Macey ve Schneider tarafından geliştirilen modelde ise işe adanmışlık; bireysel, durumsal ve davranışsal yönüyle ele alınmaktadır (Macey, 2008). Adanmışlığın bireysel yönü çalışanın hayata ve işine yönelik bakış açısını (olumlu ya da olumsuz eğilimler), durumsal yönü işindeki dinçlik ve yoğunlaşma durumunu, davranışsal yönü ise rol ve rol ötesi davranışları ile gönüllü çabasını vurgulamaktadır (Beugre, 2010: 174).

2.5. İŞE ADANMIŞLIKLARLA İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Schaufeli ve arkadaşları (2002) yaptıkları çalışmada adanmışlık ve tükenmişliğin ölçümü: iki örnek doğrulayıcı faktör analitik yaklaşımı başlıklı çalışmalarında: işe adanmışlığın, çalışanların tükenmişliklerini negatif yönde etkilediğini ve ilişkisi olduğunu belirlemişlerdir. Rich, Lepine, ve Crawford (2010)'un işe adanmışlığın iş performansı öncülleri ve iş performansına etkilerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada 245 itfaiyeci ve amirine uygulanan çalışmanın sonuçları, adanmışlığın değer uyumu, algılanan organizasyon desteği ve temel öz değerlendirmeler ve iki iş performansı boyutu olan görev performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkilere aracılık ettiğini belirlemişlerdir.

Bechtoldt ve arkadaşları (2011) yaptıkları 85 hemşire ve polis memuru ile yapılan 4 haftalık bir çalışmada, duygu tanıma, duygusal emek ve işe adanmışlık arasındaki

ilişkiyi incelemişlerdir. Bunun sonucunda duygusal emeği yüksek duygusal tanımaya sahip olan çalışanların daha fazla işe adanmışlıklarının olduğunu belirtmişlerdir.

Rurkkhum ve Bartlett (2012) Tayland'da işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, dört büyük Tayland organizasyonunda 522 çalışandan toplanan veriler sonucunda işe adanmışlık ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında pozitif ilişkiler olduğunu belirlemişlerdir.

Tan (2012) bu araştırmasında Elazığ'da ilköğretim okullarında görev yapan 822 öğretmene anket uygulamıştır. Yaptığı bu ankete göre sonuç ilköğretim okul yöneticilerinin takım liderlik davranışlarının önemli olduğu tespit edilmiştir. Takım liderlik davranışı yüksek olan yöneticilerin olduğu okullarda öğretmenlerin iş doyumunu. Örgütsel vatandaşlık ve örgütsel adanmışlık seviyelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Terlemez (2012) çalışmasında işveren markasının fonksiyonel ve sembolik faydalarını, çalışanlarda işe adanmışlığını ve işten ayrılma sebeplerini incelemiştir. Anketi İstanbul'da aktif olarak çalışan 92 pilota uygulamıştır ve sonuç olarak işveren markasını işe adanmışlık ve örgütsel çekiciliğin rolünün çalışanların işten ayrılma niyetlerinde etkili olduğu gözlenmiştir.

Bakker ve Xanthopoulou (2013) yaptıkları çalışma sonucunda çalışanların işe adanmışlığının gelişmiş performansları üzerine olumlu etkisinin olduğunu yani işe adanmışlığın kişisel kaynakların ve iş kaynaklarının yaratıcılıklarını desteklediğini ve işe adanmış çalışanların karizmatik liderlikte en yüksek puanı aldığını belirtmişlerdir.

Özdemir (2015) yılında işe adanmayı doğrudan etkileyen hizmetkar liderlik tarzı ile bu etkide lidere duyulan güvenin aracılık rolüyle alakalı bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre hizmetkar liderliğin, lidere duyulan güven aracılığıyla işe adanmışlık üzerinde pozitif yönlü etkisi olmadığı tespit etmiş ve lidere güvenmenin olumlu olduğunu gözlemlemiştir.

Demerouti, Bakker ve Gevers (2015) yılında yaptıkları, iş talepleri ve kaynaklarının hazırlanmasının, işe adanmışlık ve ekstra rol davranışıyla (bağlamsal performans ve yaratıcılık) olumlu bir şekilde ilişkili olup olmadığını belirlemeye yönelik çalışmada, çalışanların kaynak arayışının işe adanmışlık aracılığıyla bağlamsal performans ve yaratıcılık ile pozitif dolaylı bir ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Altunel (2015) Malatya'da yaptığı bir çalışmada ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan okul çalışan ve yöneticilerine olmak üzere toplam 339 kişiye anket

uygulamıştır. Araştırma da katılımcıların örgütsel adanmışlık ve örgütsel güven düzeylerinin belirlenmesi için anket uygulamıştır. Çalışma sonuçlarına göre yönetici ve öğretmenler arasında güven seviyesi arttıkça okullarına karşı hissettikleri adanmışlık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir.

Sarikaya (2016) bu araştırmada otizmli çocuklarla çalışan öğretmenlerin işe adanmışlık, empati eğilimleri ve çocuk sevmesi arasındaki ilişkisini incelemek için İstanbul'da eğitim veren özel ve kamu kurumlarında görev yapan toplam 198 öğretmene anket uygulamıştır. Çalışma sonucunda empatik eğilim, işe adanmışlık ve çocuk sevmeye arasında da istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ve olumlu bir ilişki gözlemlenmiştir.

Gülsever (2016) bu araştırmasında Van'da 2 özel hastanede 291 hastane çalışanına anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda, kurumsallık durumuna göre hastaneler arasında kayırmacılık düzeyi farklılık göstermemiştir. Hem kurumsal hem de kurumsal olmayan hastane kayırmacılık ile işe yabancılaşma arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki çıkarmıştır.

Yıluzar (2016) bu çalışmada kişi-örgüt uyumu ile işe adanmışlık ve örgütsel bağlılık ilişkisini Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde 400 sağlık çalışanına anket uygulamıştır. Yaptığı anket sonucunda kişi-örgüt uyumunun işe adanmışlık boyutlarını ve örgütsel bağlılık boyutlarını etkilediğini göstermiştir. Kişi-örgüt uyumu ile işe adanmışlık ve örgütsel bağlılık arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur.

Kanısıcak (2018) İstanbul'da beyaz yakalı ve öğretmen olmak üzere toplam 720 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan anket sonuçlarına göre beyaz yakalı çalışanlarda tükenmişlik ve işe adanmışlığın arasında negatif yönlü istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunurken, öğretmenlerde tükenmişlik ile işe adanmışlığın arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bulut (2018) Elazığ'da toplam 256 beden eğitimi öğretmenine mesleki sosyalleşme ve örgütsel adanmışlık düzeylerini ölçmek için bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonuçlarına göre Elazığ'da ki beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme ve örgütsel adanmışlıkları araştırıldığında cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumlarında farklılaşma anlamlı kabul etmemiştir.

Çiftçi (2018) turizm sektöründe yer alan Karadeniz bölgesinde bulunan illerde faaliyet göstermekte olan 4 ve 5 yıldızlı otellerde görev yapan 462 çalışana anket

uygulamasını gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirdiği bu araştırmada sonuç olarak otantik liderlerin çalışanların işe adanmışlıklarını olumlu etkilediğini slemiştir.

Bağcıoğlu (2018) yaptığı çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 208 ilaç firmasında çalışan ilaç sektörü çalışanlarının öz yeterliliklerinin ve esenlik algılarının işe adanmışlığa etkisinin nasıl olduğunu incelemiştir. Sonuç olarak firma ile uyumlu olan çalışanlar öz yeterliliklerini güçlendirirler ve çalışma ortamında algıladığı esenlikle, kendilerini daha fazla işlerine adayabilirler.

Denizli (2018) bu çalışmasında insan kaynakları geliştirme ikliminin, işe adanmışlığa etkisinde örgüte bağlılığının üzerinde çalışmıştır. Çalışma İstanbul’da bankacılık-finans ve sigortacılık, eğitim ve sağlık sektörlerinde çalışan toplamda 500 kişi üzerinden bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre insan kaynakları geliştirme ikliminin işe adanmışlık üzerinde etkili olduğu, örgüte bağlılığın bu süreçte aracı rolü üstlendiği belirlemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI (ÖVD)

3.1. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI

Örgütsel vatandaşlık davranışı (ÖVD) toplum içerisinde vatandaşlık davranışının gereklerinden esinlenerek yönetim alanyazına kazandırılmıştır. Örgütlerde ödül sisteminde olduğu gibi direkt ve tam olarak dikkate alınmamakta, ancak bir bütün olarak örgütlerin fonksiyonlarını yerine getirirken yardımcı rolünü üstlenen, çalışanların gönüllülüğü esasına dayalı ve isteğe bağlı olarak sergilenen çalışan davranışları olarak ifade edilmektedir (Yperen ve Berg 1999: 378). Başka bir ifadeyle ÖVD örgütte çalışanların görevleri dışında yaptığı nitelikli davranışlardır. İşletmelerin çalışanlarına verdiği yasal ödül sistemi dışında olan ve yönetim tarafından dikkate alınmayan davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Kamer, 2001: 3). Greenberg ve Baron'a (2003) göre ÖVD, çalışanların örgütün yasal yolla belirlediği iş yükümlülüklerinin dışına geçerek çalışanın yasal olarak belirlenen görevlerinden fazlasını yapmasıdır (Özdevecioğlu, 2003: 118).

Üstteki yapılan tanımlara bakıldığında, ÖVD'yi diğer belirlenen davranışlardan farklı kılan unsurlar olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan birincisi ÖVD, biçimsel ödül veya ceza sisteminde dikkate alınmamakta, ikincisi ÖVD biçimsel iş tanımlarından fazla olarak örgütün hedeflerine ulaşmasında katkıda bulunmakta ve üçüncüsü ÖVD, çalışanların gönüllük esasına dayalı ve isteğe bağlı olarak sergilenmektedir (Yperen ve Berg 1999: 378). ÖVD'ler örgütün belirlemiş olduğu ödül veya ceza sistemini dikkate almamaktadır. Başka bir ifadeyle çalışanlar bir ödül kazanmak veya bir cezadan kaçınmak amacıyla, ÖVD sergilememektedir. Genel olarak örgütlerde ödül sistemi, çalışanları yalnızca yapılan iş sözleşmeleriyle belirlenen rol gereklerini yerine getirmeleri hususunda motive ederek, örgütsel bağlılıklarını sağlamaya çalışmaktadır (Turnipseed, 2002: 2) .

Graham'ın (1991: 249) klasik yönetim anlayışı ve modern politik teoriye yönelik yapmış olduğu araştırmalarda, aktif vatandaşlık sendromu adıyla ifade edilen örgütsel katılım, örgütsel sadakat ve örgütsel itaati kapsayan inanç ve davranışsal eğilimler olduğunu belirtmiştir. Söz konusu inanç ve eğilimler ÖVD kapsamında şu şekilde ifade edilebilir:

Örgütsel itaat; çalışanların örgütün bir düzene oturtulmuş yapısına ve zamana saygı duymalarını, kural ve prosedürlerin gereklerine itaat etmelerini ve önemsemelerini içermektedir.

Örgütsel sadakat; çalışanların genel olarak örgüte hizmet ederek örgüte bağlılıklarının olduğu anlamına gelir. Sadakat duygusuna sahip çalışanlar örgütlerini hem savunma hem de güçlendirme konusunda isteklilik göstererek fazladan çaba göstereceğini ifade etmektedir.

Örgütsel katılım; ise çalışanların örgütün kural ve prosedürlere uygun bir şekilde aktif olarak ve sorumlu bir şekilde katılım göstermesini içermektedir. Bu bağlamda sorumlu çalışanlar, örgütü etkileyen olumsuz durumlar karşısında kendilerini bilgilendirerek diğer çalışanlarla söz konusu bilgileri paylaşma konusunda gönüllülük göstermektedirler. Bununla birlikte örgütün sosyal sisteminin tekrar gözden geçirilmesi olarak ifade edilen ÖVD, çalışanların diğer çalışma arkadaşlarıyla birlikte işbirliğine yönelik ve örgütlerini koruyucu faaliyetlerde bulunmalarıdır. Örgütün gelişmesine yönelik devamlı düşünceleri ve yeni fikirler ortaya atmalarıdır. Aynı zamanda çalışanların işletmelerine daha verimli olmak ve daha çok katkı sağlamak için kendi kendilerini geliştirmeleridir. İşletmelerini dış çevreye yansıtırken ellerinden gelen çabayı göstererek çalıştıkları kurumu olumlu bir şekilde tanınmasını sağlamaya çalışmalarıdır. ÖVD' nin özünde, örgüte fedakarlık yapma, örgütü sahiplenme ve karşılık beklentisi olmadan çalışanların içlerinden gelerek yaptığı davranışların toplamıdır(Çelik, 2007: 86). Kısacası ÖVD; çalışanların rol fazlası davranışlar ile olumsuz durumlardan kaçınma davranışlarını kapsayan davranışlar olarak tanımlanabilmektedir. Çalışanların belli beklentiler içerisine giren veya korku kaynaklı davranışları ÖVD olarak kabul görmemektedir. Örneğin, bir çalışanın kısa vadede terfi yapılması beklenen ve yönetimin terfi kararını etkilemek amacıyla fazla mesaiye kalarak çok çalışması, başkaları izlediği zamanlarda çalışma arkadaşlarına yardımcı olması ÖVD olarak kabul edilmemektedir. Söz konusu ÖVD davranışları sonuç olarak örgüt için fayda sağlayacak olup, tamamen gönüllülük esasına dayanan davranışlardır.

3.2. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI TARİHÇESİ

ÖVD kavramını ilk kez Chester Barnard 1930'lu yıllarda biçimsel rol davranışı dışında ekstra rol davranışları olarak kullanmıştır. Barnard yaptığı çalışmalarda, biçimsel olmayan örgütlere dikkat çekerek söz konusu örgütleri, biçimsel otoritenin

garantisi ve emniyet sibobu olarak görmektedir. Çalışanların işbirliği ve dayanışma içerisinde hareket etmesinin örgüt için bir güç oluşturacağını, fakat “ilişkilere dayanan çekicilik” olarak ifade ettiği ve çalışanlar arası işbirliğinin kaynağı olarak kabul edilen uyumun fazla olması halinde sürekli bir duruma neden olabileceğini ve bu durumunu örgüt içerisindeki değişimi engelleyebileceğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda yöneticilerin görevlerinin, biçimsel olmayan örgütlerde uyum ve uzlaşmayı sağlamak olduğunu ifade etmektedir.

Organ, ÖVD ile ilgili yaptığı çalışmalarda Barnard’ın yapmış olduğu çalışmaları ÖVD’nin temeli olarak kabul etmektedir (İşbaşı 2000: 7).

Gouldner 1960 yılında karşılıklılık normu kavramına yönelik fikirlerine yer verdiği karşılıklılık normu başlıklı çalışmasında, karşılıklılık normunun evrensel şeklinin oluşabilmesi için çalışanların kendilerine yardım eden diğer çalışanlara yardım etmeleri ve çalışanların kendilerine yardım eden diğer çalışanları incitmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda araştırmacıların ortaya koydukları ilişkilere dayanarak karşılıklılık normunun, ÖVD’ye temel oluşturan kavramlardan biri olduğu kabul edilmektedir (İşbaşı, 2000: 12-13).

Blau 1964 yılında, Gouldner’ın 1960’ta yaptığı çalışmasını temel alarak çalışanın örgütle olan bağlantısını ve bu bağlantılardan çalışanlar arasındaki etkileşimi ekonomik ve sosyal etkileşim olarak gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Ekonomik etkileşime bağlı olarak gerçekleşen karşılıklı ilişkilerin temeli çalışanın biçimsel olarak yaptığı sözleşmeye dayanmakta ve maddi ödeme şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durum örgütler ve çalışanlar tarafından açıkça tanımlanabilen bir durum olarak ifade edilmektedir. Sosyal etkileşim ise, ekonomik etkileşim gibi açıkça tanımlanamayan bir durum, tanımlanmamış yükümlülükler geliştiren bir ilişki olarak ve çalışanın kendisine gönüllü bir şekilde iyi davranan başka bir çalışana karşı, görmüş olduğu iyiliklere uygun bir şekilde karşılık vermek amacıyla yükümlülük duyduğunu ifade etmektedir (Türker, 2006: 9).

Roethlisberger ve Dickson 1964 yılındaki “Management and the Worker” adlı yayını ile yönetim ve organizasyon teorilerinde beşeri ilişkiler yaklaşımının başlangıcı olarak görülen Hawthorne araştırmalarını değerlendirmişlerdir (Organ, 1988: 17). Hawthorne araştırmaları ile ışıklandırma, ısıtma, soğutma, yorgunluk ya da fiziksel yerleşim düzeninin, işgörenlerin verimliliğini ne ölçüde etkilediği araştırılmıştır. Deney ve araştırmaların sonucunda “ışıklandırma, ısıtma, dinlenme zamanları gibi fiziksel iyileştirmeler arttıkça zaman işgörenlerin verimliliğinin de arttığı sonucu

çıkamamıştır. Yapılan iyileştirmeler bazen verimliliği etkilememiş, bazen de bir iyileştirme yapılmadan verimlilik artmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak araştırmayı yapanlar fiziki faktörler yerine sosyal faktörlere yönelmişlerdir. Yeni geliştirilen hipotez ise çalışanların verimlilikleri, motivasyonları, işten tatminleri, uygulanan denetim şekli ve birbirleriyle ilişkileri yani sosyal faktörler yolu ile açıklanabileceğini göstermiştir (Koçel, 1995: 144).

İşletmelerin biçimsel planları, iş birimleri arasındaki fonksiyonel ilişkiyi gösterir fakat planlarda sosyal mesafe ve sosyal denge ayrımlarına yer vermez. Hawthorne araştırmalarına göre biçimsel organizasyon, bireylerin ve grupların biçimsel olmayan şekilde farklılaşmalarında ya da bütünleşmelerinde önemli etkisi bulunan duygu ve değerleri önemsemez. Bireyler kişisel ilişkiler geliştirir ve her bireyin bir statü ve pozisyon kazandığı biçimsel olmayan gruplar meydana gelir. Roethlisberger ve Dickson 1964 yılında araştırmalarına göre biçimsel olmayan bu sosyal organizasyonlar her örgütün etkin işbirliği için gereklidir. Biçimsel olmayan işbirliği daha yüksek seviyede işbirliği doğurur ve bu durum biçimsel organizasyonun işleyişini kolaylaştırabilir. Oluşan bu işbirliği yönetici düzeyinde ya da iş düzeyinde işbirliği kolaylaştırabildiği gibi engelleyebilir (Özdemir, 2005: 69-70).

Barnard'ın yöneticinin fonksiyonları adlı çalışmasında, örgüt, toplu işbirliği gayretleri olarak tanımlanmakta ve toplu işbirliği kavramı ÖVD' de ifade edildiği gibi çalışanların birbirleriyle işbirliği ve dayanışma içerisinde örgütün hedeflerine ulaşmasını sağlamayı içermektedir. Barnard tarafından 1976 yılında yapılan araştırmaların bir kısmında, gönüllülük kavramına da yer verilmiştir. Söz konusu kavram, çalışanların bulundukları örgütün hedeflerine ulaşması konusunda fedakarlık göstererek, bazı haklarından vazgeçmelerini ve çıkan sorunlara katlanmalarını kapsamaktadır (İşbaşı 2000: 7).

1980'li yıllar itibariyle ÖVD, örgütsel anlamda araştırmalarda konu olmaya başlamış ve bu dönemde dünyada yaşanan çeşitli sosyo-ekonomik, politik ve teknolojik yenilikler örgütleri de bu yeniliklere ayak uydurmaya ve bu değişim sürecinin olmazsa olmazı olarak da çalışanların ihtiyaçlarını daha fazla dikkate almaya yönlendirmiştir. Bu noktada yeniliklere ayak uydurmanın gerekliliğinin farkında olan ve gerekli dönüşümü sağlayabilen örgütler hayatlarını devam ettirebilmiş, gerekli dönüşümü sağlayamayan örgütler ise ya küçülmeye gitmiş ya da yok olmuştur. ÖVD; örgütlerin verimli işleyişini engelleyebilen yıkıcı ve istenmeyen davranışlardan sakınma, çalışanların beceri ve yeteneklerini geliştirme, etkili bir

koordinasyon sağlayarak örgütün verimli çalışması ve buna bağlı olarak performansını arttırmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda ÖVD örgütün rekabet üstünlüğü elde etmesi, öğrenen bir örgüt kimliğine ulaşması, çevresindeki değişikliklere ayak uydurabilmesi, çalışanların sadakati, etkin katılımı ve örgütsel bağlılıklarıyla yakından ilgilidir (Basım ve Şeşen 2006: 2).

Organ (1988)'e göre ÖVD, biçimsel ödül sisteminde doğrudan ve tam olarak dikkate alınmayan, ancak bir bütün olarak bakıldığında örgütün işlevlerini fonksiyonel bir şekilde yerine getirilmesinde destek olan, çalışanların tamamen istemelerine dayalı davranışlardan oluşmaktadır. Gönüllülük kavramıyla birlikte söz konusu davranışların çalışanın iş rolünün gerektirdiği bir davranış değil, çalışanın kendi isteğine bağlı olarak gelişen bir davranış olarak ifade edilmektedir. Örneğin, bir öğretmenin dersten önce ders hazırlığı yapması, çalışmalarına devam etmesi, çalışma sonuçlarını belirlemesi gibi davranışlar ÖVD olarak nitelendirilmemektedir. Çünkü öğretmen biçimsel iş tanımındaki rol görevlerini yerine getirmekte ve burada işini ne derece iyi yaptığının önemi bulunmamaktadır. Bunun sebebi ise çok yüksek bir performansla yapılan çalışmalar veya takdire değer tüm iş performansları ÖVD ile belirlenen ölçütlere uyum göstermeyebilir (İşbaşı, 2000: 5).

1990 ve sonraki yıllarda yapılan araştırmalarda ÖVD'nin boyutları belirlenmiş ve bu boyutlar Tablo 1'de toplu olarak gösterilmiştir (Acar, 2006: 6);

Tablo 1. Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Boyutlarının Tarihsel Özeti

Organ (1988-1990)	Graham -1991	George & Brief -1992	Moorman & Blakely -1995	Podsakoff vd. -2000
Diğerlerini Düşünme Nezaket Tabanlı Bilgilendirme Destekleme Barışı Koruma		Çalışma Arkadaşlarına Yardım	Kişilerarası Yardım	Yardım Davranışı
Gönüllülük ve Centilmenlik		Diğerlerine Yardım Etme ve Birlikte Çalışma		Gönüllülük ve Centilmenlik
	Örgütsel Sadakat	İyi Niyetin Yayılması	Sadakatin Artışı	Örgütsel Sadakat
	Örgütsel İtaat		Personel Çalışkanlığı Bireysel İnisiyatif	Örgütsel Kabullenme
İleri Görev Bilinci		Önerilerde Bulunma		Bireysel İnisiyatif
Örgütün Gelişimine Destek Verme		Örgütü Koruma		Örgütün Gelişime Destek
		Kendini Geliştirme		Bireysel Gelişim

3.3.ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Kavramların doğru anlaşılması ve ÖVD ile benzer yanlarını belirlemek amacıyla bu bölümde ÖVD ile ilgili kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kavramlar:

- Örgütsel spontanlık
- Psikolojik sözleşmeler
- Rol davranışları
- Prososyal örgütsel davranış

3.3.1 Örgütsel Spontanlık

Örgütsel spontanlık ile ÖVD kavramı içerikleri birbirine benzemekte ancak bu kavramlar birbirlerinden bazı noktalarda farklılıklar göstermektedirler. Örgütsel spontanlık çalışanın hür iradesine dayanarak isteğine bağlı olan ve işin gereği rol tanımlamalarında mevcut olmayan fakat örgütün hedeflerine ulaşmasını destekleyen davranışları kapsamaktadır. Çalışanın diğer çalışanlara yardımcı olması ve iyi niyet göstermesi ve örgütü savunması ve örgütü ve diğer çalışanlara, yapıcı önerilerde bulunması örgütsel spontanlık davranışı kapsamında değerlendirilmektedir. Örgütsel spontanlık ile ÖVD arasındaki temel fark; ÖVD biçimsel ödül sistemi tarafından önemsenmeyen aktif ve pasif türdeki davranışları içermekte, örgütsel spontanlık davranışları ise, biçimsel ödül sistemi tarafından önemsenen sadece açık ve aktif davranışları içermektedir (Bolino ve diğerleri, 2004: 230-231). Buna örnek olarak bir örgütte şikayet veya öneri kutusuna atılmış olan öneriler içinden seçilecek olan davranışa ödül verilecekse, çalışanların burada öneride bulunmaları örgütsel spontanlıktır yani açık ve aktif bir harekettir. ÖVD’ de ise çalışan itiraz veya şikayet edebilme şansı varken şikayet etmeme gibi pasif davranışları gösterebilmektedir. (Kamer, 2001: 8-9)

3.3.2. Psikolojik sözleşmeler

Bireyler, bir örgüte katılırken örgütten yaptığı iş karşılığında bazı fayda beklentisi içerisinde bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışan göstermiş olduğu performans karşılığında karşılığın da hem maddi (para, mal) hem de manevi (itibar görme ve statü kazanma gibi) kazançlar ummaktadır. Örgüte katılan çalışan; yetki, görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi halinde, örgütten edineceği maaş ve diğer maddi haklarını belirleyen yazılı bir anlaşma imzalamakta ancak yazılı olmayan bir anlaşma da yapılmış varsayılır. Bu yazılı olmayan anlaşma psikolojik sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik sözleşme olarak ifade edilen ve yazılı olmayan bu

anlaşma, ücretler ve çalışma koşullarına bağlı olan maddi olan yazılı anlaşmaya ektir (Oktay, 1996: 26).

Morrison ve Robinson (1997: 229), psikolojik sözleşme kavramını, yükümlülüklerin algılanan vaatlere dayandığı ve örgüt temsilcilerinin kabul etmek zorunda olmadığı, işgören ile örgütün karşılıklı yükümlülükler hakkındaki inançları olarak tanımlamıştır. Psikolojik sözleşmeler, karşılıklı beklentilerle ilgili bireyin inançları olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik sözleşme kapsamındaki bu beklentiler işgören açısından örneğin, yüksek ücret, iş güvenliği vb. işveren açısından ise örneğin, sıkı çalışma, sadakat veya fedakarlıktır (Rousseau, 1990: 390).

3.3.3. Rol Davranışları

Rol davranışını, çalışanların görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirirken göstermiş oldukları davranışlar olarak ifade etmektedir. Ancak aynı işi yapan çalışanların algılamış oldukları iş içerikleri farklılık gösterebilmekte, buna bağlı olarak da çalışanların rol davranışlarının içeriği de değişiklik gösterebilmektedir. Çalışanın algılamış olduğu rolün içeriği ne kadar geniş olursa, çalışan örgüt içindeki faaliyetlerini o derecede örgütsel rolü olduğunu algılamaktadır. Çalışanın diğer iş arkadaşlarına yardımcı olması, görevlerini yerine getirirken işine gereğinden fazla özen göstermesi gibi ÖVD davranışları çalışan rol davranışı olarak düşünülebilir ve bu sayede çalışan rolünden fazlasını yapmış olacaktır (Samancı, 2007: 30).

3.3.4. Prososyal Örgütsel Davranış

Prososyal Örgütsel Davranış kavramı ilk olarak 1986 yılında Brief ve Motowidlo tarafından işgören davranışlarını yönlendirme, işgören mutluluğu ve örgütlerin amaçlarını gerçekleştirmek için kendiliğinden gönüllü olarak yaptıkları davranışlar olarak tanımlanmıştır. Prososyal örgütsel davranış, örgütün hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla işgörenlerin çalışma arkadaşlarına yardım etmelerini içermektedir. Prososyal örgütsel davranış, belirli rol tanımlarından da ayrılmaktadır (Organ, Podsakoff ve Mackenzie, 2006: 32).

Prososyal örgütsel davranışlar, ÖVD' nin içerdiği “diğerlerine yardımcı olma” unsurunun geniş bir yelpazesidir ve hem örgüte hem bireye yardımcı olabilecek davranışlardır. Bu tür davranışlar iş sözleşmesi ile açıkça tanımlanmamış ve yerine getirilmediği takdirde herhangi bir ceza uygulanması söz konusu olmayan davranışlardır. Bundan dolayı ÖVD, prososyal örgütsel davranışların alt oluşumu olarak düşünülebilir (Çetin Yeşilbağ ve Akdağ, 2003: 41).

Toplumlar insanların iyiliğini gözeten, onları koruyan ve destek olan gelenek ve göreneklere sahiptir. Söz konusu gelenek ve görenekler aracılığıyla çocuk ve yetişkinlere birlikte yaşadıkları diğer insanlara karşı pozitif yaklaşım göstermeleri anlatılmakta, öğretilmekte ve bu sayede toplumsal olarak sosyalleşmeleri sağlanmaktadır. Yardım etme ve paylaşım gibi sosyal olarak nitelendirilen davranışlar, kişilerin toplumla sosyal bağ kurmasını ve bu bağın olumlu bir şekilde sürdürülmesini kolaylaştırmaktadır. Davranışları belirleyen formal ve informal kurallar, normlar, değerler, toplumu ve toplumdaki bireyleri olumlu bir şekilde yönlendirebilmesi sahip olduğu değerlere bağlı olabilmektedir. Bu bağlamda bireylerin aynı toplumda yaşadığı diğer bireylerle yardımlaşması, işbirliğinde bulunması önemli değerler arasında sayılabilmektedir. Formal veya informal kurallar, normlar, değerler, sahip oldukları gelenek ve görenekler, günümüzde herkes için önemli olan prososyal davranışların kaynağını oluşturmaktadır (Uzmen ve Mağden, 2002: 195).

3.4.ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLE İLGİLİ TEORİLER

Araştırmanın bu kısmında ÖVD ile ilgili incelenmiştir. ÖVD ile ilgili teoriler aşağıdaki gibidir:

- Sosyal değişim teorisi
- Lider-üye mübadele teorisi
- Eşitlik teorisi
- Beklenti teorisi
- Vekalet teorisidir

3.4.1. Sosyal Değişim Teorisi

Blau (1955, 1960, 1964), Homans (1958), Emerson (1962) gibi sosyolog ile Thibaut ve Kelley (1959) gibi sosyal psikologlarının sosyal değişim teorisinin gelişmesine katkıda bulunan çalışmalarıdır. Homans (1958)'e göre, sosyal davranış bir değişim ilişkisi olarak ifade edilmektedir. Buna bağlı olarak Blau (1964), bir değişim süreci olarak sosyal ilişki kavramınının daha iyi anlaşılabilmesi için “sosyal değişim teorisi” terimini ilk kez kullanmıştır (Bolat, Bolat ve Seğmen 2009: 219).

Sosyal değişim teorisinin temeli, örgüt içerisindeki yöneticilerin adil davranmasına bağlı olarak çalışanların ÖVD sergileyeceğine dayanmaktadır. Sosyal değişim teorisiyle çalışanlar, örgütlerin kendilerine sunduğu olanaklara bağlı olarak,

örgütlerine hem duygusal, hem normatif hem de devam bağlılığı duymakta, söz konusu bağlılıklarını örgütlerine katkıda bulunacak ÖVD sergilemeye dönüştürmektedir (Keleş ve Pelit, 2009: 26).

Sosyal değişim kuramında karşılıklı olarak ilişkiler belli bir mecburiyete dayandırılmamaktadır. Yani bir çalışan diğer çalışana yardımda bulunduğu bir karşılık beklenir, ancak bu karşılığın zamanlaması ve niteliği isteğe bağlıdır. Ayrıca sosyal değişimden elde edilen getiriler maddi olarak ifade edilmemekte, taraflar arasında karşılıklı güvenle sağlanmaktadır. Ekonomik değişimde ise, yapılan işlemler anlaşmalara dayandırılmıştır. Elde edilen sonuçlar daha çok parasal özelliklidir. Örgüt ve işgören arasındaki sosyal etkileşim ve karşılıklılık ilkesi gereği, kendisine adaletli davranılan işgören karşılık vermek isteyecek ve bu karşılığı ÖVD sergileyerek karşılayacaktır. İşgören, adil ve iyi davranışa karşı gönüllü rol davranışı gösterirken, haksız davranışa karşı olumsuz davranışlar sergileyecek ve ÖVD sergilemekten kaçınacaktır (Organ, 1988: 156).

3.4.2. Lider-Üye Mübadele Teorisi

Sosyal mübadeleye dayanan modellerden biri olan ve yöneticilerle çalışan arasında gelişen lider-üye mübadele teorisine göre, örgütsel amaçlara ulaşma noktasında yöneticilerle çalışanlar arasında bir çeşit mübadele ortaya çıkmaktadır (Erken, 2010: 23).

Örgüt içerisinde sürekli etkileşim içerisinde bulunan yöneticilerle çalışanların, birbirleriyle olan etkileşimlerini değerlendirmeleri ve çalışanların yöneticilerinden memnuniyet düzeylerini belirleyen üç etken bulunmaktadır. Bunlar; yönetici ile çalışanlar arasındaki iletişimin yoğunluğunu içeren **ilişkinin niceliği**, yöneticilerin çalışanlarına duydukları güveni ve yakınlığı ifade eden **yöneticinin astlarını kontrole yönelik davranışları** ve yöneticinin çalışanlarla olan ilişkilerinin niteliğini gösteren **lider- üye mübadele** teorisidir (Deluga,1994: 317).

Lider-üye mübadele teorisi, işgörenlerin göstermiş oldukları örgütsel vatandaşlık davranışını lider işgören ilişkisine dayandırmakta ve ilişkinin seviyesine göre örgütsel vatandaşlık davranışının değiştiğini savunmaktadır. Liderin, işgörenine göre değişen ilişkisi aralarında bir gönül bağı oluşturmakta ve bu durum çalışanların performansını etkilemektedir (Erken, 2010: 23).

3.4.3. Eşitlik Teorisi

Eşitlik teorisinin temelinde çalışanın işle ilgili ilişkisinde diğer çalışanlarla eşit olarak bir muamele görme isteği ve bu isteğin olumlu olmasına bağlı olarak motivasyonunun yükselmesi bulunmaktadır (Kaplan, 2007: 48).

Örgütsel adalet eşitlik teorisinin özünü oluşturmaktadır. Örgütsel adalet kavramı çalışan bağlılığında temel rol oynaması sebebiyle örgüt yönetimi açısından ayrı bir yerde tutulmakta ve teorisyenlerin çoğu tarafından dağıtımçı ve işlemsel adalet olarak iki ayrı başlık altında ele alınmaktadır (Doğan, 2002: 72).

Dağıtımçı adalet; çalışanın yapmış olduğu işe göre ortaya çıkan değerlendirmelerin doğruluğuna odaklanmasını ifade eder. Başka ifadeyle çalışanlar dağıtımçı adalete göre yapmış oldukları iş karşılığında elde ettikleri ödül, ceza veya ücret gibi kazanımları karşılaştırarak yapılanların adil olup olmadığını değerlendirmekte ve söz konusu değerlendirmeye bağlı olarak çalışan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal anlamda tepkiler gösterebilmektedir (Greenberg, 1986: 340). Bu bağlamda belirli bir sonuç adaletli veya adaletsiz olarak algılandığında işgören duyuşsal olarak öfke, mutluluk, gurur veya suçluluk hissedebilmekte, kendisinin veya iş arkadaşlarının girdilerini ve sonuçlarını bilişsel olarak bozabilmekte ve örgütte performans veya geri çekilme davranışı gösterebilmektedir (Cohen-Charash ve Spector, 2001: 280) . Bununla birlikte çalışanın yaptığı işin karşılığını tam olarak alamayan çalışanlar diğer çalışanlara nazaran örgüte daha az bağlılık göstermektedirler (Martin ve Bennett, 1996: 84).

İşlemsel adalet; ücret, terfi etme, maddi imkanlar, çalışma koşulları ve performans değerlemesi gibi etkenlerin belirlenmesi ve bunlarda kullanılan yöntem, prosedür, metot ve politikaların herkesle eşit olma düzeyi olarak ifade edilmektedir (Greenberg, 1990: 405). Başka bir ifadeyle örgütsel adalet çalışanlara yönelik ücret, takdir, ödül, terfi gibi kazanımların nasıl belirlendiğine, örgütsel anlamda karar alırken ve söz konusu kararları uygularken kullanılan yöntemlerin çalışan tarafından adil veya adil olmayan olarak algılanmasına odaklanmaktadır (Greenberg, 1987: 10). ÖVD kapsamında örgütsel adalet ise çalışanların performansları ve iş memnuniyetlerinde etkili olarak, örgüt işleyişine katkıda bulunmaktadır (Çelik, 2007: 96). Bununla birlikte eşitlik teorisinin temelini oluşturan örgütsel adalet çalışanlar tarafından örgütün adil olarak algılanması çalışanların ÖVD'sini arttırmaktadır. Aksi durumda çalışanların örgüt için önem arz eden ÖVD sergilemelerine engel teşkil edebilmektedir.

3.4.4. Beklenti Teorisi

Beklenti teorisi ilk olarak Edward Tolman (1932) ve Kurt Lewin'in (1938) çalışmalarından ortaya çıkmıştır. Victor Vroom (1964) beklenti teorisini, çalışanların örgütteki davranışlarına uyarlayan ilk isimdir. Çalışanların motivasyonu kapsamında eşitlik teorisine göre daha fazla karmaşık olduğunu ve öneminin gittikçe artan bir teori olduğunu savunmuştur (Mimaroğlu, 2008: 43).

Vroom'un beklenti teorisi, çalışanların daha verimli olmaları ve daha etkin bir şekilde işletmenin amaçlarına ortaya koymuş olduğu gönüllü davranışların sebeplerini ve onları motive eden faktörleri belirleyen bir teoridir. Beklenti teorisine göre iş ve rol başarısı büyük ölçüde ödüllendirilen bir davranıştır (Haworth ve Levy, 2001: 64). Çalışanlar ödül veya terfi gibi beklentilere, deneyimlerine, işleriyle ilgili dikkat ettikleri, gözlemlmeleri, algılamaları, gayretleri ve daha önceki faaliyetlerinin karşılığında almış oldukları kazanımlara bağlı olarak motive olmaktadır (Eren, 2004: 533). ÖVD ise, ödül beklentisi olmadan yapılan gönüllü ve isteğe bağlı davranışları içermektedir. Bu yönüyle ÖVD beklenti teorisinden ayrılmaktadır.

3.4.5. Vekalet Teorisi

Vekalet teorisi çalışanlar ve örgüt arasındaki değişimleri algılamaya yönelik bir çerçeve oluşturmak amacıyla geliştirilen ekonomik tabanlı, amaçları ve menfaatleri birbirinden farklı iki çalışanın birbirlerine yardım etmeleri durumunda ortaya çıkan problemleri inceleyen bir teoridir. Vekalet teorisi, ekonomistlerin çalışanların birbirlerine yardım etmeleri kapsamında tarafların motivasyon durumları, birbirlerini kontrol etmeleri ve birbirleri arasındaki bilgi akışını incelemeye almaları ile gelişme göstermeye başlayan yaklaşımdır (Koçel, 1995: 276).

Vekalet Teorisi, bir çalışanın diğer çalışana vekalet vermesinden oluşan vekalet ilişkilerini açıklamaya çalışmaktadır (Deckop, Mangel ve Cırka 1999: 421). Vekalet teorisinin özü, yöneticilerin işletmeye ilişkin olarak işletme sahiplerinden fazla bilgi sahibi olmaları ve sürekli olarak gözetlenmemeleri nedeniyle bazen kendi çıkarlarını örgütün çıkarlarından daha önemli kılabilecekleri ihtimalidir. Taraflar arasındaki çıkar uyumsuzluğu, vekil olan yönetici ve vekalet veren işletme sahibinin kendi çıkarını maksimize etmek için uğraştıkları varsayımına dayanır. Bu sebeple vekalet teorisine göre örgüt, farklı bireyler arasındaki “yazılı olmayan anlaşmalardan” meydana gelen kompleks bir sistemdir (Şimşek, 1998: 213).

Vekalet teorisine göre vekaleti veren çalışan, ücret ve ödüllendirme başta olmak üzere, taktik belirleme, bilgi akışını kontrol etme, vekaletini verdiği çalışanın alacağı kararları kontrol etmeye olanak sağlayan bir örgüt oluşturma ve karşılıklı görüşmelerle vekalet edenin davranışlarını yönlendirmeye çalışmaktadır. Bu sayede vekalet eden çalışan, iş işleyiş ve eylemlerle ilgili olarak vekalet veren çalışandan daha fazla bilgiye sahip olmakta ve vekalet verenle vekalet eden arasında bir bilgi asimetrisi kurulabilmektedir (Çınar, 2000: 17). Buna örnek olarak vekalet veren çalışan kendi seyahatleri için yapmış olduğu masrafları örgütün gideri olarak gösterebilmekte veya örgüt için yüksek getiri sağlayacak bir projeyi çok fazla risk taşıdığı için kabul etmeyebilmektedir (İşeri, 2002: 78). Bu noktada, ÖVD eğilimi olan bir vekalet veren veya vekalet eden bir çalışan kendi çıkarlarını bir tarafa bırakarak örgütün çıkarlarına odaklanabilecek, vekalet veren ve vekalet eden arasındaki yardımlaşma ilişkisi zarar görmeyebilecektir.

3.5. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI BOYUTLARI

ÖVD kavramı ile ilgili olarak alanyazın incelendiğinde; kavramsal boyutlarıyla ilgili bilim insanları arasında tam bir mutabakata varılmadığı gözlemlenmiştir. Sebeplerine inildiğinde, kavramı; otuz farklı şekilde tanımlanmış ve boyutlarının fazlaca oluşunun böyle bir neticeyi de beraberinde getirdiği tespit edilmiştir (Basım ve Şeşen, 2006: 86).

ÖVD boyutlarını Organ (1988-1990); diğer çalışanları düşünme, centilmenlik ve gönüllülük, nezaketli olma, yüksek görev bilinci ve örgütün gelişimine destek verme olmak üzere beş boyuta indirgemıştır. Graham (1991); örgütsel itaat, örgütsel sadakat olmak üzere iki boyutta sınırlı tutmuştur. Başka bilim insanları ise örgütsel vatandaşlık davranışı; diğerlerine yardım etme ve birlikte çalışma, iyi niyetin yayılması, iş arkadaşlarına yardım, tavsiyede bulunma, işyerini koruma, kendini geliştirme boyutları ile tanımlamıştır (Brief ve Motowidlo, 1986: 711). Podsakoff, Mackenzie, Paine ve Bachrach (2000) ise alanyazındaki çalışmalara bütünsel bakarak ÖVD'ni aşağıda sıralandığı haliyle ifade etmeye çalışmıştır:

- Yardımseverlik
- Yurttaşlık Erdemi
- Centilmenlik
- Örgütsel Sadakat
- Örgütsel İtaat

- Bireysel İnisiyatif
- Bireysel Gelişim

ÖVD' nin boyutları birbirinden oldukça farklı şekillerde ele alınmış olmakla birlikte, bu çalışmada ÖVD Podsakoff ve diğerleri (2000)'nin bütünlük bir yaklaşımla belirledikleri düşünülen yedi boyut esas alınarak incelenmiştir.

3.5.1. Yardımseverlik

Çalışanlar örgüt içerisinde bazı problemlerle karşılaşmakta ve bu noktada yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. Çalışanlar yardıma ihtiyaç duyduklarında yardımsever çalışanlar rol tanımlarının ötesine giderek ihtiyacı olan çalışanlara yardım etmekte ve çalışanlar diğer çalışanlara yardımseverlik davranışında bulunarak yardım ettikleri çalışanların performanslarını da arttırmalarına destek olmaktadır. Organ' a göre, bir çalışanın, diğer bir çalışanın çeşitle nedenlerle işe gelememesinde ya da rahatsız olduğunda onun işini üstlenmesi ve işini aksatmasını engellemesi davranışını yardımseverliğe örnek olarak göstermektedir (Kidwell, Mossholder ve Bennett 1997: 777). Aynı zamanda örgütte deneyimli veya kıdem sahibi çalışanların hiçbir karşılık beklemeden işe yeni başlayan çalışanlara işlerinde yardım etmesi onlara yol göstermesi gibi davranışlarda yardımseverlik davranışına örnek olarak gösterilebilmektedir. Yardımseverlik kapsamında değerlendirilen söz konusu davranışlar, çalışanların performanslarını artırarak örgütün toplam verimliliğine de katkı sağlamaktadır (Şeşen, 2006: 61).

3.5.2. Yurttaşlık Erdemi

Çalışanların örgütün politik yaşamına aktif ve sorumluluk sahibi olarak katılım gösterme, örgütün sürdürülebilirliğine yönelik gelişmelerde kendini katma ve yardım etme gibi örgütsel vatandaşlık davranışlarının bileşimi yurttaşlık erdemi davranışı olarak tanımlanmaktadır (Podsakoff ve Mackenzie, 1994: 351). Bu tanıma göre çalışanlar örgütün gelişimine destek vermeleri halinde yöneticiler örgütlerinin etkinliği ve verimliliğini geliştirmek için çalışanların fikirlerine değer vermekte, önerilerini dikkate almakta ve fikirleriyle ilgili geri bildirimlere ulaşabilmektedir (Acar, 2006: 7).

ÖVD'nin yurttaşlık erdemi boyutu, örgütün gelişim göstermesine destek olma, çalışanların açıkça konuşma ve birimlerin fonksiyonlarının geliştirilmesi için yıkıcı olmayan önerilerde bulunmasını ifade ederek yönetimin işlevsel hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Yurttaşlık erdemi, örgütün amaçlarını çalışanın kendi amaçlarının

üstünde tutarak, iç ve dış çevrede örgütün fonksiyonlarına destek olma, örgüte gönüllü olarak katılım gösterme ve örgütle ilgili en iyisinin ne olacağı ile ilgilenme davranışlarını kapsamaktadır. Bununla birlikte çalışanların örgütsel politika, taktik ve karar verme süreçlerine katılımda istekli olmalıdır (Allison, Voss ve Dryer 2001: 283). Düzenlenen toplantı, fuar, seminer ve eğitim gibi örgüte ve kendine katkı sağlayacak faaliyetlerini sürdürme, örgüte yönelik tehdit ve fırsatları gözetme, örgüt tarafından düzenlenen çeşitli sosyal faaliyetlere katılım göstererek destek olma davranışları, ÖVD'nin yurttaşlık erdemi boyutunu ifade etmektedir (Titrek, Bayrakçı ve Zafer, 2009: 6). Örgütle ilgili tüm konularda fikir geliştirmeye çalışmalı, bu fikirleri tartışabilmeli, eleştirmeli, eleştirilmeli ve geliştirdiği fikirleri açıkça söyleyebilmelidir. Bu davranışlar örgütlerin verimliliğinin artmasına katkıda bulunmaktadır (Ölçüm, 2004: 21).

3.5.3. Centilmenlik

Centilmenlik, çalışanların örgüt içinde çatışma ve gerginlik yaratacak olumsuz davranışlardan kaçınmaları olarak tanımlanmaktadır. Problemleri gereksiz yere büyütme, mesaisinin büyük bir bölümünü işiyle ilgili sorunlardan yakınlardan geçirmek, diğer çalışma arkadaşlarına saygısızca davranmak gibi davranışlardan kaçınmak centilmenlik davranışlarına örnek olarak verilebilir (İşbaşı, 2000: 28).

Organ (1988)'e göre centilmenlik davranışı, çalışanların örgüt içinde çatışmaya veya gerginliği sebep olabilecek olumsuz olarak nitelendirilen davranışlardan kaçınarak, örgütün işleyişi kapsamında oluşabilecek güçlüklerle göğüs germeyi ve çalışanların birbirlerine karşı hoşgörülü davranmalarını ifade etmektedir (İşbaşı, 2000: 29). Araştırmalarda centilmenlik davranışının örgütsel performansı olumlu olarak etkilediği belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışanların yeni sorumluluk almada veya yeteneklerini geliştirmeye isteklilik gösteren gönüllü çalışanlar örgütsel yeteneklerini örgüt çevresinde oluşan değişikliklere uyum sağlayabilmesine katkıda bulunarak örgütsel performansın artmasına imkan sağlayabileceklerdir (Acar, 2006: 7). Aynı zamanda centilmenlik kavramı çalışanların kendilerinden beklenen rol davranışının üzerinde bir davranış sergileme yönünde istekli olmalarını ifade etmekte (Organ, 1990: 47). Centilmenlik davranışı işle ilgili sorunlar ve imkansızlıklardan dolayı şikayet etmeyebilmek, kendi fikirlerine çalışma arkadaşlarının uymamasına kızmayabilmek, iyimser olabilmek, örgütün çıkarları için kendi çıkarlarını ikinci

plana atabilmek ve bireysel fikirlerini gerekmesi haline bir kenara bırakabilmektir (Dilek, 2005: 50).

3.5.4. Örgütsel Sadakat

Örgütsel sadakat boyutu; örgütün itibarını yaymayı, örgütü korumayı, iş yapış şeklini ve eylemlerini kabul etmeyi, desteklemeyi ve örgütün yapmış olduklarını müdafaayı kapsayan sadık yaymacılık ve bağlılık davranışlarını içermektedir. Başka bir ifadeyle örgütsel sadakat örgütü dış çevreye olumlu bir şekilde tanıtarak, dışardan gelecek tehlikelere karşı örgütü korumak, savunmak ve kötü zamanlarda örgüte bağlılığı gerekli kılmaktadır (Çelik, 2007: 137). Bununla birlikte örgütsel sadakat kavramı örgüt için iyiliğin yaygın hale getirilmesi, örgütün koruma altına alınması, örgütün amaçlarının ve hedeflerinin savunularak, desteklenerek ve aktarılarak örgütü dış çevreye karşı yüceltilmesidir. Aynı zamanda örgütü dış tehditlere karşı savunmak, korumak ve zor koşullar altında dahi örgüte bağlılık göstermektir (Dilek, 2005: 37). Örgütsel sadakat aynı zamanda örgüte her ne şartta olursa olsun bağlı kalarak, iyi niyet gözetme ve örgütü her konuda destekleme, örgütün yararı için çaba sarf etme ve örgütü savunma, koruma konusunda gönüllülük göstermektir (Çelik, 2007: 137).

3.5.5. Örgütsel İtaat

Örgütsel itaat, araştırmacılar tarafından örgütsel uyum ya da örgütsel kabullenme olarak da isimlendirilmekte ve örgütsel itaat boyutu ilk defa Smith, Organ ve Near (1983) tarafından genel uyumluluk davranışları olarak ele alınmıştır. (Podsakoff ve diğerleri, 2000: 517).

Smith, Organ & Near (1983), genel uyumluluk davranışlarının bir işgörenin örgütte belirli bir bireye değil, herhangi bir bireye yardımcı olma isteği ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Örgütsel itaatin; örgüt yapısının, iş tanımlarının ve personel politikalarının belirlenmesine, kural ve talimatların yararlı, gerekli ve mantıklı bir biçimde düzenlenmesine yönelik davranışları ifade etmesidir. Aynı zamanda örgütsel kuralların ve talimatların geçerlilik kazanması, işgörenlerin devamlılığı, görevlerini zamanında yerine getirmeleri ve örgüt kaynaklarının düzenli uygulanması açısından da ispatlayıcı nitelikte olduğu belirtilmektedir (Graham, 1991: 255).

Çalışanların, herhangi bir telkin ve yönlendirme olmaksızın kendi vicdanları doğrultusunda örgütün kurallarını, usullerini ve talimatlarını kabul edip önemsenmesi yönündeki davranışları, bu boyut kapsamında değerlendirilmektedir. Örgütsel itaatin vatandaşlık davranışlarının boyutları içinde sayılması, her örgütte işgörenlerin

kurallara ve talimatlara uymasının beklenmesine karşılık, uygulamada genelin beklenilenin aksi yönünde davranmasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı herhangi bir kimsenin gözetiminde olmadan, inanarak ve içtenlikle kurallara uyan bir İşgörenin, aynı zamanda “iyi vatandaş” olduğu ifade edilmektedir (Podsakoff ve MacKenzie, 2000: 525).

3.5.6. Bireysel İnisiyatif

Birçok araştırmacı, ÖVD’yi bireysel inisiyatif olarak görmektedir. ÖVD’nin bu boyutu, işle ilgili faaliyetlere en az beklenen performans kadar ve daha fazlasını yapmayı içeren ve gönüllülüğün bir çeşidi olan ekstra rol davranışlarıdır. Bu davranışlar, yaratıcılık konusunda gönüllü faaliyetleri ve örgütsel performansı veya iş tasarımı geliştirecek değişimler yapmayı, büyük bir istekle işine sarılmayı, işi tamamlama konusunda gayret göstermeyi, ilave sorumluluklar alma konusunda gönüllü davranmayı, başkalarını da aynı şekilde davranmaları konusunda teşvik etmeyi kapsamaktadır (Çelik, 2007: 138).

3.5.7. Bireysel Gelişim

ÖVD’nin bireysel gelişim boyutu, çalışanların istekli olarak olarak bilgi, yetenek ve becerilerini geliştirmeye yönelik çabalarını kapsamaktadır. Bununla birlikte bireysel gelişim boyutu çalışanların mesleklerinde gelişim göstermelerine yönelik kurslara katılım göstermeyi, branşlarıyla ilgili gelişmeleri takip etmeyi ve örgütü amaçlarına ulaştıracak ve örgüte katkı sağlayacak yeni beceriler kazanmayı da içermektedir (Çelik, 2007: 140). Başka bir ifadeyle bireysel gelişim çalışanın kendini eğitmesi, kendi çabasıyla öğrenmesi, çalışanın sahip olduğu bilgi ve becerilerini gönüllü olarak arttırması olarak ifade edilmektedir (Farh, Zhong ve Organ, 2004: 247).

Bireysel gelişim boyutu, teorik olarak örgütün etkinliğine daha farklı kanallardan katkı sağladığı sanıldığından diğer boyutlardan farklı görülmektedir (Podsakoff vd., 2000: 524). Katz, George ve Brief’ e göre bireysel gelişimde çalışanın kendi kendini geliştirmesi ÖVD’nin anahtar boyutu olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda örgütün amaçlarına yönelik bağlılıkları yüksek olan çalışanlar bireysel başarılarına ve alanlarında ilerlemeleri konularına diğer çalışanlara göre daha farklı yaklaşmaktadır. Örgütler, çalışanlarına yüksek ücret, saygınlık, terfi etme veya örgütte yükselme imkanı sunarak, bireysel değer ve pay edinme taleplerini karşılayarak çalışanlarının bireysel gelişim göstermelerine katkıda bulunmaktadır. Fakat çalışanların sadece bir kısmı kendi gelişimleri için zaman ve para harcama

konusunda istekli olurken, bir kısmı da buna ihtiyaç duymamaktadır. Bu yönüyle bireysel gelişim, ÖVD'nin önemli bir boyutu olarak dikkate alınmaktadır (Çelik, 2007: 139).

3.6. ÖRGÜTSEL VATADAŞLIK DAVRANIŞI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Organ ve Lingl (1995) yılında yaptıkları kişilik, memnuniyet ve örgütsel vatandaşlık davranışı başlıklı Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 99 çalışandan elde edilen bulguların yer aldığı çalışma yapmışlardır. Kişilik boyutlarından uyumluluk ve vicdanlılık, iş tatmini ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında bir ilişki olduğu ve bu iki boyutun da memnuniyetteki önemli farklılığı ve vicdanlılığın ÖVD'nin bir boyutundaki benzersiz varyansı açıkladığını göstermektedir.

Moorman, Blakely ve Niehoff (1998) yılında yaptıkları çalışmada örgütsel adalet boyutlarından prosedürel adaletin örgütsel vatandaşlık davranışını nasıl etkileyebileceğinin açıklamasını amaçlamıştır. Test edilen model, prosedürel adaletin algılanan örgütsel desteği etkileyerek ÖVD'yi etkilediğini ve bu da çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışlarıyla karşılık vermesini teşvik ettiğini ileri sürmektedir. Sonuçlar, prosedürel adaletin algılanan örgütsel desteğe öncü olduğunu ve bunun da dört ÖVD boyutundan üçüne olan ilişkisine tam olarak aracılık ettiğini göstermektedir.

Rioux ve Penner (2001) yılında örgütsel vatandaşlık davranışının nedenleri: motivasyonel bir analiz başlıklı çalışmada çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışında güdülerin rolü ele alınmıştır. Belirlenen anket 141 belediye çalışanına uygulanmış ve ÖVD'nin beş boyutu öz, akran ve denetimci derecelendirmeleri ile ilişkili bulunmuştur. Diğer güdülerle karşılaştırıldığında, prososyal değer güdülerini en çok bireylere yönelik ÖVD ile örgütsel endişe güdülerini ise örgüte yönelik ÖVD ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Güdülerin her biri ÖVD'deki varyans miktarlarını açıklamıştır.

Stamper ve Van Dyne (2001) yılında çalışma durumu ve örgütsel vatandaşlık davranışı: restoran çalışanlarına yönelik bir saha çalışması başlıklı çalışmalarında 257 restoran çalışanına anket uygulamıştır. Sosyal değişim teorisine dayalı tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışlarında bir farklılık modeli geliştirmiş ve test etmiştir. Bunun sonucunda yarı zamanlı çalışanların tam zamanlı çalışanlardan daha az örgütsel vatandaşlık davranışı sergilediğini göstermiştir.

Dalal (2005) yılında örgütsel vatandaşlık davranışı ile verimsiz çalışma davranışı arasındaki ilişkinin meta analizi başlıklı çalışmasında örgütsel vatandaşlık davranışı ile verimsiz çalışma davranışı arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Bu sonuca göre örgütsel örgütsel vatandaşlık davranışı arttıkça verimsiz çalışma davranışları azalmaktadır.

Gautam, Dick, Wagner ve Upadhyay (2005) yılında yaptıkları çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışının yapısını ve örgütsel bağlılıkla ilişkisini incelemektedir. Beş Nepal örgütünün dört yüz elli çalışanına uygulanan araştırmada ÖVD'nin iki faktörünü, özgeciliği ve uyumu ortaya çıkarmış ve Yapısal eşitlik analizine göre duygusal ve normatif bağlılık ile her iki örgütsel vatandaşlık davranışı faktörü arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Foote ve Tang (2008) yılında yaptıkları çalışmanın amacı, öz-yönelimli takımlarda takım bağlılığının iş doyumu ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi denetlediği bir model önermektir. Bu amaçla coğrafi olarak çeşitli üç üretim tesisinde kendi kendine yönetilen ekiplerde yer alan 242 tam zamanlı çalışana, ekip bağlılığı, örgütsel vatandaşlık davranışı ve iş memnuniyetini ölçen anketler uygulanmıştır. Bulgular, iş tatmini ile ÖVD arasındaki ilişkinin yanı sıra ekip bağlılığı ile ÖVD arasındaki ilişki de anlamlı bulunmuştur. En önemlisi, iş tatmini ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki ekip bağlılığı tarafından denetlenmiş, böylece ekip bağlılığı yüksek olduğunda ilişki daha güçlü olmuştur.

Chiang ve Hsieh (2012) yılında yaptıkları çalışmada otel çalışanlarının örgütsel destek, psikolojik güçlendirme, örgütsel vatandaşlık davranışı ve iş performansını nasıl algıladıkları ve bu değişkenler arasındaki nedensel ilişkileri incelemişlerdir. Çalışmada Tayvan otellerinde istihdam ettirilen toplam 513 çalışana anket uygulanmıştır. Anket aracılığıyla elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre psikolojik güçlendirme ve örgütsel vatandaşlık davranışının iş performansını olumlu etkilediği ve örgütsel vatandaşlık davranışının, algılanan örgütsel destek ve iş performansı ile psikolojik güçlendirme ve iş performansı arasında aracılık rolü üstlendiği belirlenmiştir.

Jafari ve Bidarian (2012) yılında yaptıkları çalışmada örgütsel adalet ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu amaçla İslami Azad Üniversitesi Tahran Bilim ve Araştırma Şubesi'nin tüm çalışanlarına anket uygulanmıştır. Analizler aracılığıyla ÖVD ortalamasının ortalamasının biraz

üzerinde olduğunu ve örgütsel adaletin boyutları ve ÖVD arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ariani (2013) yılında çalışan bağlılığı, örgütsel vatandaşlık davranışı ve verimsiz çalışma davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada 507 çalışana anket aracılığıyla ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, çalışan katılımı ile ÖVD arasında anlamlı bir pozitif ilişki ve verimsiz çalışma davranışı ile ÖVD arasında anlamlı bir negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bergeron, Shipp, Rosen ve Furst (2013) yılında kurumsal etik, finansal performansın sağlanmasına nasıl katkı sağlar sorusuna: örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışının aracılık rolü başlıklı çalışmalarında 130 koreli şirkette istihdam ettiren 3.821 çalışandan anket aracılığıyla toplanan veriler analize tabii tutulmuştur. Çalışma sonuçları örgütsel bağlılığın ve ÖVD'nin, kurumsal etiği ve finansal performansa bağlayan anlamlı müdahale süreçleri olduğunu göstermektedir.

Lee, Kim ve Kim (2013) yılında yaptıkları çalışmada, bir bütün olarak kuruluşa yöneltilecek prosedürel adalet, dönüşümcü liderlik ve karmaşıklığın ÖVD üzerindeki etkilerini ve ÖVD ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Kore Ulusal Sanayi Kompleksi'ndeki 30 şirketten 1100 çalışandan oluşan bir örneklemden, varsayılan modeli yapısal eşitlik modellemesi kullanarak test etmişlerdir. Bulgular, prosedürel adalet, dönüşümcü liderlik ve karmaşıklığın çalışanların ÖVD'si üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu ve ÖVD'nin de iş tatmini ile pozitif yönde bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, çalışanların karar verme sürecinin adaletini algıladıklarında, liderlerin desteğini aldıklarında ve örgütsel sürecin daha az karmaşık olduklarını fark ettiklerinde örgütsel vatandaşlık davranışlarıyla meşgul olabileceğini göstermektedir.

Ghanbari ve Eskandari (2014) yaptıkları çalışmada Bu-Ali Sina üniversitesinde örgütsel iklim, iş motivasyonu ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 250 kişiye anket aracılığıyla ulaşılmış ve elde edilen verilerle korelasyon ve çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda örgüt iklimi, iş motivasyonu ve örgütsel vatandaşlık davranışı düzeyleri ortalama seviyenin üzerinde bulunmuştur. Pearson korelasyon katsayısı, örgütsel iklim ve iş motivasyonu ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında anlamlı bir pozitif korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Çoklu regresyon analizinin sonuçları, örgütsel iklim bileşenlerinin, ödül memnuniyeti faktörlerinin ve rol netliği ve anlaşmanın faktörlerinin iş motivasyonunun öngörülmesinde en etkili olduğunu ve

amaç netliği ve anlaşma faktörünün örgütsel vatandaşlık davranışının en yüksek etki tahminine sahip olduğunu göstermiştir.

Dişçi (2018) yılında yaptığı çalışmasında Ankara’da 6 mesleki ve teknik eğitim kurumunda çalışan 93 öğretmene örgütsel adalet algılarının örgütsel davranışları arasındaki ilişkinin varlığını ve yönünü belirlemek için anket uygulamıştır. Sonuçlara göre Örgütsel adaletin öğretmen davranışları üzerinde etkisi incelendiğinde, öğretmenlerin “dağıtımsal adalet” yönelik düşük adalet algı düzeyine sahip olmasına neden olabilecek uygulamaları tespit etmeli ve gerekli önlemlerin alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Erdoğan (2018) yılında yaptığı çalışmada Karaman kamu hastaneler birliği genel sekreterliğine bağlı 2. basamak sağlık hizmeti veren sağlık kurumlarında çalışan 300 sağlık personeline anket uygulamıştır. Çalışmasında pozitif psikolojik sermaye düzeylerinin, örgütsel vatandaşlık davranışı, örgütsel sinizm ve tükenmişlikleri üzerine etkisini araştırmıştır. Analiz sonuçlarına göre pozitif psikolojik sermaye ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında pozitif, örgütsel sinizm ve tükenmişlik arasında negatif ilişki bulmuştur. Pozitif psikolojik sermayenin özellikle iyimserlik boyutunun örgütsel vatandaşlık davranışı, örgütsel sinizm ve tükenmişliği üzerindeki etkisinin anlamlı derecede olduğunu bulgulamıştır.

Mete (2018) yılında yaptığı çalışmasında 315 savunma sanayi alanında faaliyet gösteren şirketlerde çalışanlar arasında bir araştırma gerçekleştirilmiş olup; ilk bölümde, örgüt kültürü, örgütsel vatandaşlık davranışı, iş tatmini, örgütsel özdeşleşme ve inovatif çalışma davranışları arasındaki ilişkiler incelemiştir. Araştırma sonucunda örgüt kültüründen duyulan memnuniyet sonucu sergilenen olumlu tutum ve davranışların, çalışanların yüksek düzeyde inovatif çalışma davranışı ve yönetimle kurdukları ilişki ile büyük ölçüde bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur.

Erdoğan (2018) Malatya’da 57 ortaokulda görev yapan 674 öğretmen ve bu okulda öğrenim gören 7173 öğrenci üzerinde bir inceleme yapmıştır. Çalışma sonuçlarına göre okulun sosyoekonomik durumu kontrol edildikten sonra hem kolektif öğretmen yeterliğinin hem de örgütsel vatandaşlık davranışının yüksek öğrenci başarısı ile ilişkili olduğunu ve öğrencilerin başarısına katkıda bulunduğunu büyük rol oynadığını önemli değişkenler olduğunu göstermiştir.

Özgür S. (2018) bu çalışmada dönüşümsel liderliliğin örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisini ve dönüşümsel liderlik ve alt boyutları ile

örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkide örgütsel güvenin rolünü incelemiştir. Sonuçlara göre dönüşümsel liderliğin alt boyutları ile örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulmuştur. Dönüşümsel liderliğin örgütsel vatandaşlık davranışına olan etkisinde kısmi olarak aracılık ettiğini göstermiştir.

Arslanyolu (2018) bu çalışmada yöneticiye örgütsel davranışın farklı sektörlerde faaliyet gösteren yöneticilerin yönetsel karar ile ilgili sağlık, turizm ve gıda sektöründe grup şirketinde çalışan 77 yöneticiye anket uygulamıştır. Sonuçlara göre tüm hipotezler reddedilmiş. Buna göre örgütsel davranışın yönetim psikolojisi üzerindeki etkisi değiştirmedini göstermiştir.

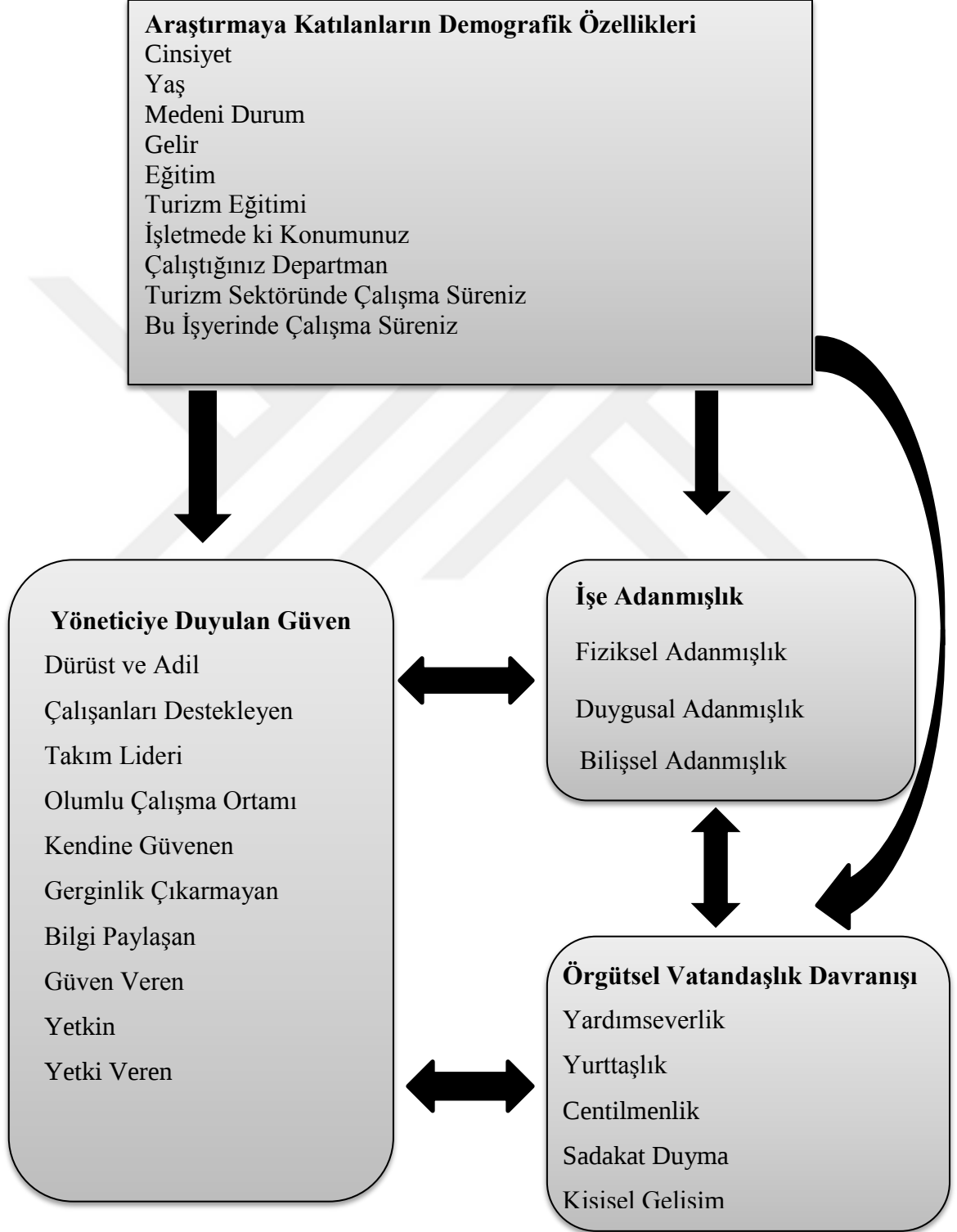
Sadıç (2019) bu çalışmada üniversite çalışanlarının sanal kaytarma ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasında ilişkiyi incelemiştir. Araştırma Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'ndeki 180 akademik ve idari personeline anket uygulamıştır. Çalışma sonuçlarına göre demografik özellikler ile sanal kaytarma ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Sanal kaytarma ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında ilişki bulamamıştır. Ama sanal kaytarma ve örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasında da kısmen ilişki olduğunu bulgulamıştır.

Atmaca (2016) bu çalışmada devlet hastanesinde 120 sağlık çalışanına, çalışanlarının örgüt içerisinde benimsedikleri liderlik tarzlarının, yaşın, cinsiyetin ve hastanede çalışılan toplam sürenin örgütsel davranışlar üzerindeki etkisi incelemiştir. Çalışma sonuçlarına göre yaşın, cinsiyetin ve şirkette geçirilen sürenin örgütsel davranış boyutları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı saptamıştır. Bunun yanı sıra, benimsenen liderlik tarzları memnuniyet, motivasyon, liderlik yapısı ve kişilik üzerinde anlamlı bir şekilde etkili olduğunu gözlemlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA VE UYGULAMA

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

4.2. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Konaklama işletmelerindeki işgörenlerin yöneticilerine duydukları güveni, işe adanmışlık düzeyleri ve örgütsel vatandaşlık davranış boyutlarıyla ilişkilendirmek amacı ile veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. 2018 yılında anket formları araştırma katılan konaklama işletmelerindeki çalışanlara bire bir olarak dağıtılmış ve görüşmeler yüz yüze olmuştur. Veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinin kullanılmasının başlıca sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yüz yüze ve elden dağıtılan anket formları sayesinde yanlış anlaşılmanın, hata paylarının en aza indirgenecek olması,
- Anket formlarını yanıtlayan bireylerin anketten sorumlu kişileri yüz yüze görüyor olmaları sonucu ortaya çıkan etkileşim, etkin iletişim.
- Anket formlarını yanıtlayan bireylerin kimi zaman soruyu tam olarak anlamadıkları takdirde veya sorularla ilgili hususlarda açıklama belediklerinde, zaman kaybetmeksizin anketten sorumlu kişiye beklentilerini yöneltebilmeleri ve bunun neticesinde nitelikli anket formlarının ortaya çıkması.
- Anketi cevaplarken daha ciddi davranmaları açısından faydalı olacağı düşüncesidir.

4.3. VERİ ANALİZİ YÖNTEMİ

Araştırmanın uygulama kısmında çalışanların görüş ve düşüncelerini ölçmek için anket tekniği kullanılmıştır. Yapılan anketlerini sonuçlarının analiz etmek amacıyla Spss 22 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmada yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında mevcut bir ilişkinin olup olmadığının tespitine yönelik verilen parametrik test koşullarını sağlayıp sağlamamalarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılan çalışanların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yüzde ve frekans testleri yapılmıştır. Daha sonra katılımcıların demografik özelliklerine göre (yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı) kavramlarını alt boyutlarıyla birlikte farklılıklarına bakmak için t-testi ve One-Way Anova testi yapılmıştır. Son olarak (yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı) kavramlarını alt boyutlarıyla birlikte aralarındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon ve regresyon testleri yapılmıştır.

4.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Araştırma evrenini Ankara’da bulunan dört ve beş yıldızlı otellerdeki çalışanlar oluşturmaktadır. Ankara’da hizmet sunan oteller yılın 12 ayı aktif olan şehir otelleridir. Ankara’nın başkent oluşu, metropol yapısı dikkat alındığında tüm evrene ulaşmanın gerek zaman gerekse maliyet bakımından mümkün görünmediği anlaşılmaktadır. Bu ve buna benzer sebeplerle araştırmada örneklem belirleme yolu tercih edilmiştir. Evrene ulaşmanın çok çeşitli sebeplerle mümkün olmayışı durumunda, evreni en iyi şekilde temsil kabiliyetine sahip örneklemi tayin etmek son derece önemlidir. Araştırmalarda, tek bir örneklem yöntemi kullanılabileceği gibi iki veya daha fazlası da kullanılabilmektedir. (Çıngı, 1994: 276; Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2002: 62). Bu araştırmada aşamalı örneklem yönteminin kullanılması uygun görülmüştür. Ayrıca dört ve beş yıldızlı oteller baz alındığında her kademedeki çalışanın temsil edilebilmesi tabakalı örneklem yöntemi ve her bir tabakadan oluşan otellerin bütünü yerine; zaman, maliyet kısıtlaması ile mesafe ve kontrol güçlükleri gibi nedenlerden dolayı küme örneklem yönteminden yararlanılmıştır (Keleş, 2009: 50).

Tabakalı örneklem yöntemi, evreni meydana getiren her bir ögenin araştırma problemiyle ilgili niteliklerinin ayrı türden olması halinde kullanılır. Küme örneklem yönteminde ise, evreni meydana getiren öğelerle değil, bu öğelerin bağlı bulunduğu kümeler düzleminde ele alınmıştır (Ural ve Kılıç, 2006: 41). Evrenin bütününe ulaşamayacak olunması, onu temsil kabiliyetine sahip en iyi örneklem nasıl tespit edileceği sorunun da beraberinde getirir (Nakip, 2005: 164). Nasıl belirleneceği konusunda bilim insanları tarafından çok farklı formülasyonlar ortaya atılmış olsa da bu araştırmada Taro Yamane’nin formülasyonu örneklem belirlemede esas alınmıştır (Yamane, 2001:116-117).

Tablo 2. Ankara’daki Dört ve Beş Yıldızlı Otel İşletmelerine İlişkin Bilgiler

Otel Türü	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Azami İşgören Sayısı
5 yıldızlı oteller	27	5.217	10.728	6.330
4 yıldızlı oteller	75	3.688	7.786	2.958
Toplam	92	8.905	18.514	9.288

Tablo 3. Türkiye’deki Otel İşletmelerinde Yatak ve Oda Başına Düşen İşgören Sayısı

İşletme Türleri	Oda Başına Düşen İşgören Sayısı	Yatak Başına Düşen İşgören Sayısı
5 yıldızlı oteller	1.18	0.59
4 yıldızlı oteller	0.76	0.38
3 yıldızlı oteller	0.72	0.36
2 yıldızlı oteller	0.56	0.28
1 yıldızlı oteller	0.50	0.25

Kaynak: (Anadolu Ankara Turizm İşletmecileri Derneği, 2018).

Azami işgören sayıları, yatak başına düşen işgören sayısı hesaplama yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Mevcut iş gören sayısı, doluluk oranı göz önünde bulundurularak hesaplanmıştır. Evreni temsil etme kabiliyeti daha yüksek olması sebebiyle, örneklem işletmelerin azami işgören sayısı üzerinde hesap edilmiştir. Buradan hareketle 5 yıldızlı oteller için evren büyüklüğü 6.330, 4 yıldızlı oteller için ise 2.958 olarak belirlenmiştir.

Beş yıldızlı oteller için:

$$n = \frac{6330 \cdot 1,96^2 \cdot 1}{6330 \cdot 0,15^2 + 1,96^2 \cdot 1} = 166$$

Dört yıldızlı oteller için:

$$n = \frac{2958 \cdot 1,96^2 \cdot 1}{2958 \cdot 0,15^2 + 1,96^2 \cdot 1} = 161$$

Beş yıldızlı oteller için evreni temsil edecek örneklem sayımız 166 kişi, dört yıldızlı oteller için ise 161 kişi bulunmuştur. Bu sonuca göre toplam örneklem sayımız 327 kişiden oluşması gerekmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Erkek	287	62,5
	Kadın	172	37,5
Yaş	20 yaş ve altı	40	8,7
	21-30 yaş	249	54,2
	31-40 yaş	91	19,8
	41-50 yaş	60	13,1
	51 yaş ve üzeri	19	4,1
Medeni Durumu	Evli	177	38,6
	Bekar	282	61,4
Gelir	1600 TL ve altı	17	3,7
	1601-2000 TL	321	69,9
	2001-2500 TL	50	10,9
	2501-3000 TL	38	8,3
	3001-3500 TL	21	4,6
	3501 TL ve üstü	12	2,6
Eğitim	İlköğretim	54	11,8
	Lise	137	29,8
	Ön Lisans	77	16,8
	Lisans	175	38,1
	Lisans Üstü	16	3,5
Turizm Eğitimi	Almadım	185	40,3
	OTML	60	13,1
	Turizm Ön Lisans	42	9,2
	Turizm Lisans	128	27,9
	Turizm Lisans Üstü	8	1,7
	Diğer	36	7,8
TOPLAM		459	100

Tablo 4'e göre araştırmaya katılanların %62,5'ini erkekler, %37,5'ini kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların % 8,7'si 20 yaş ve altı, %54,2'si 21-30, %19,8'i 31-40, %13,1'i 41-50 yaş arası ve %4,1'lik kısmı da 51 yaş üzeridir. Araştırmaya katılanların %38,6'sı evli, geri kalan %61,4 ise bekar katılımcıları kapsamaktadır.

Araştırmaya katılanların gelir durumuna bakıldığında 1.600TL ve altı geliri olanlar %3,7'lik, 1.601TL – 2.000TL arası geliri olanlar %69,9'luk, 2.001 – 2.500TL arası geliri olanlar %10,9'luk, 2501 - 3000TL arası geliri olanlar %8,3'lük, 3001 - 3500TL arası geliri olanlar %4,6'lık, 3.501 TL ve üzeri geliri olanlar ise %2,6'lık kısmı oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, ilköğretim mezunları %11,8, lise mezunları %29,8, ön lisans mezunları %16,8, lisans mezunları %38,1, lisansüstü mezunları ise %3,5'lik bir grubu oluşturduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılım gösteren kişilerin turizm alanındaki eğitimlerine bakıldığında; %40,3'nün hiç turizm eğitimi almamış, %13,1'nin lise seviyesinde turizm otelcilik eğitimi almış, %9,2'sinin turizm ön lisans eğitimi, %27,9'nun lisans düzeyinde turizm eğitimi ve son olarak %1,7'sinin ise lisansüstü seviyede turizm eğitimi almış kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların İş İle İlgili Bilgileri

		f	%
İşletmedeki Göreviniz	Personel	335	73,0
	Alt Düzey Yönetici	58	12,6
	Orta Düzey Yönetici	58	12,6
	Üst Düzey Yönetici	8	1,7
	Toplam	459	100,0
Çalıştığınız bölüm	Ön büro	151	32,9
	Yiyecek İçecek	125	27,2
	Kat Hizmetleri	49	10,7
	Muhasebe	25	5,4
	Teknik Servis	12	2,6
	Satış Pazarlama	62	13,5
	İnsan Kaynakları	8	1,7
	Diğer	27	5,9
	Toplam	459	100,0
Turizm Sektöründe Çalışma Süresi	0-1 yıl	87	19,0
	2-3 yıl	88	19,2
	4-5 yıl	81	17,6
	6-7 yıl	41	8,9
	8-9 yıl	55	12,0
	10 yıl ve üzeri	107	23,3
	Toplam	459	100,0
Bu İşyerinde Çalışma Süreniz	0-1 yıl	217	47,3
	2-3 yıl	115	25,1
	4-5 yıl	48	10,5
	6-7 yıl	14	3,1
	8-9 yıl	21	4,6
	10 yıl ve üzeri	44	9,6
	Toplam	459	100,0

Tablo 5'e göre araştırmaya katılanların, %73,0'lık kısmını işgörenler %12,6'lık kısmını alt düzey yöneticiler, %12,6'lık kısmını orta düzey yöneticiler %1,7'lik kısmını da üst düzey yöneticiler oluşturmaktadır. Katılımcıların çalıştıkları bölümlere bakıldığında ise %32,9'unu ön büro, %27,2'ini yiyecek içecek, %10,7'ini kat hizmetleri, %5,4'ünü muhasebe, %2,6'sını teknik servis, %13,5'ini satış pazarlama,

%1,7'sini insan kaynakları ve %5,9'unu ise diğer bölümlerde (şoför, meydancı, otopark görevlisi, stajyer, yarı zamanlı) çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil olan kişilerin turizm sektöründeki çalışma tecrübeleri zamansal boyutta değerlendirilmiştir. Buna göre, katılımcıların, %19,0'ı 0-1 yıl arası, %19,2'si 2-3 yıl arası, %17,6'sı 4-5 yıl arası %8,9'u 6-7 yıl arası, %12,0'ı 8-9 yıl arası ve %23,3'ü 10 yıl üzeri sektörde çalışma tecrübelerine sahiptir. Bu süreler, katılımcıların güncel, hali hazırdaki iş yerleri bağlamında değerlendirildiğinde ise %47,3'nün 0-1 yıl, %25,1'nin 2-3 yıl arası, %10,5'nin 4-5 yıl, %3,1'nin 6-7 yıl arası, %4,6'sının 8-9 yıl arası ve %9,6'sının ise 10 yıl ve üzere olduğu tespit edilmiştir.

5.1. YÖNETİCİYE DUYULAN GÜVEN ÖLÇEĞİNİN FAKTÖR ANALİZİ

İşgörenlerin yöneticilerine duydukları güveni belirlemeye yönelik Börü, İslamoğlu ve Birsal (2007)'in çalışmalarında geliştirdikleri “yöneticiye güven ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada 40 madde olarak belirlenen Soru formu 5'li Likert ölçeğine göre düzenlenmiş olup, her bir sorunun verilecek cevaplar, “1-kesinlikle katılmıyorum”, “2-katılmıyorum”, “3-kararsızım”, “4-katılıyorum” ve “5-kesinlikle katılıyorum” şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 6. Yöneticiye Duyulan Güven Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,965	40

Toplam 40 sorudan oluşan yöneticiye duyulan güven ölçeği için yapılan güvenilirlik analizi sonucu alfa değeri 0,965 bulunmuştur. Alanyazına göre alfa değeri $0,80 \leq \alpha \leq 1$ ise ölçek oldukça güvenilir. Yapılan analizde α değeri 0,965 olarak bulunduğundan dolayı ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir. Yöneticiye duyulan güven ölçeğine ilişkin yapılan faktör analizi sonucunda, katılımcıların ifadelerine vermiş olduğu cevaplar göz önünde bulundurularak on faktörlü sonuç elde edilmiştir. Faktör analizi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Dürüst ve Adil: Varyansı açıklama gücü % 17,5

Çalışanları Destekleyen: Varyansı açıklama gücü % 15

Takım Lideri: Varyansı açıklama gücü % 17,5

Olumlu Çalışma Ortamı: Varyansı açıklama gücü % 10

Kendine Güvenen: Varyansı açıklama gücü % 7,5

Gerginlik Çıkarmayan: Varyansı açıklama gücü % 7,5

Bilgi Paylaşan: Varyansı açıklama gücü % 7,5

Güven Veren: Varyansı açıklama gücü % 7,5

Yetkin: Varyansı açıklama gücü % 5

Yetki Veren: Varyansı açıklama gücü % 5

Tablo 7. Yöneticiye Duyulan Güven Ölçeğinin faktör Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Özel yaşantısını iş yaşamından ayırabilir		,933								
Çalışanların kurum için önemli olduklarını hissettirebilir		,921								
Teknik açıdan donanımlıdır		,950								
Sorumluluğunu aldığı işlerin hesabını verebilir	,901									
İyi eğitim almıştır									,879	
Çalışanlar arasında etkin bir görev dağılımı yapabilir									,849	
Çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağlar	,931									
Adildir	,945									
Karar alırken çalışanların görüşlerini alır		,965								
İyi bir dinleyicidir		,965								
Çalışanlarla ilişkilerinde dürüstlükten yanadır	,919									
Samimidir	,922									
Birlikte alınan kararlara uyar	,911									
Hem saygılı hem de samimi davranır	,939									
Anlayışlıdır			,893							
Çalışanları her konuda destekler		,870								
Kendisine güvenir					,844					
Kendisiyle barışıktır					,922					
İnsana değer verir					,937					
Bilgi ve tecrübelerini paylaşır							,961			
Bilgi saklamaz							,959			
Çalışanların fikirlerine değer verir							,908			
Yapılan işi takdir eder										,925
Bazı ortamlarda çalışanların yaptığı işi öne çıkarır										,907
Sıcakkanlıdır								,942		
Deneyimlidir								,896		

Güven telkin eder								,870		
Takım çalışmasına uygundur			,845							
Çalışanların inisiyatif kullanmasına imkan tanır			,928							
Çalışanlarına geri bildirim verir			,940							
İletişime açıktır			,956							
Pozitifdir				,962						
Yaratıcıdır				,914						
Koruyucudur			,941							
Huzur verir				,956						
Çalışanlarını korur			,954							
Premsiplerine (ilkelerine) bağlıdır				,914						
Çalışanların birbirleri ile iyi geçinmeleri hususunda çaba sarf eder						,929				
Kendi stresini ve iç çelişkilerini personeline yansıtmaz						,912				
Karşısındakinin eksikliklerinden faydalanmaz						,945				

5.2. İŞE ADANMIŞLIK ÖLÇEĞİNİN FAKTÖR ANALİZİ

Çalışanların işe adanmışlık düzeylerini ölçmek için işe adanmışlık ölçeğine yer verilmiştir. İşe adanmışlık UWES (Utrecht Work Engagement Scale) tarafından 17 ifade ile ölçülmüştür. Schaufeli ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Schaufeli vd., 2002: 88-90). İşe adanmışlık ölçeğinin Türkçe'ye tercümesi Turgut (155:163) tarafından yapılmıştır. Soru formu 5'li Likert ölçeğine göre düzenlenmiş olup, her bir sorunun verilecek cevaplar, "1-kesinlikle katılmıyorum", "2-katılmıyorum", "3-kararsızım", "4-katılıyorum" ve "5-kesinlikle katılıyorum" şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 8. İşe Adanmışlık Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,839	17

Toplam 17 sorudan oluşan işe adanmışlık ölçeği için yapılan güvenilirlik analizi sonucu alfa değeri 0,839 bulunmuştur. Alanyazına göre alfa değeri $0,80 \leq \alpha \leq 1$ ise ölçek oldukça güvenilir. Yapılan analizde α değeri 0,839 olarak bulunduğundan dolayı ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

İşe adanmışlık ölçeğine ilişkin yapılan faktör analizi sonucunda, katılımcıların ifadelerine vermiş olduğu cevaplar göz önünde bulundurularak üç faktörlü sonuç elde edilmiştir. Faktör analizi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Fiziksel Adanmışlık: Varyansı açıklama gücü % 35,28

Duygusal Adanmışlık: Varyansı açıklama gücü % 29,41

Bilişsel Adanmışlık: Varyansı açıklama gücü % 35,28

Tablo 9. İşe Adanmışlık Ölçeğinin Faktör Analizi

	1	2	3
İşteyken enerjiyle dolup taşıtığımı hissediyorum	,672		
Yaptığım işi anlamlı ve amacıma uygun buluyorum		,672	
Çalışırken zaman uçup gidiyor			,610
İşimde güçlü ve enerjik hissediyorum	,738		
İşim konusunda hevesliyim		,733	
Çalışırken etrafımdaki her şeyi unutuyorum			,574
İşim bana ilham veriyor		,674	
Sabah uyandığımda, işe gitme isteği duyuyorum	,707		
Yoğun bir şekilde çalışırken mutlu hissediyorum			,604
Yaptığım işten gurur duyuyorum		,815	
Kendimi işime verdim			,705
Tek bir seferde, uzun zaman dilimleri süresince çalışmayı sürdürebilirim	,608		
İşim bana ilgi çekici geliyor		,736	
Çalışırken kendimi işime kaptırıyorum			,691
İşimde kendimi zihinsel olarak dayanıklı hissediyorum	,846		
Kendimi işimden koparıp almam güçtür			,817
İşimde bir şeyler iyi gitmediğinde bile, her zaman azimle devam ederim	,661		

5.3. ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİNİN FAKTÖR ANALİZİ

Çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışlarını ölçebilmek amacıyla Türker'in (2009); Morrison'un (1994) ve Podsakoff'un (2000) derlediği, geçerliliği kabul edilmiş 33 sorudan oluşan bir ölçek uygulanmıştır. Soru formları 5'li Likert ölçeğine uygun olarak hazırlanarak, her bir soruya verilecek cevaplar, "1-kesinlikle katılmıyorum", "2-katılmıyorum", "3-kararsızım", "4-katılıyorum" ve "5-kesinlikle katılıyorum" şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 10. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Güvenirlilik Analizi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,868	33

ÖVD ölçeği 33 sorudan oluşturulmuştur ve ölçeğe ilişkin olarak yapılmış olan güvenilirlik analizi neticesinde alfa değeri 0,916 olarak hesaplanmıştır. Tabloda görülen değer, alfa değerinin referans aralığı olan $0,80 \leq \alpha \leq 1$ aralığında olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda da ölçeğin yüksek oranda güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Örgütsel vatandaşlık davranış ölçeğine ilişkin yapılan faktör analizi sonucunda, katılımcıların ifadelerine vermiş olduğu cevaplar göz önünde bulundurularak 0,50'nin altında çıkan ifadeler ölçekten çıkarılmıştır. Analiz sonucunda yedi faktörlü bir sonuç elde edilmiştir. Faktör yükü .50'den küçük olan ve bir faktöre anlamlı dağılmayan ifadeler elenerek, tekrar faktör analizi uygulanmış ve yedi faktörlü sonuç elde edilmiştir. Altıncı ve yedinci faktörlerde tek ifade kaldığı için öncelikle faktör yükü küçük olan ifade elenerek tekrar faktör analizi yapılmış ve beş faktörlü sonuç elde edilmiştir. Faktör analizi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Yardımseverlik: Varyansı açıklama gücü % 18,18

Yurttaşlık: Varyansı açıklama gücü % 24,24

Centilmenlik: Varyansı açıklama gücü % 21,21

Sadakat Duyma: Varyansı açıklama gücü % 24,24

Kişisel Gelişim: Varyansı açıklama gücü % 15,15

Tablo 11. Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Faktör Analizi

	1	2	3	4	5
İşte olmayan ya da ara veren arkadaşları idare etmek	,684				
Ağır iş yükü olanlara yardım etmek	,786				
Sizden istenmeden, yeni gelen çalışanların işe ve işyerine alışmasına yardım etmek	,717				
Başkalarının işle ilgili problemlerini halletmelerine yardımcı olmak için zaman ayırmak	,826				
Sizden istenmeden bir şeylerin yapılmasına gönüllü olmak			,511		

Kurum dışından ziyaretçilere sizin yol göstermenize ihtiyaç duyduklarında yardım etmek	,762				
Başka birisinin işiyle ilgili ortaya çıkabilecek sorunları önceden görüyorsanız, o kişiyi bu konuda uyarmak			,817		
İşyerinizde, bireylerarası olumsuz çatışmaları önlemeye, çözmeye ya da yatıştırmaya çalışmak			,745		
İşe sürekli erken gelerek, zamanında işe başlamaya hazır olmak		,733			
Kötü hava, yoğun trafik vb. gibi koşullarda dahil olmak üzere her gün tam zamanında işte olmak		,789			
Mesai saatleri içinde işle ilgisi olmayan konuşmalarla zaman harcamamak		,637			
İşyerinizdeki kişilerin başarılarını ve profesyonel gelişimlerini destekleyici ve pekiştirici davranışlarda bulunmak		,754			
İşinizi bitirmek için, gerekirse mesai saatleri dışında da çalışmak		,863			
İşinizle ilgisi olmasa bile, kurum içi sorunların çözümünde sorumluluk almak			,898		
Kurum performansını arttırmak için diğer çalışanlarla iletişim ve işbirliği içinde olmak			,833		
Önemli olduğunu düşündüğünüz toplantılara, göreviniz dışında olsa bile gönüllü katılmak		,764			
Bölümler arası koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak	,756				
Kurumla ilgili çevredeki değişim ve gelişmeleri takip etmek					,818
Kurumsal duyuruları okumak ve takip etmek					,823
Kurum için neyin iyi olduğu konusundaki değerlendirmelere katılmak ve bu konuda görüş bildirmek			,726		
Yangın tehlikesi, şüpheli faaliyetler gibi durumları rapor etmek		,697			
Kurumun kusurlu yanlarını ortaya çıkarmamak				,721	
İş ve kurumla ilgili yakınmamak				,750	
İşle ya da kurumla ilgili problemleri olduğundan fazla göstermemek, abartmamak				,802	
Çalıştığınız kurumu, dışarıya karşı “çalışanlarını destekleyen bir kurum” olarak tanıtmak				,816	
Kurum hakkında olumsuz fikri olan kişilere karşı, kurumu savunmak				,859	
Kurumun çıkarlarını, kendinizin ve çalışma arkadaşlarınızın çıkarlarından üstün tutmak				,808	

Üstleriniz sizi izlemiyor bile olsa, çalıştığınız kurumun kuralları ve düzenlemelerini inançla yerine getirmek				,753	
İşe gelemeyeceği zaman önceden haber vermek		,818			
İş arkadaşlarınızla yeni teknik ve gelişmelerle ilgili fikir ve bilgiyi paylaşmak			,830		
Kendi alanınızla ilgili yayınları takip etmek					,827
Kendi alanınızla ilgili konferans, seminer ve kursları takip etmek ve fırsatınız varsa katılmak					,832
Yeni teknik ve gelişmeleri görevinizi yerine getirirken kullanmak					,811

Tablo 12. Katılımcıların Yöneticiye Duydukları Güven Seviyesi

	$\bar{X}$	s.s.	1	2	3	4	5	Algı Düzeyi
Özel yaşantısını iş yaşamından ayırabilir	3,94	1,070	27	8	89	173	162	Yüksek
Çalışanların kurum için önemli olduklarını hissettirebilir.	4,12	0,981	17	22	27	212	181	Yüksek
Teknik açıdan donanımlıdır.	3,74	1,205	29	47	91	137	155	Yüksek
Sorumluluğunu aldığı işlerin hesabını verebilir.	3,99	1,043	12	39	62	173	173	Yüksek
İyi eğitim almıştır.	3,82	1,077	20	32	97	169	141	Yüksek
Çalışanlar arasında etkin bir görev dağılımı yapabilir.	3,99	1,157	42	5	41	196	175	Yüksek
Çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağlar.	3,84	1,143	30	14	120	130	165	Yüksek
Adildir.	3,88	1,236	40	30	49	163	177	Yüksek
Karar alırken çalışanların görüşlerini alır.	3,89	1,059	8	45	100	139	167	Yüksek
İyi bir dinleyicidir.	3,90	1,063	14	29	111	136	169	Yüksek
Çalışanlarla ilişkilerinde dürüstlükten yanadır.	3,91	1,030	9	29	122	129	170	Yüksek
Samimidir.	3,96	1,044	23	11	86	176	163	Yüksek
Birlikte alınan kararlara uyar.	4,14	0,957	14	24	26	138	181	Yüksek
Hem saygılı hem de samimi davranır.	3,76	1,194	26	50	88	138	157	Yüksek
Anlayışlıdır.	4,00	1,025	10	39	62	174	174	Yüksek
Çalışanları her konuda destekler.	3,83	1,069	19	32	95	171	142	Yüksek
Kendisine güvenir.	4,00	1,153	41	6	39	196	177	Yüksek
Kendisiyle barışıktır.	3,86	1,125	28	13	119	133	166	Yüksek
İnsana değer verir.	3,90	1,224	38	30	50	162	179	Yüksek
Bilgi ve tecrübelerini paylaşır.	3,90	1,058	8	44	100	138	169	Yüksek
Bilgi saklamaz.	3,91	1,055	13	29	110	137	170	Yüksek
Çalışanların fikirlerine değer	3,93	1,022	9	26	123	128	173	Yüksek

verir.								
Yapılan işi takdir eder.	3,93	1,068	27	8	91	174	159	Yüksek
Bazı ortamlarda çalışanların yaptığı işi öne çıkarır.	4,11	0,989	17	22	33	207	180	Yüksek
Sıcakkanlıdır.	3,72	1,219	32	45	93	135	154	Yüksek
Deneyimlidir.	3,98	1,044	12	39	65	172	171	Yüksek
Güven telkin eder.	3,81	1,084	20	34	99	166	140	Yüksek
Takım çalışmasına uygundur.	3,98	1,165	42	6	45	191	175	Yüksek
Çalışanların inisiyatif kullanmasına imkan tanır.	3,82	1,145	30	16	119	132	162	Yüksek
Çalışanlarına geri bildirim verir.	3,86	1,243	41	31	49	164	174	Yüksek
İletişime açıktır.	3,88	1,067	10	43	102	140	164	Yüksek
Pozitifdir.	3,89	1,060	14	30	110	141	164	Yüksek
Yaratıcıdır.	3,89	1,027	10	28	123	135	163	Yüksek
Koruyucudur.	3,89	1,126	39	31	50	159	180	Yüksek
Huzur verir.	3,88	1,069	9	45	102	136	167	Yüksek
Çalışanlarını korur.	3,88	1,077	15	32	108	138	166	Yüksek
Prensiplerine (ilkelerine) bağlıdır.	3,93	1,031	9	29	120	128	173	Yüksek
Çalışanların birbirleri ile iyi geçinmeleri hususunda çaba sarf eder.	3,95	1,065	26	9	87	173	164	Yüksek
Kendi stresini ve iç çelişkilerini personeline yansıtmaz.	4,11	0,986	17	22	31	209	180	Yüksek
Karşısındakinin eksikliklerinden faydalanmaz	3,75	1,202	28	48	89	137	157	Yüksek
Yöneticiye duyulan güven	3,91	0,912						Yüksek

Araştırmaya katılan bireylerin yöneticiye duydukları güven düzeyini ölçmek için kullanılan ifadelerin frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmektedir. Çalışmamızda katılımcıların güven düzeyini saptamak için aritmetik ortalamaya bakılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar;

$1,0 \leq < 1,8$ ise katılımcıların o imaja ilişkin algılarının çok olumsuz; (Oldukça Düşük)

$1,8 \leq < 2,6$ ise katılımcıların o imaja ilişkin algılarının olumsuz; (Düşük)

$2,6 \leq < 3,4$ ise katılımcıların o imaja ilişkin algılarının kararsız; (Orta)

$3,4 \leq < 4,2$ ise katılımcıların o imaja ilişkin algılarının olumlu; (Yüksek)

$4,2 \leq < 5,0$ ise katılımcıların o imaja ilişkin algılarının çok olumlu; (Oldukça Yüksek) olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Katılımcıların değerlendirmelerine göre yöneticilere duydukları güvenin yüksek düzeyde olduğu saplanmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların İşe Adanmışlık Düzeyleri

	$\bar{X}$	s.s.	1	2	3	4	5	Algı Düzeyi
İşteyken enerjiyle dolup taşıdığımı hissediyorum.	3,41	1,309	50	65	109	113	122	Yüksek
Yaptığım işi anlamlı ve amacıma uygun buluyorum.	3,90	1,119	21	36	77	157	168	Yüksek
Çalışırken zaman uçup gidiyor.	3,74	1,133	26	36	103	157	137	Yüksek
İşimde güçlü ve enerjik hissediyorum.	3,88	0,963	9	29	101	187	133	Yüksek
İşim konusunda hevesliyim.	4,07	0,930	4	35	53	197	170	Yüksek
Çalışırken etrafımdaki her şeyi unutuyorum.	3,71	1,106	29	41	67	216	106	Yüksek
İşim bana ilham veriyor.	3,74	1,079	21	21	150	127	140	Yüksek
Sabah uyandığımda, işe gitme isteği duyuyorum.	3,68	1,076	21	29	147	138	124	Yüksek
Yoğun bir şekilde çalışırken mutlu hissediyorum.	3,89	1,153	30	21	89	147	172	Yüksek
Yaptığım işten gurur duyuyorum.	3,92	0,980	4	35	110	153	157	Yüksek
Kendimi işime verdim.	3,96	1,011	9	31	95	155	169	Yüksek
Tek bir seferde, uzun zaman dilimleri süresince çalışmayı sürdürebilirim.	3,94	1,060	16	22	108	137	176	Yüksek
İşim bana ilgi çekici geliyor.	3,81	0,973	9	34	112	183	121	Yüksek
Çalışırken kendimi işime kaptırıyorum.	4,06	0,922	9	16	78	187	169	Yüksek
İşimde kendimi zihinsel olarak dayanıklı hissediyorum.	3,82	1,054	18	25	118	155	143	Yüksek
Kendimi işimden koparıp almam güçtür.	3,63	1,075	21	42	126	163	107	Yüksek
İşimde bir şeyler iyi gitmediğinde bile, her zaman azimle devam ederim	4,17	0,911	5	18	73	158	205	Yüksek
Toplam İşe Adanmışlık	3,84	0,779						Yüksek

Tablo 13'e göre katılımcıların işe adanmışlık düzeyleri değerlendirildiğinde sonuçlar yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Katılımcıların Gösterdikleri Örgütsel Davranış Seviyeleri

	$\bar{X}$	s.s.	1	2	3	4	5	Algı Düzeyi
İşte olmayan ya da ara veren arkadaşları idare etmek	4,12	0,834	9	8	57	229	156	Yüksek
Ağır iş yükü olanlara yardım etmek	4,16	0,796	5	13	44	234	163	Yüksek
Sizden istenmeden, yeni gelen çalışanların işe ve işyerine alışmasına yardım etmek	4,27	0,769	3	11	39	211	195	Çok Yüksek
Başkalarının işle ilgili problemlerini halletmelerine yardımcı olmak için zaman ayırmak	4,18	0,851	14	8	24	248	165	Yüksek
Sizden istenmeden bir şeylerin yapılmasına gönüllü olmak	4,05	0,925	2	32	76	177	172	Yüksek
Kurum dışından ziyaretçilere sizin yol göstermenize ihtiyaç duyduklarında yardım etmek	4,27	0,783	4	15	26	221	193	Çok Yüksek
Başka birisinin işiyle ilgili ortaya çıkabilecek sorunları önceden görüyorsanız, o kişiyi bu konuda uyararak	4,32	0,859	9	14	23	187	226	Çok Yüksek
İşyerinizde, bireylerarası olumsuz çatışmaları önlemeye, çözmeye ya da yatıştırmaya çalışmak	4,20	0,871	8	21	26	219	185	Çok Yüksek
İşe sürekli erken gelerek, zamanında işe başlamaya hazır olmak	4,08	0,861	4	24	56	220	155	Yüksek
Kötü hava, yoğun trafik vb. gibi koşullarda dahil olmak üzere her gün tam zamanında işte olmak	3,99	0,995	17	24	54	213	151	Yüksek
Mesai saatleri içinde işle ilgisi olmayan konuşmalarla zaman harcamamak	3,85	1,046	15	49	51	215	129	Yüksek
İşyerinizdeki kişilerin başarılarını ve profesyonel gelişimlerini destekleyici ve pekiştirici davranışlarda bulunmak	4,18	0,808	4	17	40	227	171	Yüksek
İşinizi bitirmek için, gerekirse mesai saatleri dışında da çalışmak	4,23	0,836	4	22	29	211	193	Çok Yüksek
İşinizle ilgisi olmasa bile, kurum içi sorunların çözümünde	4,21	0,787	4	13	40	224	178	Çok Yüksek

sorumluluk almak								
Kurum performansını arttırmak için diğer çalışanlarla iletişim ve işbirliği içinde olmak	4,23	0,869	4	30	18	209	198	Çok Yüksek
Önemli olduğunu düşündüğünüz toplantılara, göreviniz dışında olsa bile gönüllü katılmak	4,12	0,828	4	4	96	181	174	Yüksek
Bölümler arası koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak	4,20	0,837	9	9	43	218	180	Çok Yüksek
Kurumla ilgili çevredeki değişim ve gelişmeleri takip etmek	4,10	0,879	12	8	59	219	161	Yüksek
Kurumsal duyuruları okumak ve takip etmek.	4,02	0,889	4	25	77	203	150	Yüksek
Kurum için neyin iyi olduğu konusundaki değerlendirmelere katılmak ve bu konuda görüş bildirmek	4,11	0,792	4	3	87	206	159	Yüksek
Yangın tehlikesi, şüpheli faaliyetler gibi durumları rapor etmek	4,04	0,902	4	34	50	219	152	Yüksek
Kurumun kusurlu yanlarını ortaya çıkarmamak	3,97	1,082	35	42	77	185	120	Yüksek
İş ve kurumla ilgili yakınmamak	3,68	1,133	48	50	107	166	88	Yüksek
İşle ya da kurumla ilgili problemleri olduğundan fazla göstermemek, abartmamak	3,42	1,296	95	63	50	149	102	Yüksek
Çalıştığınız kurumu, dışarıya karşı “çalışanlarını destekleyen bir kurum” olarak tanıtmak	3,21	1,062	22	21	88	177	151	Orta
Kurum hakkında olumsuz fikri olan kişilere karşı, kurumu savunmak	3,80	1,101	24	33	88	177	137	Yüksek
Kurumun çıkarlarını, kendinizin ve çalışma arkadaşlarınızın çıkarlarından üstün tutmak	3,52	1,226	43	52	92	166	100	Yüksek
Üstleriniz sizi izlemiyor bile olsa, çalıştığınız kurumun kuralları ve düzenlemelerini inançla yerine getirmek	4,08	1,019	22	13	49	195	180	Yüksek
İşe gelemeyeceği zaman önceden haber vermek	4,21	1,036	18	22	33	156	230	Çok Yüksek

İş arkadaşlarınızla yeni teknik ve gelişmelerle ilgili fikir ve bilgiyi paylaşmak	3,98	1,016	13	35	57	195	159	Yüksek
Kendi alanınızla ilgili yayınları takip etmek	3,95	1,144	22	43	50	163	181	Yüksek
Kendi alanınızla ilgili konferans, seminer ve kursları takip etmek ve fırsatınız varsa katılmak	3,72	1,184	31	42	91	155	140	Yüksek
Yeni teknik ve gelişmeleri görevinizi yerine getirirken kullanmak	4,09	0,961	13	14	72	177	183	Yüksek
Toplam Örgütsel Davranış	4,01	0,603						Yüksek

Katılımcıların örgütsel vatandaşlık davranışı sergileme düzeyleri incelendiğinde 33 maddeden oluşan ifadelerin 9'u çok yüksek, 23'ü yüksek, 1 ifade de orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Yöneticiye Duydukları Güven Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Dürüst ve Adil	Erkek	287	3,9368	,90646	,185	,853
	Kadın	172	3,9203	,95853		
Çalışanları Destekleyen	Erkek	287	3,9268	,85897	,485	,628
	Kadın	172	3,8847	,96719		
Takım Lideri	Erkek	287	3,9378	,91732	,864	,388
	Kadın	172	3,8571	1,04751		
Olumlu Çalışma Ortamı	Erkek	287	3,9382	,88961	1,026	,306
	Kadın	172	3,8445	1,03633		
Kendine Güven	Erkek	287	3,9617	,97586	1,020	,308
	Kadın	172	3,8605	1,11224		
Gerginlik Çıkarmayan	Erkek	287	3,9431	,93300	-,029	,977
	Kadın	172	3,9457	,95290		
Bilgi Paylaşan	Erkek	287	3,9605	,88279	1,170	,243
	Kadın	172	3,8547	1,02480		
Güven Veren	Erkek	287	3,8211	,96306	-,523	,601
	Kadın	172	3,8721	1,08468		
Yetkin	Erkek	287	3,9599	,93362	1,327	,185
	Kadın	172	3,8285	1,16652		
Yetki Veren	Erkek	287	4,0557	1,03202	,863	,389
	Kadın	172	3,9738	,89877		

*p<0,05

Tablo 15'e bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların cinsiyetleri ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde dürüst ve adil 0,853, çalışanları destekleyen 0,628, takım lideri 0,388, olumlu çalışma ortamı 0,306, kendine güven 0,308, gerginlik çıkarmayan 0,977, bilgi paylaşan 0,243, güven veren 0,601, yetkin 0,185 ve yetki veren 0,389 P değeri ile p<0,05 değerinden büyük olduğundan dolayı boyutunda anlamlı bir farklılık göstermedikleri rastlanmıştır.

Tablo 16. Katılımcıların İşe Adanmışlık Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Fiziksel Adanmışlık	Erkek	287	3,8066	,88602	-,578	,564
	Kadın	172	3,8517	,66262		
Duygusal Adanmışlık	Erkek	287	3,8899	,88665	-,109	,913
	Kadın	172	3,8988	,78091		
Bilişsel Adanmışlık	Erkek	287	3,8188	,84897	-,698	,486
	Kadın	172	3,8721	,68549		

*p<0,05

Tablo 16'ya bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların cinsiyetleri ile işe adanmışlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde fiziksel adanmışlık 0,564, duygusal adanmışlık, 0,913 ve bilişsel adanmışlık 0,486 P değeri ile p<0,05 değerinden büyük olduğundan dolayı boyutunda anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulgulanmıştır.

Tablo 17. Katılımcıların Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Yardımseverlik	Erkek	287	4,2509	,58252	2,047	,041*
	Kadın	172	4,1231	,74396		
Yurttaşlık	Erkek	287	4,1712	,56634	3,491	,001*
	Kadın	172	3,9644	,68712		
Centilmenlik	Erkek	287	4,2200	,58325	2,472	,014*
	Kadın	172	4,0664	,73502		
Sadakat	Erkek	287	3,6730	,79759	,327	,744
	Kadın	172	3,6470	,86662		
Kişisel Gelişim	Erkek	287	4,1617	,69246	6,260	,000*
	Kadın	172	3,6791	,95208		

*p<0,05

Tablo 17'ye bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların cinsiyetleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde yardımseverlik 0,041, yurttaşlık 0,001, centilmenlik 0,014 ve kişisel gelişim 0,000 P değeri ile p<0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı bu dört boyut ile arasında

anlamli bir farklılığa rastlanmıştır. Ama sadakat boyutunda anlamli bir farklılık göstermedikleri bulgulanmıştır.

Tablo 18. Katılımcıların Yöneticiye Duydukları Güven Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılığının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Dürüst Ve Adil	Evli	177	4,0436	,88533	2,080	,038*
	Bekar	282	3,8597	,94419		
Çalışanları Destekleyen	Evli	177	4,0330	,78998	2,310	,021*
	Bekar	282	3,8345	,95645		
Takım Lideri	Evli	177	4,0557	,87071	2,614	,009*
	Bekar	282	3,8146	1,01456		
Olumlu Çalışma Ortamı	Evli	177	4,0508	,83697	2,666	,008*
	Bekar	282	3,8103	1,00062		
Kendine Güven	Evli	177	4,0508	,96101	2,104	,036*
	Bekar	282	3,8440	1,06347		
Gerginlik Çıkarmayan	Evli	177	4,0132	,90479	1,249	,212
	Bekar	282	3,9007	,95964		
Bilgi Paylaşan	Evli	177	4,0640	,81164	2,605	,009*
	Bekar	282	3,8310	1,00148		
Güven Veren	Evli	177	4,0527	,91065	3,620	,000*
	Bekar	282	3,7069	1,04654		
Yetkin	Evli	177	4,0593	,89863	2,468	,014*
	Bekar	282	3,8174	1,09243		
Yetki Veren	Evli	177	4,0000	,97118	-,432	,666
	Bekar	282	4,0408	,99336		

*p<0,05

Tablo 18’de araştırmaya katılan çalışanların medeni durumları ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklarına bakıldığında dürüst ve adil 0,038, çalışanları destekleyen 0,021, takım lideri 0,009, olumlu çalışma ortamı 0,008, kendine güven 0,036, bilgi paylaşan 0,009, güven veren 0,000 ve yetkin 0,014 P değeri ile p<0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı bu sekiz boyut ile arasında anlamli bir farklılığa rastlanmıştır. Ama gerginlik çıkaran ve yetki veren boyutunda anlamli bir farklılık göstermedikleri rastlanmıştır.

Tablo 19. Katılımcıların İşe Adanmışlık Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılığının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Fiziksel Adanmışlık	Evli	177	4,0047	,72484	3,858	,000*
	Bekar	282	3,7098	,83919		
Duygusal Adanmışlık	Evli	177	4,0983	,72742	4,179	,000*
	Bekar	282	3,7645	,89261		
Bilişsel Adanmışlık	Evli	177	4,0414	,73395	4,434	,000*
	Bekar	282	3,7116	,80070		

*p<0,05

Tablo 19’da araştırmaya katılan çalışanların medeni durumları ile işe adanmışlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklarına bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık 0,000 ve bilişsel adanmışlık 0,000 P değeri ile p>0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulgulanmıştır.

Tablo 20. Katılımcıların Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Alt Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılığının İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Yardımseverlik	Evli	177	4,3540	,47727	4,010	,000*
	Bekar	282	4,1082	,72275		
Yurttaşlık	Evli	177	4,2415	,52522	4,105	,000*
	Bekar	282	4,0009	,65950		
Centilmenlik	Evli	177	4,3269	,50763	4,393	,000*
	Bekar	282	4,0593	,70350		
Sadakat	Evli	177	3,7797	,86508	2,413	,016*
	Bekar	282	3,5902	,78875		
Kişisel Gelişim	Evli	177	4,2169	,66396	4,937	,000*
	Bekar	282	3,8326	,89192		

*p<0,05

Tablo 20’de araştırmaya katılan çalışanların medeni durumları ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklarına bakıldığında yardımseverlik 0,000, yurttaşlık 0,000, centilmenlik 0,046, sadakat 0,016 ve kişisel gelişim 0,000 P değeri ile p<0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı medeni durum ile örgütsel vatandaşlık davranışının tüm alt boyutlarında anlamlı farklılığa

rastlanmıştır. Ortalamalar incelendiğinde evli çalışanların bekarlara göre daha fazla örgütsel vatandaşlık davranışı sergilediği söylenebilir.

Tablo 21. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Yöneticiye Duydukları Güvenin Alt Boyutları Arasında Ki Farklılıkları

		N	Ortalama	Standart sapma	f	p
Dürüst ve Adil	20 yaş ve Altı	40	3,8321	,82026	4,176	,002*
	21-30 yaş	249	3,9214	,95460		
	31-40 yaş	91	4,1601	,92259		
	41-50 yaş	60	3,9000	,83726		
	51 yaş ve üzeri	19	3,2556	,66765		
Çalışanları Destekleyen	20 yaş ve Altı	40	3,8042	,89226	2,955	,020*
	21-30 yaş	249	3,8922	,94547		
	31-40 yaş	91	4,1667	,92128		
	41-50 yaş	60	3,7667	,73338		
	51 yaş ve üzeri	19	3,6140	,22259		
Takım Lideri	20 yaş ve Altı	40	3,9321	,81456	3,146	,014*
	21-30 yaş	249	3,8411	1,06011		
	31-40 yaş	91	4,1586	,93495		
	41-50 yaş	60	3,9429	,74496		
	51 yaş ve üzeri	19	3,4135	,28129		
Olumlu Çalışma Ortamı	20 yaş ve Altı	40	3,8500	1,00288	3,693	,006*
	21-30 yaş	249	3,8865	1,03074		
	31-40 yaş	91	4,1896	,89934		
	41-50 yaş	60	3,6875	,55354		
	51 yaş ve üzeri	19	3,5395	,49486		
Kendine Güvenen	20 yaş ve Altı	40	4,0167	,87364	4,664	,001*
	21-30 yaş	249	3,8487	1,10061		
	31-40 yaş	91	4,1868	,95090		
	41-50 yaş	60	4,0111	,86785		
	51 yaş ve üzeri	19	3,1754	,74011		
Gerginlik Çıkarmayan	20 yaş ve Altı	40	3,7833	,92619	4,291	,002*
	21-30 yaş	249	3,9746	,92155		
	31-40 yaş	91	4,1612	,93143		
	41-50 yaş	60	3,8000	,96101		
	51 yaş ve üzeri	19	3,2982	,84543		
Bilgi Paylaşan	20 yaş ve Altı	40	3,9000	1,01611	3,091	,016*
	21-30 yaş	249	3,8929	1,02528		
	31-40 yaş	91	4,1941	,89727		
	41-50 yaş	60	3,7056	,55266		
	51 yaş ve üzeri	19	3,7018	,29175		

Güven Veren	20 yaş ve Altı	40	3,4833	,80931	4,457	,002*
	21-30 yaş	249	3,8019	1,05580		
	31-40 yaş	91	4,1795	1,00898		
	41-50 yaş	60	3,8167	,86668		
	51 yaş ve üzeri	19	3,5439	,78733		
Yetkin	20 yaş ve Altı	40	3,6875	,86741	4,445	,002*
	21-30 yaş	249	3,8494	1,11641		
	31-40 yaş	91	4,2912	,96628		
	41-50 yaş	60	3,8333	,82167		
	51 yaş ve üzeri	19	3,6053	,42749		
Yetki Veren	20 yaş ve Altı	40	4,0000	1,31071	3,773	,005*
	21-30 yaş	249	4,0763	,91372		
	31-40 yaş	91	4,1593	,91554		
	41-50 yaş	60	3,8583	,98760		
	51 yaş ve üzeri	19	3,2895	1,10950		

*p<0,05

Tablo 21'e bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların yaşları yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde dürüst ve adil 0,002, çalışanları destekleyen 0,020, takım lideri 0,014, olumlu çalışma ortamı 0,006, kendine güven 0,001, gerginlik çıkarmayan 0,002, bilgi paylaşan 0,016, güven veren 0,002, yetkin 0,002 ve yetki veren 0,005 P değeri ile $p > 0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulgulanmıştır.

Tablo 22. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre İşe Adanmışlık Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		N	Ortalama	Standart sapma	f	p
Fiziksel Adanmışlık	20 yaş ve Altı	40	3,6917	,82132	5,199	,000*
	21-30 yaş	249	3,7256	,87188		
	31-40 yaş	91	3,8480	,74562		
	41-50 yaş	60	4,2139	,59509		
	51 yaş ve üzeri	19	4,0351	,22621		
Duygusal Adanmışlık	20 yaş ve Altı	40	3,8500	,92014	2,596	,036*
	21-30 yaş	249	3,8064	,91614		
	31-40 yaş	91	3,9319	,79231		
	41-50 yaş	60	4,1100	,62645		
	51 yaş ve üzeri	19	4,2526	,22942		
Bilişsel Adanmışlık	20 yaş ve Altı	40	3,7083	,77968	3,543	,007*
	21-30 yaş	249	3,7738	,83476		
	31-40 yaş	91	3,8480	,74022		
	41-50 yaş	60	4,0194	,71181		
	51 yaş ve üzeri	19	4,3509	,36386		

*p<0,05

Tablo 22’de bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların yaşları ile işe adanmışlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık 0,036 ve bilişsel adanmışlık 0,007 P değeri ile $p<0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı bu üç boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 23.Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		N	Ortalama	Standart sapma	f	p
Yardım Severlik	20 yaş ve Altı	40	3,5333	,80082	15,341	,000*
	21-30 yaş	249	4,1961	,65687		
	31-40 yaş	91	4,3315	,52086		
	41-50 yaş	60	4,4222	,42571		
	51 yaş ve üzeri	19	4,3947	,42749		
Yurttaşlık	20 yaş ve Altı	40	3,9125	,53724	4,903	,001*
	21-30 yaş	249	4,0211	,67309		
	31-40 yaş	91	4,1758	,48662		
	41-50 yaş	60	4,3042	,58647		
	51 yaş ve üzeri	19	4,3684	,50082		
Centilmenlik	20 yaş ve Altı	40	3,7464	,37656	7,042	,000*
	21-30 yaş	249	4,1274	,72583		
	31-40 yaş	91	4,3375	,51575		
	41-50 yaş	60	4,2643	,55908		
	51 yaş ve üzeri	19	4,3383	,36642		
Sadakat	20 yaş ve Altı	40	3,7036	,59861	7,012	,000*
	21-30 yaş	249	3,5536	,83601		
	31-40 yaş	91	4,0157	,74122		
	41-50 yaş	60	3,6952	,82568		
	51 yaş ve üzeri	19	3,2256	,92498		
Kişisel Gelişim	20 yaş ve Altı	40	3,8400	,83905	6,487	,000*
	21-30 yaş	249	3,8329	,87494		
	31-40 yaş	91	4,2681	,66146		
	41-50 yaş	60	4,1767	,82675		
	51 yaş ve üzeri	19	4,2211	,41039		

*p<0,05

Tablo 23'e bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların yaşları ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde yardımseverlik 0,000, yurttaşlık 0,001, centilmenlik boyutu 0,000, örgütsel sadakat 0,000 ve kişisel gelişim 0,000 P değeri ile $p>0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık rastlanmıştır.

Tablo 24. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Dürüst ve Adil	1600 TL ve altı	17	4,1681	,92477	12,369	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8652	,91811		
	2001-2500 TL	50	4,4886	,46635		
	2501-3000 TL	38	4,1917	,52963		
	3001-3500 TL	21	2,8163	1,34175		
	3501 TL ve üstü	12	4,1429	,64466		
Çalışanları Destekleyen	1600 TL ve altı	17	4,1765	,94735	12,497	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8411	,88596		
	2001-2500 TL	50	4,4800	,46124		
	2501-3000 TL	38	4,1535	,61315		
	3001-3500 TL	21	2,8571	1,25641		
	3501 TL ve üstü	12	4,1111	,65649		
Takım Lideri	1600 TL ve altı	17	4,1597	1,02505	7,441	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8393	,98286		
	2001-2500 TL	50	4,4057	,46838		
	2501-3000 TL	38	4,1353	,74929		
	3001-3500 TL	21	3,0544	1,29794		
	3501 TL ve üstü	12	4,0714	,69320		
Olumlu Çalışma Ortamı	1600 TL ve altı	17	4,1176	1,00046	6,594	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8435	,98158		
	2001-2500 TL	50	4,3850	,54914		
	2501-3000 TL	38	4,1447	,80040		
	3001-3500 TL	21	3,1548	,71797		
	3501 TL ve üstü	12	3,7292	,95023		
Kendine Güvenen	1600 TL ve altı	17	4,1373	1,00733	8,468	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8744	1,04506		
	2001-2500 TL	50	4,4267	,49045		
	2501-3000 TL	38	4,0526	,78853		
	3001-3500 TL	21	2,8413	1,40483		
	3501 TL ve üstü	12	4,3333	,56854		
Gerginlik Çıkarmayan	1600 TL ve altı	17	4,1961	,88238	15,719	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8837	,91190		
	2001-2500 TL	50	4,5533	,48846		
	2501-3000 TL	38	4,1754	,41544		
	3001-3500 TL	21	2,6349	1,48288		
	3501 TL ve üstü	12	4,2222	,59175		
Bilgi Paylaşan	1600 TL ve altı	17	4,1373	1,00733	6,325	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8588	,97225		

	2001-2500 TL	50	4,4133	,54110		
	2501-3000 TL	38	4,1316	,81480		
	3001-3500 TL	21	3,2222	,72521		
	3501 TL ve üstü	12	3,7778	,91379		
Güven Veren	1600 TL ve altı	17	4,2941	,84887	12,039	,000*
	1601-2000 TL	321	3,7435	,99355		
	2001-2500 TL	50	4,3600	,60549		
	2501-3000 TL	38	4,2982	,65204		
	3001-3500 TL	21	2,7302	1,51884		
	3501 TL ve üstü	12	4,1111	,65649		
Yetkin	1600 TL ve altı	17	4,2941	,84887	8,276	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8536	1,00951		
	2001-2500 TL	50	4,3400	,55733		
	2501-3000 TL	38	4,1711	,98828		
	3001-3500 TL	21	2,8333	1,57586		
	3501 TL ve üstü	12	4,1667	,65134		
Yetki Veren	1600 TL ve altı	17	4,1765	,91756	12,008	,000*
	1601-2000 TL	321	3,9798	,97967		
	2001-2500 TL	50	4,6400	,44078		
	2501-3000 TL	38	4,1579	,49464		
	3001-3500 TL	21	2,8095	1,54496		
	3501 TL ve üstü	12	4,1667	,65134		

*p<0,05

Tablo 24'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların gelir durumları ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara dürüst ve adil 0,000, çalışanları destekleyen 0,000, takım lideri 0,000, olumlu çalışma ortamı 0,000, kendine güven 0,000, gerginlik çıkarmayan 0,000, bilgi paylaşan 0,000, güven veren 0,000, yetkin 0,000 ve yetki veren 0,000 P değeri ile $p>0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 25. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Fiziksel Adanmışlık	1600 TL ve altı	17	4,2157	,88930	8,953	,000*
	1601-2000 TL	321	3,7310	,81852		
	2001-2500 TL	50	4,3733	,67893		
	2501-3000 TL	38	4,0219	,53154		
	3001-3500 TL	21	3,5635	,75365		
	3501 TL ve üstü	12	3,2778	,35770		
Duygusal Adanmışlık	1600 TL ve altı	17	3,9176	1,18545	4,937	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8717	,86774		
	2001-2500 TL	50	4,2600	,61710		
	2501-3000 TL	38	4,0421	,67409		
	3001-3500 TL	21	3,3429	,68452		
	3501 TL ve üstü	12	3,4000	,59084		
Bilişsel Adanmışlık	1600 TL ve altı	17	4,1373	,97225	4,910	,000*
	1601-2000 TL	321	3,7715	,80713		
	2001-2500 TL	50	4,2800	,64369		
	2501-3000 TL	38	3,8904	,62754		
	3001-3500 TL	21	3,6746	,68410		
	3501 TL ve üstü	12	3,5000	,61955		

*p<0,05

Tablo 25'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların gelir durumları ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık 0,000 ve bilişsel adanmışlık 0,000 P değeri ile p<0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı bu üç boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 26. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Yardımseverlik	1600 TL ve altı	17	4,2059	,99570	3,192	,008*
	1601-2000 TL	321	4,1360	,67496		
	2001-2500 TL	50	4,2900	,45775		
	2501-3000 TL	38	4,5263	,41829		
	3001-3500 TL	21	4,3889	,56601		
	3501 TL ve üstü	12	4,2778	,43423		
Yurttaşlık	1600 TL ve altı	17	4,2059	,89589	3,714	,003*
	1601-2000 TL	321	4,0315	,64068		
	2001-2500 TL	50	4,2350	,47491		
	2501-3000 TL	38	4,2763	,45224		
	3001-3500 TL	21	4,4345	,55286		
	3501 TL ve üstü	12	3,8333	,32567		
Centilmenlik	1600 TL ve altı	17	4,3613	,71450	5,098	,000*
	1601-2000 TL	321	4,0739	,69382		
	2001-2500 TL	50	4,2514	,40873		
	2501-3000 TL	38	4,5038	,45991		
	3001-3500 TL	21	4,4830	,32096		
	3501 TL ve üstü	12	4,2381	,39163		
Örgütsel Sadakat	1600 TL ve altı	17	4,3529	,71628	9,577	,000*
	1601-2000 TL	321	3,5340	,80551		
	2001-2500 TL	50	4,1286	,59866		
	2501-3000 TL	38	3,9925	,61508		
	3001-3500 TL	21	3,5374	1,21210		
	3501 TL ve üstü	12	3,3810	,60097		
Kişisel Gelişim	1600 TL ve altı	17	4,1059	1,09571	5,682	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8579	,87978		
	2001-2500 TL	50	4,2640	,59719		
	2501-3000 TL	38	4,3684	,45209		
	3001-3500 TL	21	4,4095	,53843		
	3501 TL ve üstü	12	3,9333	,26054		

*p<0,05

Tablo 26’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların gelir durumları ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara yardımseverlik 0,008, yurttaşlık 0,003, centilmenlik boyutu 0,000, örgütsel sadakat 0,000 ve kişisel gelişim 0,000 ile P değeri ile p<0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulgulanmıştır.

Tablo 27. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		N	Ortalama	Standart sapma	f	p
Dürüst ve Adil	İlköğretim	54	3,5635	,94940	18,109	,000*
	Lise	137	3,9823	,74603		
	Ön Lisans	77	4,0891	,94450		
	Lisans	175	4,0792	,89288		
	Lisans Üstü	16	2,3393	,73932		
Çalışanları Destekleyen	İlköğretim	54	3,6389	,84163	14,227	,000*
	Lise	137	3,9745	,68178		
	Ön Lisans	77	3,9892	1,00523		
	Lisans	175	4,0429	,91142		
	Lisans Üstü	16	2,4688	,71807		
Takım Lideri	İlköğretim	54	3,6138	,93970	23,311	,000*
	Lise	137	3,9833	,75435		
	Ön Lisans	77	4,0223	1,00564		
	Lisans	175	4,0686	,90271		
	Lisans Üstü	16	1,9375	,93309		
Olumlu Çalışma Ortamı	İlköğretim	54	3,5787	1,04139	17,046	,000*
	Lise	137	3,9343	,78196		
	Ön Lisans	77	3,9870	,99000		
	Lisans	175	4,0886	,88815		
	Lisans Üstü	16	2,2969	,57168		
Kendine Güvenen	İlköğretim	54	3,6358	1,03456	26,876	,000*
	Lise	137	4,0560	,79579		
	Ön Lisans	77	4,0649	1,03455		
	Lisans	175	4,0533	,91794		
	Lisans Üstü	16	1,6667	1,19257		
Gerginlik Çıkarmayan	İlköğretim	54	3,5062	,95109	11,894	,000*
	Lise	137	4,0146	,75610		
	Ön Lisans	77	4,0390	1,02452		
	Lisans	175	4,0914	,94580		
	Lisans Üstü	16	2,7500	,56437		
Bilgi Paylaşan	İlköğretim	54	3,6358	1,01822	15,243	,000*
	Lise	137	3,9611	,76062		
	Ön Lisans	77	3,9481	1,02749		
	Lisans	175	4,1048	,88759		
	Lisans Üstü	16	2,3958	,57373		
Güven Veren	İlköğretim	54	3,6975	,99320	19,184	,000*
	Lise	137	3,8808	,77094		
	Ön Lisans	77	4,1255	,97639		

	Lisans	175	3,9029	1,00958		
	Lisans Üstü	16	1,9167	1,04350		
Yetkin	İlköğretim	54	3,8056	,86010	22,451	,000*
	Lise	137	4,0584	,62151		
	Ön Lisans	77	3,9740	1,16386		
	Lisans	175	3,9971	1,02343		
	Lisans Üstü	16	1,7500	1,34164		
Yetki Veren	İlköğretim	54	3,4444	1,08448	10,023	,000*
	Lise	137	4,0949	,82143		
	Ön Lisans	77	3,9156	1,16529		
	Lisans	175	4,2571	,92048		
	Lisans Üstü	16	3,3750	,42817		

*p<0,05

Tablo 27'ye bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların eğitim durumları ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde farklılıklara dürüst ve adil 0,000, çalışanları destekleyen 0,000, takım lideri 0,000, olumlu çalışma ortamı 0,000, kendine güven 0,000, gerginlik çıkarmayan 0,000, bilgi paylaşan 0,000, güven veren 0,000, yetkin 0,000 ve yetki veren 0,000 P değeri ile p<0,05 küçük olduğundan dolayı anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 28. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		N	Ortalama	Standart sapma	f	p
Fiziksel Adanmışlık	İlköğretim	54	3,8951	,64207	1,601	,173
	Lise	137	3,9270	,80462		
	Ön Lisans	77	3,8117	,99242		
	Lisans	175	3,7133	,77366		
	Lisans Üstü	16	3,9583	,67082		
Duygusal Adanmışlık	İlköğretim	54	3,9259	,83715	1,274	,279
	Lise	137	3,8847	,90187		
	Ön Lisans	77	3,8623	,89163		
	Lisans	175	3,8617	,78628		
	Lisans Üstü	16	4,3500	,80498		
Bilişsel Adanmışlık	İlköğretim	54	3,9907	,69017	1,809	,126
	Lise	137	3,8735	,80959		
	Ön Lisans	77	3,9134	,88051		
	Lisans	175	3,7210	,75730		
	Lisans Üstü	16	3,9583	,78292		

*p<0,05

Tablo 28'e bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların eğitim durumları ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,173, duygusal adanmışlık, 0,279 ve bilişsel adanmışlık 0,126 P değeri ile $p < 0,005$ değerinden büyük olduğundan işe adanmışlık davranışın tüm alt boyutları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulgulanmıştır.

Tablo 29. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		N	Ortalama	Standart sapma	f	p
Yardım Severlik	İlköğretim	54	4,0710	,80979	5,970	,000*
	Lise	137	4,0620	,63013		
	Ön Lisans	77	4,1364	,93257		
	Lisans	175	4,3829	,40245		
	Lisans Üstü	16	4,2083	,22361		
Yurttaşlık	İlköğretim	54	3,8704	,92015	3,812	,005*
	Lise	137	4,0985	,62084		
	Ön Lisans	77	4,0179	,75783		
	Lisans	175	4,2064	,41649		
	Lisans Üstü	16	3,9375	,11180		
Centilmenlik	İlköğretim	54	3,8836	,89455	10,400	,000*
	Lise	137	4,0396	,57476		
	Ön Lisans	77	4,1150	,82328		
	Lisans	175	4,3869	,46102		
	Lisans Üstü	16	3,9286	,12778		
Örgüte Sadakat	İlköğretim	54	3,1958	1,04622	6,640	,000*
	Lise	137	3,7706	,75679		
	Ön Lisans	77	3,7421	,82718		
	Lisans	175	3,7257	,77242		
	Lisans Üstü	16	3,2589	,32249		
Kişisel Gelişim	İlköğretim	54	3,6222	1,10959	18,816	,000*
	Lise	137	4,0672	,66256		
	Ön Lisans	77	3,9299	,90830		
	Lisans	175	4,1726	,67376		
	Lisans Üstü	16	2,6000	,60222		

* $p < 0,05$

Tablo 29'a bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların eğitim durumları ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde yardımseverlik 0,000, yurttaşlık 0,005, centilmenlik boyutu 0,000, örgütsel sadakat

0,000 ve kişisel gelişim 0,000 P değeri ile $p < 0,005$ değerinden küçük olduğundan örgütsel vatandaşlık davranışın tüm alt boyutları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 30. Araştırmaya Katılanların Turizm Eğitimine Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Dürüst ve Adil	Almadım	185	3,8533	,91696	9,076	,000*
	OTML	60	4,0833	,96004		
	Turizm Ön Lisans	42	4,0850	,89912		
	Turizm Lisans	128	4,0212	,84470		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,9643	,10102		
	Diğer	36	4,0079	,81955		
Çalışanları Destekleyen	Almadım	185	3,8171	,83299	8,536	,000*
	OTML	60	4,0417	,93560		
	Turizm Ön Lisans	42	3,9921	1,03460		
	Turizm Lisans	128	4,0130	,86403		
	Turizm Lisans Üstü	8	2,1042	,08626		
	Diğer	36	4,1204	,77727		
Takım Lideri	Almadım	185	3,8958	,88631	12,506	,000*
	OTML	60	3,9571	1,04724		
	Turizm Ön Lisans	42	3,9966	,96038		
	Turizm Lisans	128	3,9833	,91703		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,4107	,05051		
	Diğer	36	4,0675	,81207		
Olumlu Çalışma Ortamı	Almadım	185	3,7811	,92925	9,621	,000*
	OTML	60	3,9833	,89711		
	Turizm Ön Lisans	42	3,9464	1,10781		
	Turizm Lisans	128	4,0723	,86668		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,9688	,08839		
	Diğer	36	4,1736	,74359		
Kendine Güvenen	Almadım	185	3,9315	,98178	15,565	,000*
	OTML	60	3,9667	1,09733		
	Turizm Ön Lisans	42	4,0714	,91816		
	Turizm Lisans	128	3,9714	,93632		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,0000	,00000		
	Diğer	36	4,1204	,74813		
Gerginlik Çıkarmayan	Almadım	185	3,8036	,96708	6,152	,000*
	OTML	60	4,1000	,98825		
	Turizm Ön Lisans	42	4,0952	,97471		
	Turizm Lisans	128	4,0859	,83162		
	Turizm Lisans Üstü	8	2,5000	,17817		

	Diğer	36	4,0463	,78943		
Bilgi Paylaşan	Almadım	185	3,8198	,89818	8,380	,000*
	OTML	60	3,9500	,94446		
	Turizm Ön Lisans	42	3,9286	1,12266		
	Turizm Lisans	128	4,0781	,87593		
	Turizm Lisans Üstü	8	2,1250	,17252		
	Diğer	36	4,2222	,73894		
Güven Veren	Almadım	185	3,7712	,93245	13,680	,000*
	OTML	60	4,1778	,86241		
	Turizm Ön Lisans	42	4,0952	,94650		
	Turizm Lisans	128	3,8229	1,02201		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,3333	,00000		
	Diğer	36	3,9537	,96000		
Yetkin	Almadım	185	3,8595	,85289	17,168	,000*
	OTML	60	4,1500	,96682		
	Turizm Ön Lisans	42	3,9167	1,17866		
	Turizm Lisans	128	3,9453	1,07446		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,0000	,00000		
	Diğer	36	4,2917	,63668		
Yetki Veren	Almadım	185	3,8676	1,03605	3,650	,003*
	OTML	60	4,1167	1,03074		
	Turizm Ön Lisans	42	3,9643	1,23166		
	Turizm Lisans	128	4,2578	,81081		
	Turizm Lisans Üstü	8	3,2500	,26726		
	Diğer	36	4,0972	,75422		

*p<0,05

Tablo 30’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların turizm eğitim durumları ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde farklılıklara dürüst ve adil 0,000, çalışanları destekleyen 0,000, takım lideri 0,000, olumlu çalışma ortamı 0,000, kendine güven 0,000, gerginlik çıkarmayan 0,000, bilgi paylaşan 0,000, güven veren 0,000, yetkin 0,000 ve yetki veren 0,003 P değeri ile $p<0,05$ küçük olduğundan dolayı anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 31. Araştırmaya Katılanların Turizm Eğitime Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Fiziksel Adanmışlık	Almadım	185	3,8514	,72376	1,825	,107
	OTML	60	3,9917	,91874		
	Turizm Ön Lisans	42	3,7897	1,16234		
	Turizm Lisans	128	3,7148	,75907		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,3333	,00000		
	Diğer	36	3,7130	,73960		
Duygusal Adanmışlık	Almadım	185	3,8097	,87682	2,835	,016*
	OTML	60	3,9300	,98244		
	Turizm Ön Lisans	42	3,8286	,99027		
	Turizm Lisans	128	3,9953	,71142		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,8000	,00000		
	Diğer	36	3,7722	,68143		
Bilişsel Adanmışlık	Almadım	185	3,8676	,74294	2,250	,048*
	OTML	60	4,0444	,87488		
	Turizm Ön Lisans	42	3,7500	,99542		
	Turizm Lisans	128	3,7240	,77737		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,3333	,17817		
	Diğer	36	3,7500	,66607		

*p<0,05

Tablo 31’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların turizm eğitim durumları ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara bakıldığında duygusal adanmışlık 0,016 ve bilişsel adanmışlık 0,048 P değeri ile $p<0,05$ küçük olduğundan dolayı anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır. Ama fiziksel adanmışlık boyutunda 0,107 P değeri ile $p<0,05$ büyük olduğu için anlamsız bir farklılık göstermedikleri bulgulanmıştır.

Tablo 32. Araştırmaya Katılanların Turizm Eğitime Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Yardımseverlik	Almadım	185	4,1117	,68552	4,749	,000*
	OTML	60	4,0167	,82891		
	Turizm Ön Lisans	42	4,3135	,94868		
	Turizm Lisans	128	4,4023	,35465		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,3333	,00000		
	Diğer	36	4,1157	,33528		
Yurttaşlık	Almadım	185	3,9953	,68395	4,004	,001*
	OTML	60	3,9917	,80216		
	Turizm Ön Lisans	42	4,3661	,65704		
	Turizm Lisans	128	4,2129	,42480		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,0000	,00000		
	Diğer	36	4,0486	,37474		
Centilmenlik	Almadım	185	4,0571	,71432	4,963	,000*
	OTML	60	4,0095	,84038		
	Turizm Ön Lisans	42	4,3844	,57011		
	Turizm Lisans	128	4,3415	,46860		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,0000	,00000		
	Diğer	36	4,0992	,39504		
Örgütsel Sadakat	Almadım	185	3,5305	,90521	3,890	,002*
	OTML	60	3,9905	,74851		
	Turizm Ön Lisans	42	3,6905	,66102		
	Turizm Lisans	128	3,7165	,75784		
	Turizm Lisans Üstü	8	3,0893	,16968		
	Diğer	36	3,7063	,80664		
Kişisel Gelişim	Almadım	185	3,9384	,84769	10,239	,000*
	OTML	60	3,8200	,95860		
	Turizm Ön Lisans	42	4,1524	,71746		
	Turizm Lisans	128	4,1391	,72332		
	Turizm Lisans Üstü	8	2,2000	,00000		
	Diğer	36	4,1000	,56061		

*p<0,05

Tablo 32’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların turizm eğitim durumları ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklara bakıldığında yardımseverlik 0,000, yurttaşlık 0,001, centilmenlik boyutu 0,000, örgütsel sadakat 0,002 ve kişisel gelişim 0,000 P değeri ile $p>0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 33. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Konumuna Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Dürüst ve Adil	Personel	335	3,8277	,95374	11,070	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5443	,45763		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8621	,89473		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,2857	,76360		
Çalışanları Destekleyen	Personel	335	3,8080	,90928	12,022	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5259	,44129		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8333	,96528		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,3333	,71270		
Takım Lideri	Personel	335	3,7902	1,01044	10,379	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5222	,48357		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,9236	,86513		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,2500	,80360		
Olumlu Çalışma Ortamı	Personel	335	3,8112	,98965	7,877	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,4440	,51308		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8621	,86244		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,1250	,93541		
Kendine Güvenen	Personel	335	3,8149	1,07700	10,441	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5862	,52356		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8333	,90966		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,3333	,71270		
Gerginlik Çıkarmayan	Personel	335	3,8577	,94668	10,274	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5402	,49492		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,7931	1,04074		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,3333	,71270		
Bilgi Paylaşan	Personel	335	3,8239	,98043	8,109	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,4598	,49096		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,9080	,86697		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,1667	,89087		
Güven Veren	Personel	335	3,7264	1,02355	11,097	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5000	,61575		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,7701	1,02447		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,3333	,71270		
Yetkin	Personel	335	3,7985	1,04057	10,436	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5517	,58257		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8362	1,10576		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,5000	,53452		
Yetki Veren	Personel	335	3,9284	1,02042	8,239	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5776	,49384		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,9655	,99939		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,5000	,53452		

*p<0,05

Tablo 33'e göre araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki konumu ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde farklılıklara dürüst ve adil 0,000, çalışanları destekleyen 0,000, takım lideri 0,000, olumlu çalışma ortamı 0,000, kendine güven 0,000, gerginlik çıkarmayan 0,000, bilgi paylaşan 0,000, güven veren 0,000, yetkin 0,000 ve yetki veren 0,000 P değeri ile $p<0,05$ küçük olduğundan dolayı anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 34. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Konumuna Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Fiziksel Adanmışlık	Personel	335	3,7453	,82226	9,358	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,2874	,69795		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8908	,69357		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,2500	,44544		
Duygusal Adanmışlık	Personel	335	3,8322	,88021	3,973	,008*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,2207	,59788		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,9586	,82399		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,6000	,64143		
Bilişsel Adanmışlık	Personel	335	3,7881	,80430	5,817	,001*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,1839	,66277		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8678	,75365		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,2500	,62361		

* $p<0,05$

Tablo 34'e göre araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki konumu ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına arasındaki farklılıklara bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık, 0,008 ve bilişsel adanmışlık 0,001 P değeri ile $p<0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı bu üç boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 35. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Konumuna Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Yardım Severlik	Personel	335	4,1214	,68998	8,714	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,3736	,48497		
	Orta Düzey Yönetici	58	4,5316	,42516		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,0000	,17817		
Yurttaşlık	Personel	335	4,0254	,66448	5,772	,001*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,3168	,51096		
	Orta Düzey Yönetici	58	4,2780	,36802		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,0000	,26726		
Centilmenlik	Personel	335	4,0623	,68505	12,027	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,3892	,46564		
	Orta Düzey Yönetici	58	4,5271	,37388		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,0714	,38180		
Örgüte Sadakat	Personel	335	3,5143	,81701	15,153	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,0739	,57533		
	Orta Düzey Yönetici	58	4,0961	,84171		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,7857	,07636		
Kişisel Gelişim	Personel	335	3,8358	,87090	15,842	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,3138	,57688		
	Orta Düzey Yönetici	58	4,5103	,50565		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,8000	,21381		

*p<0,05

Tablo 35'e göre araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki konumu ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutlarına arasındaki farklılıklara bakıldığında yardımseverlik 0,000 P değeri, centilmenlik 0,000 P değeri, sadakat 0,000 P değeri, kişisel gelişim 0,000 P değeri, yurttaşlık boyutu 0,001 P değeri ile p<0,005 değerinden küçük olduğundan dolayı beş boyut ile arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 36. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Bölümüne Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Dürüst Ve Adil	Önbüro	151	4,1088	,74700	9,829	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6034	1,02244		
	Kat Hizmetleri	49	4,3819	,57616		
	Muhasebe	25	3,2686	1,02629		
	Teknik Servis	12	3,4524	,48668		
	Satış Pazarlama	62	3,9101	1,09875		
	İnsan Kaynakları	8	4,9286	,07636		
	Diğer	27	4,2063	,60132		
Çalışanları Destekleyen	Önbüro	151	4,0684	,72706	9,072	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6333	,96697		
	Kat Hizmetleri	49	4,3469	,57215		
	Muhasebe	25	3,1667	,96705		
	Teknik Servis	12	3,4583	,51309		
	Satış Pazarlama	62	3,9328	1,12168		
	İnsan Kaynakları	8	4,7500	,26726		
	Diğer	27	4,1173	,67434		
Takım Lideri	Önbüro	151	4,0842	,80361	7,718	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5840	,97077		
	Kat Hizmetleri	49	4,3586	,65862		
	Muhasebe	25	3,4800	1,10494		
	Teknik Servis	12	3,2976	,63730		
	Satış Pazarlama	62	3,8364	1,31793		
	İnsan Kaynakları	8	4,8571	,15272		
	Diğer	27	4,1481	,57755		
Olumlu Çalışma Ortamı	Önbüro	151	4,0414	,78445	6,543	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6320	1,04272		
	Kat Hizmetleri	49	4,3673	,70175		
	Muhasebe	25	3,3400	,76676		
	Teknik Servis	12	3,3958	,56867		
	Satış Pazarlama	62	4,0484	1,16809		
	İnsan Kaynakları	8	4,4688	,50775		
	Diğer	27	3,7870	,86798		
Kendine Güvenen	Önbüro	151	4,1589	,82716	9,635	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5787	1,02927		
	Kat Hizmetleri	49	4,3946	,70604		
	Muhasebe	25	3,3333	1,13448		
	Teknik Servis	12	3,3056	,62697		
	Satış Pazarlama	62	3,7258	1,41618		

	İnsan Kaynakları	8	5,0000	,00000		
	Diğer	27	4,3086	,49722		
Gergin Çıkarmayan	Önbüro	151	4,1148	,72628	11,606	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6107	1,11662		
	Kat Hizmetleri	49	4,3741	,52101		
	Muhasebe	25	3,0267	,98093		
	Teknik Servis	12	3,6111	,34329		
	Satış Pazarlama	62	4,0215	,98785		
	İnsan Kaynakları	8	5,0000	,00000		
	Diğer	27	4,2593	,67516		
Bilgi Paylaşan	Önbüro	151	4,0486	,77593	5,912	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6747	1,04252		
	Kat Hizmetleri	49	4,3605	,69000		
	Muhasebe	25	3,4000	,79349		
	Teknik Servis	12	3,3889	,60022		
	Satış Pazarlama	62	4,0538	1,15343		
	İnsan Kaynakları	8	4,5000	,53452		
	Diğer	27	3,7901	,86799		
Güven Veren	Önbüro	151	4,0706	,88075	11,449	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5013	,94340		
	Kat Hizmetleri	49	4,3605	,63405		
	Muhasebe	25	3,0533	1,14131		
	Teknik Servis	12	3,3889	,54742		
	Satış Pazarlama	62	3,6183	1,33039		
	İnsan Kaynakları	8	4,7917	,24801		
	Diğer	27	4,3333	,53109		
Yetkin	Önbüro	151	4,1358	,88116	9,378	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5720	,91736		
	Kat Hizmetleri	49	4,3673	,69803		
	Muhasebe	25	3,1400	1,13211		
	Teknik Servis	12	3,5417	,45017		
	Satış Pazarlama	62	3,7581	1,51155		
	İnsan Kaynakları	8	4,7500	,26726		
	Diğer	27	4,3704	,45134		
Yetki Veren	Önbüro	151	4,1126	,75976	7,203	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,7120	1,32632		
	Kat Hizmetleri	49	4,3061	,51858		
	Muhasebe	25	3,3200	1,05948		
	Teknik Servis	12	3,8333	,24618		
	Satış Pazarlama	62	4,3306	,80441		
	İnsan Kaynakları	8	5,0000	,00000		
	Diğer	27	4,2222	,73815		

Tablo 36'ya göre araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki bölümleri ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde farklılıklara dürüst ve adil 0,000, çalışanları destekleyen 0,000, takım lideri 0,000, olumlu çalışma ortamı 0,000, kendine güven 0,000, gerginlik çıkarmayan 0,000, bilgi paylaşan 0,000, güven veren 0,000, yetkin 0,000 ve yetki veren 0,000 P değeri ile $p < 0,05$ küçük olduğundan dolayı anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 37. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Bölümüne Göre İşe Adanmışlığın Yöneticiye Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Fiziksel Adanmışlık	Önbüro	151	3,7483	,75471	13,452	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5253	,79143		
	Kat Hizmetleri	49	4,2449	,66935		
	Muhasebe	25	3,6000	,94526		
	Teknik Servis	12	3,0694	,62141		
	Satış Pazarlama	62	4,2581	,64421		
	İnsan Kaynakları	8	4,9167	,08909		
	Diğer	27	4,0802	,68931		
Duygusal Adanmışlık	Önbüro	151	3,8411	,69640	20,605	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5296	,90385		
	Kat Hizmetleri	49	4,2327	,65364		
	Muhasebe	25	3,4720	,97618		
	Teknik Servis	12	2,9333	1,02099		
	Satış Pazarlama	62	4,6484	,39784		
	İnsan Kaynakları	8	4,7000	,10690		
	Diğer	27	4,0963	,64300		
Bilişsen Adanmışlık	Önbüro	151	3,7472	,73405	10,935	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6347	,79275		
	Kat Hizmetleri	49	4,2109	,70610		
	Muhasebe	25	3,6733	,81149		
	Teknik Servis	12	2,9306	,76031		
	Satış Pazarlama	62	4,3011	,64220		
	İnsan Kaynakları	8	4,5833	,08909		
	Diğer	27	3,8951	,76257		

* $p < 0,05$

Tablo 37'ye göre araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki bölümleri ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına arasındaki farklılıklara bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık 0,000 ve bilişsel adanmışlık 0,000 P değeri

ile $p < 0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı bu üç boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 38. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Bölümlerine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Yardım Severlik	Önbüro	151	4,3532	,49100	10,739	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,8400	,91517		
	Kat Hizmetleri	49	4,4116	,45909		
	Muhasebe	25	4,1400	,37168		
	Teknik Servis	12	4,0000	,00000		
	Satış Pazarlama	62	4,4731	,34698		
	İnsan Kaynakları	8	4,4167	,44544		
	Diğer	27	4,1296	,37363		
Yurttaşlık	Önbüro	151	4,2632	,52045	10,550	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,7600	,79130		
	Kat Hizmetleri	49	4,3291	,44098		
	Muhasebe	25	4,0450	,50374		
	Teknik Servis	12	3,8125	,17271		
	Satış Pazarlama	62	4,2742	,39127		
	İnsan Kaynakları	8	4,3125	,20045		
	Diğer	27	3,9537	,57193		
Centilmenlik	Önbüro	151	4,3576	,46214	14,861	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,7520	,84790		
	Kat Hizmetleri	49	4,3469	,45269		
	Muhasebe	25	4,1371	,30439		
	Teknik Servis	12	3,8810	,11926		
	Satış Pazarlama	62	4,4677	,42518		
	İnsan Kaynakları	8	4,3571	,07636		
	Diğer	27	4,0265	,67127		
Örgüte Sadakat	Önbüro	151	3,6887	,76773	6,412	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,3509	,89610		
	Kat Hizmetleri	49	4,0437	,68214		
	Muhasebe	25	3,5771	,86944		
	Teknik Servis	12	3,4881	,73467		
	Satış Pazarlama	62	3,8733	,76171		
	İnsan Kaynakları	8	4,4821	,10629		
	Diğer	27	3,7090	,69250		
Kişisel Gelişim	Önbüro	151	4,1563	,64700	9,098	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5680	,91525		

	Kat Hizmetleri	49	4,3755	,57826		
	Muhasebe	25	4,0160	,61351		
	Teknik Servis	12	3,7833	,24802		
	Satış Pazarlama	62	4,0677	,99635		
	İnsan Kaynakları	8	4,7000	,10690		
	Diğer	27	3,8370	,97828		

*p<0,05

Tablo 38'e göre araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki bölümleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları alt boyutlarına arasındaki farklılıklara bakıldığında yardımseverlik 0,000 P değeri, yurttaşlık 0,000 P değeri, centilmenlik 0,000 P değeri, sadakat 0,000 P değeri, kişisel gelişim 0,000 P değeri ile p<0,005 değerinden küçük olduğundan dolayı gelir durumu ile tüm alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır.

Tablo 39. Araştırmaya Katılanların Turizm Sektöründeki Çalışma Süresine Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Dürüst ve Adil	0-1 yıl	87	3,9655	,93980	8,285	,000*
	2-3 yıl	88	3,4529	1,03702		
	4-5 yıl	81	3,9577	,66142		
	6-7 yıl	41	3,8118	1,01692		
	8-9 yıl	55	4,0623	1,00029		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2523	,74840		
Çalışanları Destekleyen	0-1 yıl	87	3,9540	,91276	8,288	,000*
	2-3 yıl	88	3,4280	,95686		
	4-5 yıl	81	3,9588	,69198		
	6-7 yıl	41	3,8577	,95129		
	8-9 yıl	55	4,0000	1,05116		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2118	,71762		
Takım Lideri	0-1 yıl	87	4,0870	,85586	13,859	,000*
	2-3 yıl	88	3,2159	1,10953		
	4-5 yıl	81	3,9735	,78282		
	6-7 yıl	41	3,8746	1,04939		
	8-9 yıl	55	4,0468	1,00002		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2216	,71972		
Olumlu Çalışma Ortamı	0-1 yıl	87	3,9282	,98085	8,441	,000*
	2-3 yıl	88	3,3580	1,09255		
	4-5 yıl	81	3,9877	,86594		
	6-7 yıl	41	4,0549	,91261		
	8-9 yıl	55	4,0136	,94822		
	10 yıl ve üzeri	107	4,1519	,66920		

Kendine Güvenen	0-1 yıl	87	4,1533	,93428	14,360	,000*
	2-3 yıl	88	3,1705	1,20662		
	4-5 yıl	81	3,9877	,74432		
	6-7 yıl	41	3,9106	1,07503		
	8-9 yıl	55	4,0848	1,01474		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2305	,81702		
Gerginlik Çıkarmayan	0-1 yıl	87	3,8659	1,01851	4,528	,000*
	2-3 yıl	88	3,6591	,97081		
	4-5 yıl	81	3,9671	,64249		
	6-7 yıl	41	3,7805	1,04246		
	8-9 yıl	55	4,0121	1,09048		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2523	,83030		
Bilgi Paylaşan	0-1 yıl	87	3,9847	,96971	9,018	,000*
	2-3 yıl	88	3,3561	1,06109		
	4-5 yıl	81	4,0041	,85553		
	6-7 yıl	41	4,0569	,94252		
	8-9 yıl	55	4,0364	,94862		
	10 yıl ve üzeri	107	4,1589	,65612		
Güven Veren	0-1 yıl	87	3,8966	1,00812	11,774	,000*
	2-3 yıl	88	3,2159	1,14809		
	4-5 yıl	81	3,8889	,65617		
	6-7 yıl	41	3,7073	,94925		
	8-9 yıl	55	4,0121	1,13123		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2336	,82061		
Yetkin	0-1 yıl	87	4,0747	,88767	15,407	,000*
	2-3 yıl	88	3,1193	1,19864		
	4-5 yıl	81	4,0370	,71054		
	6-7 yıl	41	4,0244	,79018		
	8-9 yıl	55	4,0545	1,12082		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2150	,90885		
Yetki Veren	0-1 yıl	87	3,9425	1,21144	2,491	,031*
	2-3 yıl	88	3,8466	,96597		
	4-5 yıl	81	4,0494	,69194		
	6-7 yıl	41	3,8171	1,08257		
	8-9 yıl	55	4,0818	1,06616		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2710	,85584		

*p<0,05

Tablo 39'a bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların turizm sektöründe çalışma süreleri ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde farklılıklara dürüst ve adil 0,000, çalışanları destekleyen 0,000, takım lideri 0,000, olumlu çalışma ortamı 0,000, kendine güven 0,000, gerginlik

çıkarmayan 0,000, bilgi paylaştan 0,000, güven veren 0,000, yetkin 0,000 ve yetki veren 0,031 P değeri ile $p < 0,05$ küçük olduğundan dolayı anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 40. Araştırmaya Katılanların Turizm Sektöründeki Çalışma Süresine Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Fiziksel Adanmışlık	0-1 yıl	87	3,8257	,83909	12,971	,000 *
	2-3 yıl	88	3,3920	,79512		
	4-5 yıl	81	3,7407	,81650		
	6-7 yıl	41	3,6138	,85994		
	8-9 yıl	55	4,0212	,58712		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2181	,65293		
Duygusal Adanmışlık	0-1 yıl	87	3,7770	,94717	6,931	,000 *
	2-3 yıl	88	3,6295	,97393		
	4-5 yıl	81	3,7383	,82197		
	6-7 yıl	41	3,8634	,88141		
	8-9 yıl	55	4,1127	,59475		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2206	,62823		
Bilişsel Adanmışlık	0-1 yıl	87	3,7950	,86180	6,419	,000 *
	2-3 yıl	88	3,5341	,78262		
	4-5 yıl	81	3,7037	,83790		
	6-7 yıl	41	3,9390	,75806		
	8-9 yıl	55	4,1030	,48378		
	10 yıl ve üzeri	107	4,0530	,74521		

* $p < 0,05$

Tablo 40'a bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların turizm sektöründe çalışma süreleri ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına arasındaki farklılıklara bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık, 0,000 ve bilişsel adanmışlık 0,000 P değeri ile $p < 0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı bu üç boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 41. Araştırmaya Katılanların Turizm Sektöründeki Çalışma Süresine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Yardımseverlik	0-1 yıl	87	4,0460	,78078	14,430	,000*
	2-3 yıl	88	3,8580	,64946		
	4-5 yıl	81	4,1687	,56488		
	6-7 yıl	41	4,2236	,71648		
	8-9 yıl	55	4,3879	,40706		
	10 yıl ve üzeri	107	4,5374	,46317		
Yurttaşlık	0-1 yıl	87	4,0172	,57635	18,606	,000*
	2-3 yıl	88	3,6818	,70019		
	4-5 yıl	81	4,0231	,49573		
	6-7 yıl	41	4,1159	,79274		
	8-9 yıl	55	4,3318	,39544		
	10 yıl ve üzeri	107	4,4171	,46006		
Centilmenlik	0-1 yıl	87	4,1379	,60744	26,408	,000*
	2-3 yıl	88	3,6315	,66257		
	4-5 yıl	81	4,1570	,55632		
	6-7 yıl	41	4,0523	,79395		
	8-9 yıl	55	4,5351	,36288		
	10 yıl ve üzeri	107	4,4740	,45371		
Örgütsel Sadakat	0-1 yıl	87	3,4433	,79152	13,029	,000*
	2-3 yıl	88	3,2159	,76365		
	4-5 yıl	81	3,7037	,66845		
	6-7 yıl	41	3,7526	,99695		
	8-9 yıl	55	3,9169	,70988		
	10 yıl ve üzeri	107	4,0147	,77751		
Kişisel Gelişim	0-1 yıl	87	3,8023	,86616	28,127	,000*
	2-3 yıl	88	3,2773	,93092		
	4-5 yıl	81	4,0691	,59511		
	6-7 yıl	41	4,0683	,74781		
	8-9 yıl	55	4,4618	,54279		
	10 yıl ve üzeri	107	4,3570	,57889		

*p<0,05

Tablo 41'e bakıldığında araştırmaya katılan çalışanların turizm sektöründe çalışma süreleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklara bakıldığında yardımseverlik 0,000 P değeri, yurttaşlık 0,000 P değeri, centilmenlik 0,000 P değeri, sadakat 0,000 P değeri, kişisel gelişim 0,000 P değeri ile $p<0,005$ değerinden küçük olduğundan dolayı gelir durumu ile tüm alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır.

Tablo 42. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Çalışma Süresine Göre Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Dürüst ve Adil	0-1 yıl	217	3,8683	1,05013	1,700	,133
	2-3 yıl	115	3,9031	,95860		
	4-5 yıl	48	3,9167	,57358		
	6-7 yıl	14	3,7857	,47793		
	8-9 yıl	21	4,3129	,59353		
	10 yıl ve üzeri	44	4,1883	,61909		
Çalışanları Destekleyen	0-1 yıl	217	3,8333	1,01797	1,415	,217
	2-3 yıl	115	3,9348	,89309		
	4-5 yıl	48	3,8924	,69232		
	6-7 yıl	14	3,8333	,56614		
	8-9 yıl	21	4,2460	,76670		
	10 yıl ve üzeri	44	4,1174	,53384		
Takım Lideri	0-1 yıl	217	3,8611	1,04788	1,907	,092
	2-3 yıl	115	3,8087	1,10363		
	4-5 yıl	48	3,9583	,68096		
	6-7 yıl	14	3,7857	,45088		
	8-9 yıl	21	4,3265	,47840		
	10 yıl ve üzeri	44	4,1786	,59273		
Olumlu Çalışma Ortamı	0-1 yıl	217	3,7857	1,03590	1,663	,142
	2-3 yıl	115	3,9870	,98165		
	4-5 yıl	48	3,9427	,80100		
	6-7 yıl	14	4,0000	,66506		
	8-9 yıl	21	4,2738	,92839		
	10 yıl ve üzeri	44	4,0114	,45095		
Kendine Güvenen	0-1 yıl	217	3,8971	1,12499	2,451	,033*
	2-3 yıl	115	3,7333	1,19632		
	4-5 yıl	48	4,0764	,55963		
	6-7 yıl	14	3,8333	,33968		
	8-9 yıl	21	4,2857	,42538		
	10 yıl ve üzeri	44	4,2424	,60729		
Gerginlik Çıkarmayan	0-1 yıl	217	3,8648	1,12040	1,560	,170
	2-3 yıl	115	3,9855	,80857		
	4-5 yıl	48	3,9028	,56685		
	6-7 yıl	14	3,7381	,49231		
	8-9 yıl	21	4,2063	,77800		
	10 yıl ve üzeri	44	4,2121	,70469		
Bilgi Paylaşan	0-1 yıl	217	3,8003	1,02643	1,803	,111
	2-3 yıl	115	4,0087	,96373		

	4-5 yıl	48	3,9583	,80667		
	6-7 yıl	14	3,9762	,64668		
	8-9 yıl	21	4,3016	,91836		
	10 yıl ve üzeri	44	4,0455	,46916		
Güven Veren	0-1 yıl	217	3,8218	1,06139	1,190	,313
	2-3 yıl	115	3,7420	1,17898		
	4-5 yıl	48	3,8403	,66663		
	6-7 yıl	14	3,7857	,54861		
	8-9 yıl	21	4,2540	,60466		
	10 yıl ve üzeri	44	4,0076	,78910		
Yetkin	0-1 yıl	217	3,8571	1,08135	1,624	,152
	2-3 yıl	115	3,7783	1,27078		
	4-5 yıl	48	4,1146	,68603		
	6-7 yıl	14	4,0357	,41437		
	8-9 yıl	21	4,1905	,51177		
	10 yıl ve üzeri	44	4,1250	,45908		
Yetki Veren	0-1 yıl	217	3,8894	1,21782	3,335	,006*
	2-3 yıl	115	4,1826	,73845		
	4-5 yıl	48	3,9479	,59465		
	6-7 yıl	14	3,6429	,45694		
	8-9 yıl	21	4,2619	,71797		
	10 yıl ve üzeri	44	4,3750	,60160		

*p<0,05

Tablo 42’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki çalışma süreleri ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklara bakıldığında kendine güven 0,033 ve yetki veren 0,006 P değeri ile $p<0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı bu iki boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ama dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, gerginlik çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren ve yetkin boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği rastlanmıştır.

Tablo 43. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Çalışma Süresine Göre İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Fiziksel Adanmışlık	0-1 yıl	217	3,6444	,90318	10,091	,000*
	2-3 yıl	115	3,9014	,73412		
	4-5 yıl	48	3,6701	,50936		
	6-7 yıl	14	3,8333	,70104		
	8-9 yıl	21	4,4286	,43002		
	10 yıl ve üzeri	44	4,3788	,47870		
Duygusal Adanmışlık	0-1 yıl	217	3,6756	,94644	9,911	,000*
	2-3 yıl	115	4,0539	,80320		
	4-5 yıl	48	3,8875	,54407		
	6-7 yıl	14	3,5857	,67694		
	8-9 yıl	21	4,2476	,44679		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4818	,36680		
Bilişsel Adanmışlık	0-1 yıl	217	3,7089	,83357	10,226	,000*
	2-3 yıl	115	3,9391	,82520		
	4-5 yıl	48	3,5521	,51244		
	6-7 yıl	14	3,5238	,62994		
	8-9 yıl	21	4,2778	,44514		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4205	,44532		

*p<0,05

Tablo 43'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki çalışma süreleri ile işe adanmışlık davranışı alt boyutlarına arasındaki farklılıklara bakıldığında fiziksel adanmışlık 0,000, duygusal adanmışlık, 0,000 ve bilişsel adanmışlık 0,000 P değeri ile $p<0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı bu üç boyut ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 44. Araştırmaya Katılanların İşletmedeki Çalışma Süresine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Alt Boyutları Arasındaki Farklılıkları

		n	Ortalama	S.S	f	p
Yardımseverlik	0-1 yıl	217	4,0108	,75913	8,483	,000*
	2-3 yıl	115	4,3304	,54923		
	4-5 yıl	48	4,3681	,40819		
	6-7 yıl	14	4,2381	,33150		
	8-9 yıl	21	4,4762	,38832		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4962	,36566		
Yurttaşlık	0-1 yıl	217	3,9499	,71464	7,129	,000*
	2-3 yıl	115	4,1359	,54375		
	4-5 yıl	48	4,2109	,36933		
	6-7 yıl	14	4,0714	,36596		
	8-9 yıl	21	4,2619	,44354		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4915	,43251		
Centilmenlik	0-1 yıl	217	4,0237	,73450	5,503	,000*
	2-3 yıl	115	4,2273	,62094		
	4-5 yıl	48	4,3810	,50299		
	6-7 yıl	14	4,0204	,32119		
	8-9 yıl	21	4,2313	,41027		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4513	,30954		
Örgütsel Sadakat	0-1 yıl	217	3,6017	,90551	3,036	,010*
	2-3 yıl	115	3,6075	,72396		
	4-5 yıl	48	3,7083	,67391		
	6-7 yıl	14	3,8265	,56083		
	8-9 yıl	21	4,2925	,78047		
	10 yıl ve üzeri	44	3,7110	,77606		
Kişisel Gelişim	0-1 yıl	217	3,8719	,90205	4,905	,000*
	2-3 yıl	115	3,8991	,87994		
	4-5 yıl	48	4,2583	,65358		
	6-7 yıl	14	3,9000	,33968		
	8-9 yıl	21	4,0190	,66304		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4364	,38885		

*p<0,05

Tablo 44'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki çalışma süreleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklara bakıldığında yardımseverlik 0,000, kişisel gelişim 0,000, sadakat 0,000, yurttaşlık 0,010 ve centilmenlik 0,000 P değeri ile $p < 0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık ulaşılmıştır.

Tablo 45. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Yöneticiye Duydukları Güven Düzeyleri Arasındaki Farklılıklar

		n	Ortalama	S.S	T/F	P
Cinsiyet	Erkek	287	3,9382	,87018	,623	,533
	Kadın	172	3,8833	,98036		
Medeni Durum	Evli	177	4,0439	,83104	2,362	,019*
	Bekar	282	3,8383	,95278		
Yaş	20 yaş ve Altı	40	3,8375	,83039	3,458	,008*
	21-30 yaş	249	3,8911	,97050		
	31-40 yaş	91	4,1764	,91130		
	41-50 yaş	60	3,8408	,72884		
	51 yaş ve üzeri	19	3,4368	,43520		
Gelir Durumu	1600 TL ve altı	17	4,1765	,93989	10,732	,000*
	1601-2000 TL	321	3,8525	,91219		
	2001-2500 TL	50	4,4475	,46206		
	2501-3000 TL	38	4,1605	,61944		
	3001-3500 TL	21	2,9107	1,23854		
	3501 TL ve üstü	12	4,0771	,68211		
Eğitim	İlköğretim	54	3,6079	,90169	18,926	,000*
	Lise	137	3,9847	,69978		
	Ön Lisans	77	4,0244	,96733		
	Lisans	175	4,0653	,88574		
	Lisans Üstü	16	2,2594	,79330		
Turizm Eğitimi	Almadım	185	3,8426	,86091	10,424	,000*
	OTML	60	4,0396	,93664		
	Turizm Ön Lisans	42	4,0161	,97777		
	Turizm Lisans	128	4,0170	,85955		
	Turizm Lisans Üstü	8	1,8375	,05510		
	Diğer	36	4,0937	,76933		
İşletmedeki Göreviniz	Personel	335	3,8135	,93860	11,188	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,5228	,45251		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,8616	,88992		
	Üst Düzey Yönetici	8	4,2938	,75507		
Çalıştığınız Bölüm	Ön büro	151	4,0901	,74219	9,072	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6076	,95810		
	Kat Hizmetleri	49	4,3638	,60251		
	Muhasebe	25	3,2740	,98376		

	Teknik Servis	12	3,4354	,51417		
	Satış Pazarlama	62	3,9113	1,17141		
	İnsan Kaynakları	8	4,8063	,20078		
	Diğer	27	4,1398	,62578		
Turizm	0-1 yıl	87	3,9885	,89950		
Sektöründe	2-3 yıl	88	3,3705	1,01903		
Çalışma	4-5 yıl	81	3,9735	,70131		
Süresi	6-7 yıl	41	3,8805	,96632	9,933	,000*
	8-9 yıl	55	4,0382	1,00068		
	10 yıl ve üzeri	107	4,2199	,70628		
Bu İşyerinde	0-1 yıl	217	3,8474	1,02420		
Çalışma	2-3 yıl	115	3,8967	,96421		
Süreniz	4-5 yıl	48	3,9427	,63677		
	6-7 yıl	14	3,8339	,49629	1,513	,184
	8-9 yıl	21	4,2774	,63373		
	10 yıl ve üzeri	44	4,1460	,53088		

*p<0,05

Araştırmaya katılan çalışanların demografik özellikleri ile yöneticiye duyulan güven düzeyleri analizine göre cinsiyet ve bu işyerinde çalışma süreniz $P > 0,05$ değerinden büyük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fakat medeni durumu, yaş, gelir durumu, eğitim ve turizm eğitim durumu işletmedeki bulunduğu pozisyonu ve çalıştığı bölüm, turizm sektöründe ve işletmede çalıştığı çalışma süresi P değerleri $P < 0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık olduğu bulgulanmıştır.

Tablo 46. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre İşe Adanmışlık Düzeyleri Arasındaki Farklılıklar

		n	Ortalama	S.S	T/F	P
Cinsiyet	Erkek	287	3,8354	,83802	-,496	,620
	Kadın	172	3,8728	,67339		
Medeni Durum	Evli	177	4,0452	,69580	4,343	,000*
	Bekar	282	3,7265	,80543		
Yaş	20 yaş ve altı	40	3,7441	,81416	3,751	,005*
	21-30 yaş	249	3,7664	,83640		
	31-40 yaş	91	3,8727	,71579		
	41-50 yaş	60	4,1147	,63774		
	51 yaş ve üzeri	19	4,2105	,10059		
Gelir Durumu	1600 TL ve altı	17	4,1003	1,00125	6,265	,000*
	1601-2000 TL	321	3,7867	,79482		
	2001-2500 TL	50	4,3071	,62607		
	2501-3000 TL	38	3,9814	,59206		
	3001-3500 TL	21	3,5378	,62759		
	3501 TL ve üstü	12	3,3922	,45518		
Eğitim	İlköğretim	54	3,9379	,65776	1,212	,305
	Lise	137	3,8957	,82170		
	Ön Lisans	77	3,8625	,90621		
	Lisans	175	3,7597	,71944		
	Lisans Üstü	16	4,0735	,74700		
Turizm Eğitimi	Almadım	185	3,8448	,73989	1,719	,129
	OTML	60	3,9922	,90977		
	Turizm Ön Lisans	42	3,7871	1,04752		
	Turizm Lisans	128	3,8006	,71193		
	Turizm Lisans Üstü	8	4,4706	,06288		
	Diğer	36	3,7435	,64164		
İşletmedeki Göreviniz	Personel	335	3,7860	,80192	6,793	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,2312	,63812		
	Orta Düzey Yönetici	58	3,9026	,68009		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,3529	,56596		
Çalıştığınız Bölüm	Ön büro	151	3,7752	,69212	15,429	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,5652	,78629		
	Kat Hizmetleri	49	4,2293	,66511		
	Muhasebe	25	3,5882	,85040		

	Teknik Servis	12	2,9804	,78574		
	Satış Pazarlama	62	4,3880	,54825		
	İnsan Kaynakları	8	4,7353	,03144		
	Diğer	27	4,0196	,69294		
Turizm	0-1 yıl	87	3,8005	,84076		
Sektöründe	2-3 yıl	88	3,5120	,81485		
Çalışma	4-5 yıl	81	3,7269	,80614		
Süresi	6-7 yıl	41	3,8020	,79071	8,830	,000*
	8-9 yıl	55	4,0770	,46688		
	10 yıl ve üzeri	107	4,1605	,66220		
Bu İşyerinde	0-1 yıl	217	3,6763	,85189		
Çalışma	2-3 yıl	115	3,9596	,76789		
Süreniz	4-5 yıl	48	3,6924	,46953	10,463	,000*
	6-7 yıl	14	3,6513	,65033		
	8-9 yıl	21	4,3221	,41579		
	10 yıl ve üzeri	44	4,4238	,38617		

*p<0,05

Araştırmaya katılan çalışanların demografik özellikleri ile işe adanmışlık düzeyleri incelendiğinde göre cinsiyet, eğitim ve turizm eğitimi $P > 0,05$ değerinden büyük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fakat yaş, gelir durumu, medeni durumu, işletmedeki bulunduğu pozisyonu ve çalıştığı bölüm, turizm sektöründe ve işletmede çalıştığı çalışma süresi P değerleri $P < 0,05$ değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık olduğu bulgulanmıştır.

Tablo 47. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Düzeyleri Arasındaki Farklılıklar

		n	Ortalama	S.S.	T	P
Cinsiyet	Erkek	287	4,0889	,52635	3,204	,001*
	Kadın	172	3,9043	,70022		
Medeni Durum	Evli	177	4,1784	,49904	4,558	,000*
	Bekar	282	3,9202	,64156		
Yaş	20 yaş ve Altı	40	3,7530	,52187	6,619	,000*
	21-30 yaş	249	3,9478	,64723		
	31-40 yaş	91	4,2184	,51783		
	41-50 yaş	60	4,1687	,53576		
	51 yaş ve üzeri	19	4,1021	,33122		
Gelir Durumu	1600 TL ve altı	17	4,2549	,85617	6,121	,000*
	1601-2000 TL	321	3,9277	,62413		
	2001-2500 TL	50	4,2303	,43618		
	2501-3000 TL	38	4,3238	,40772		
	3001-3500 TL	21	4,2424	,44516		
	3501 TL ve üstü	12	3,9192	,18334		
Eğitim	İlköğretim	54	3,7290	,84331	7,966	,000*
	Lise	137	4,0051	,58069		
	Ön Lisans	77	3,9882	,77550		
	Lisans	175	4,1697	,39010		
	Lisans Üstü	16	3,6383	,06682		
Turizm Eğitimi	Almadım	185	3,9224	,66854	3,927	,002*
	OTML	60	3,9737	,80282		
	Turizm Ön Lisans	42	4,1847	,63295		
	Turizm Lisans	128	4,1581	,39098		
	Turizm Lisans Üstü	8	3,5947	,03599		
	Diğer	36	4,0067	,32509		
İşletmedeki Göreviniz	Personel	335	3,9135	,62404	15,371	,000*
	Alt Düzey Yönetici	58	4,2905	,43196		
	Orta Düzey Yönetici	58	4,3736	,42574		
	Üst Düzey Yönetici	8	3,9394	,22677		
Çalıştığınız Bölüm	Ön büro	151	4,1615	,42250	13,193	,000*
	Yiyecek İçecek	125	3,6570	,75091		
	Kat Hizmetleri	49	4,2944	,47140		
	Muhasebe	25	3,9782	,49465		

	Teknik Servis	12	3,7879	,23791		
	Satış Pazarlama	62	4,2351	,48524		
	İnsan Kaynakları	8	4,4356	,07758		
	Diğer	27	3,9315	,62446		
Turizm	0-1 yıl	87	3,8938	,55017		
Sektöründe	2-3 yıl	88	3,5430	,63171		
Çalışma	4-5 yıl	81	4,0172	,48541		
Süresi	6-7 yıl	41	4,0377	,72821	27,093	,000*
	8-9 yıl	55	4,3168	,36795		
	10 yıl ve üzeri	107	4,3566	,43691		
Bu İşyerinde	0-1 yıl	217	3,8909	,69327		
Çalışma	2-3 yıl	115	4,0427	,55543		
Süreniz	4-5 yıl	48	4,1761	,38603		
	6-7 yıl	14	4,0130	,33738	5,654	,000*
	8-9 yıl	21	4,2641	,50426		
	10 yıl ve üzeri	44	4,3099	,31962		

*p<0,05

Araştırmaya katılan çalışanların demografik özellikleri ile örgütsel vatandaşlık düzeyleri incelendiğinde göre cinsiyet, medeni durum, yaş, gelir durumu, eğitim, turizm eğitimi, işletmedeki görevi, çalıştığını bölüm, turizm sektöründe çalışma süresi ve bu işyerinde çalışma süreniz P değerleri P< 0,05 değerinden küçük olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık olduğu bulgulanmıştır.

Tablo 48. Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları İle İşe Adanmışlığın Alt Boyutları Arasındaki İlişki

	Fiziksel Adanmışlık	Duygusal Adanmışlık	Bilissel Adanmışlık
Dürüst ve Adil	0,591**	0,595**	0,502**
Çalışanları Destekleyen	0,609**	0,605**	0,537**
Takım Lideri	0,574**	0,561**	0,493**
Olumlu Çalışma Ortamı	0,609**	0,618**	0,557**
Kendine Güvenen	0,498**	0,506**	0,425**
Gerginlik Çıkarmayan	0,568**	0,595**	0,488**
Bilgi Paylaşan	0,613**	0,615**	0,566**
Güven Veren	0,533**	0,490**	0,443**
Yetkin	0,493**	0,481**	0,429**
Yetki Veren	0,567**	0,614**	0,483**

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yöneticiye duyulan güvenin dürüst ve adil alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu (r= 0,591) duygusal adanmışlık (r= 0,595) ve bilişsel adanmışlık arasında (r= 0,502) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki

bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin çalışanları destekleyen alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,609$) duygusal adanmışlık ($r= 0,605$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,537$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin takım lideri alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,574$) duygusal adanmışlık ($r= 0,561$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,493$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin olumlu çalışma ortamı alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,609$) duygusal adanmışlık ($r= 0,618$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,557$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin kendine güvenen alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,498$) duygusal adanmışlık ($r= 0,506$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,425$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin gerginlik Çıkarmayan alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,568$) duygusal adanmışlık ($r= 0,595$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,488$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin bilgi paylaşan alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,613$) duygusal adanmışlık ($r= 0,615$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,566$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır.

Yöneticiye duyulan güvenin güven veren alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,533$) duygusal adanmışlık ($r= 0,490$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,443$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin yetki veren alt boyutu incelendiğinde işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık boyutu ($r= 0,567$) duygusal adanmışlık ($r= 0,614$) ve bilişsel adanmışlık arasında ($r= 0,483$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır.

Tablo 49. Yöneticiye Duyulan Güvenin Alt Boyutları İle Örgütsel Vatandaşlık Boyutlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişki

	Yurttaşlık	Kişisel Gelişim	Yardımseverlik	Sadakat	Centilmenlik
Dürüst ve Adil	0,541**	0,485**	0,443**	0,616**	0,474**
Çalışanları Destekleyen	0,587**	0,524**	0,484**	0,648**	0,505**
Takım Lideri	0,559**	0,531**	0,430**	0,639**	0,492**
Olumlu Çalışma Ortamı	0,648**	0,567**	0,507**	0,601**	0,561**
Kendine Güvenen	0,487**	0,485**	0,386**	0,556**	0,441**
Gerginlik Çıkarmayan	0,521**	0,449**	0,459**	0,577**	0,454**
Bilgi Paylaşan	0,661**	0,582**	0,521**	0,615**	0,574**
Güven Veren	0,460**	0,427**	0,341**	0,632**	0,386**
Yetkin	0,476**	0,477**	0,385**	0,573**	0,416**
Yetki Veren	0,532**	0,449**	0,496**	0,524**	0,471**

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yöneticiye duyulan güvenin adil ve dürüst alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,443$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,541$) centilmenlik boyutu ($r= 0,474$) sadakat boyutu ($r= 0,616$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,485$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin çalışanları destekleyen alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,484$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,587$) centilmenlik boyutu ($r= 0,505$) sadakat boyutu ($r= 0,648$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,524$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin takım lideri alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,430$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,559$) centilmenlik boyutu ($r= 0,492$) sadakat boyutu ($r= 0,639$) ve kişisel gelişim arasında ($r= -0,531$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin olumlu çalışma ortamı alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,507$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,648$) centilmenlik boyutu ($r= 0,561$) sadakat boyutu ($r= -0,601$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,567$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin kendine güvenen alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,386$) yurttaşlık boyutu ($r= -0,487$) centilmenlik boyutu ($r= 0,441$) sadakat boyutu ($r= 0,556$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,485$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin gerginlik Çıkarmayan alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,459$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,521$) centilmenlik boyutu ($r= 0,454$) sadakat boyutu ($r= 0,577$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,449$) karşılıklı pozitif yönde orta

derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin bilgi paylaştan alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,521$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,661$) centilmenlik boyutu ($r= 0,574$) sadakat boyutu ($r= 0,615$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,582$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır.

Yöneticiye duyulan güvenin güven veren alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,341$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,460$) centilmenlik boyutu ($r= 0,386$) sadakat boyutu ($r= 0,632$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,427$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin yetkin alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,385$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,476$) centilmenlik boyutu ($r= 0,416$) sadakat boyutu ($r= 0,573$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,477$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. Yöneticiye duyulan güvenin yetki veren alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= -0,496$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,532$) centilmenlik boyutu ($r= 0,471$) sadakat boyutu ($r= 0,524$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,449$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır.

Tablo 50. İşe Adanmışlığın Alt Boyutları İle Örgütsel Vatandaşlık Boyutlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişki

	Yurttaşlık	Kişisel Gelişim	Yardımseverlik	Sadakat	Centilmenlik
Fiziksel Adanmışlık	0,637**	0,567**	0,534**	0,625**	0,591**
Duygusal Adanmışlık	0,668**	0,562**	0,535**	0,565**	0,582**
Bilissel Adanmışlık	0,586**	0,506**	0,461**	0,549**	0,531**

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

İşe adanmışlığın fiziksel adanmışlık alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,534$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,637$) centilmenlik boyutu ($r= 0,591$) sadakat boyutu ($r= 0,625$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,567$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. İşe adanmışlığın duygusal adanmışlık alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,535$) yurttaşlık boyutu ($r= 0,668$) centilmenlik boyutu ($r= 0,582$) sadakat boyutu ($r= 0,565$) ve kişisel gelişim arasında ($r= 0,562$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulgulanmıştır. İşe adanmışlığın bilişel adanmışlık alt boyutu incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu ($r= 0,461$) yurttaşlık boyutu ($r= -0,586$) centilmenlik boyutu ($r= 0,531$) sadakat boyutu ($r= 0,549$) ve

kişisel gelişim arasında ($r= 0,506$) karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 51. Yöneticiye Duyulan Güven, İşe Adanmışlık Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki

	Yöneticiye Duyulan Güven	İşe Adanmışlık	Örgütsel Vatandaşlık Davranışı
Yöneticiye Duyulan Güven	1	0,599**	0,647**
İşe Adanmışlık	0,599**	1	0,697**
Örgütsel Vatandaşlık Davranışı	0,647**	,697**	1

**, Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 51'deki korelasyon sonucuna göre Yöneticiye duyulan güven ile işe adanmışlık ($r= 0,599$) ve örgütsel vatandaşlık davranışı ($r= 0,647$), işe adanmışlık ile örgütsel vatandaşlık davranışı ($r= 0,697$), arasında karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 52. Yöneticiye Duyulan Güvenin İşe Adanmışlık Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER $R^2=0,359$	BAĞIMLI DEĞİŞKENLER								
	Fiziksel Adanmışlık			Duyusal Adanmışlık			Bilişsel Adanmışlık		
	R^2	Beta	p	R^2	Beta	p	R^2	Beta	p
Dürüst ve Adil	0,349	0,591	0,000	0,354	0,595	0,000	0,252	0,502	0,000
Çalışanları Destekleyen	0,371	0,609	0,000	0,366	0,605	0,000	0,289	0,537	0,000
Takım Lideri	0,330	0,574	0,000	0,315	0,561	0,000	0,243	0,493	0,000
Olumlu Çalışma Ortamı	0,370	0,609	0,000	0,382	0,618	0,000	0,310	0,557	0,000
Kendine Güvenen	0,248	0,498	0,000	0,256	0,506	0,000	0,180	0,425	0,000
Gerginlik Çıkarmayan	0,322	0,568	0,000	0,355	0,595	0,000	0,239	0,488	0,000
Bilgi Paylaşan	0,376	0,613	0,000	0,379	0,615	0,000	0,321	0,566	0,000
Güven Veren	0,285	0,533	0,000	0,240	0,490	0,000	0,197	0,443	0,000
Yetkin	0,243	0,493	0,000	0,231	0,481	0,000	0,184	0,429	0,000
Yetki Veren	0,322	0,567	0,000	0,377	0,614	0,000	0,233	0,483	0,000

Tablo 52'de yapılan regresyon analizinin sonuçlarına göre, R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, işe adanmışlığım %35'i ($R^2=0,359$) yöneticiye duyulan güven tarafından açıklanabilmektedir. Bununla birlikte anlamlılık (p) değerlerine bakıldığında; bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki tüm ilişkiler anlamlıdır.

Bununla birlikte R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,349$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,371$), takım lideri ($R^2=0,330$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,370$), kendine güvenen ($R^2=0,248$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,322$), bilgi paylaşan ($R^2=0,376$), güven veren ($R^2=0,285$), yetkin ($R^2=0,243$) ve yetki veren

($R^2=0,322$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örneklemini oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık üzerinde sırasıyla 0,591- 0,609- 0,574- 0,609- 0,498- 0,568- 0,613- 0,533- 0,493- 0,567 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 52).

R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, işe adanmışlık boyutlarından duygusal adanmışlık on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,354$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,366$), takım lideri ($R^2=0,315$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,382$), kendine güvenen ($R^2=0,256$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,355$), bilgi paylaştan ($R^2=0,379$), güven veren ($R^2=0,240$), yetkin ($R^2=0,231$) ve yetki veren ($R^2=0,377$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca işe adanmışlık boyutlarından duygusal adanmışlık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örneklemini oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, işe adanmışlık boyutlarından duygusal adanmışlık üzerinde sırasıyla 0,595- 0,605- 0,561- 0,618- 0,506- 0,595- 0,615- 0,490- 0,481- 0,614 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 52).

R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,252$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,289$), takım lideri ($R^2=0,243$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,310$), kendine güvenen ($R^2=0,180$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,239$), bilgi paylaştan ($R^2=0,321$), güven veren ($R^2=0,197$), yetkin ($R^2=0,184$) ve yetki veren ($R^2=0,233$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örneklemini oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık üzerinde sırasıyla 0,502- 0,537- 0,493- 0,557- 0,425- 0,488- 0,566- 0,443- 0,429- 0,483 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 52).

Tablo 53. Yöneticiye Duyulan Güvenin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER R ² :0,418	BAĞIMLI DEĞİŞKENLER														
	Yurttaşlık			Kişisel Gelişim			Yardımseverlik			Sadakat			Centilmenlik		
	R ²	Beta	p	R ²	Beta	p	R ²	Beta	p	R ²	Beta	p	R ²	Beta	p
Dürüst ve Adil	0,293	0,541	0,000	0,235	0,485	0,000	0,196	0,443	0,000	0,378	0,616	0,000	0,224	0,474	0,000
Çalışanları Destekleyen	0,344	0,587	0,000	0,274	0,524	0,000	0,234	0,484	0,000	0,419	0,648	0,000	0,255	0,505	0,000
Takım Lideri	0,313	0,559	0,000	0,281	0,531	0,000	0,185	0,430	0,000	0,408	0,639	0,000	0,242	0,492	0,000
Olumlu Çalışma Ortamı	0,419	0,648	0,000	0,322	0,567	0,000	0,257	0,507	0,000	0,361	0,601	0,000	0,315	0,561	0,000
Kendine Güvenen	0,237	0,487	0,000	0,235	0,485	0,000	0,149	0,386	0,000	0,309	0,556	0,000	0,194	0,441	0,000
Gerginlik Çıkarmayan	0,271	0,521	0,000	0,201	0,449	0,000	0,211	0,459	0,000	0,332	0,577	0,000	0,206	0,454	0,000
Bilgi Paylaşan	0,437	0,661	0,000	0,339	0,582	0,000	0,271	0,521	0,000	0,379	0,615	0,000	0,330	0,574	0,000
Güven Veren	0,211	0,460	0,000	0,182	0,427	0,000	0,117	0,341	0,000	0,399	0,632	0,000	0,149	0,386	0,000
Yetkin	0,227	0,476	0,000	0,227	0,477	0,000	0,148	0,385	0,000	0,328	0,573	0,000	0,173	0,416	0,000
Yetki Veren	0,283	0,532	0,000	0,202	0,449	0,000	0,246	0,496	0,000	0,274	0,524	0,000	0,222	0,471	0,000

Tablo 53'te yapılan regresyon analizinin sonuçlarına göre, R² determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışının %41'i (R²=0,418) yöneticiye duyulan güven tarafından açıklanabilmektedir. Bununla birlikte anlamlılık (p) değerlerine bakıldığında; bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki tüm ilişkiler anlamlıdır.

Bununla birlikte R² determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yurttaşlık on bağımsız değişken; dürüst ve adil (R²=0,293), çalışanları destekleyen (R²=0,344), takım lideri (R²=0,313), olumlu çalışma ortamı (R²=0,419), kendine güvenen (R²=0,237), gerginlik Çıkarmayan (R²=0,271), bilgi paylaşan (R²=0,437), güven veren (R²=0,211), yetkin (R²=0,227) ve yetki veren (R²=0,283) tarafından açıklanabilmektedir.

Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yurttaşlık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir (p<0,05).

Örnekleme oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, örgütsel vatandaşlık boyutlarından yurttaşlık üzerinde sırasıyla 0,541- 0,587- 0,559 - 0,648 - 0,487 - 0,521 - 0,661 - 0,460 - 0,476 - 0,532 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 53).

R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından kişisel gelişim on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,235$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,274$), takım lideri ($R^2=0,281$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,322$), kendine güvenen ($R^2=0,235$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,201$), bilgi paylaştan ($R^2=0,339$), güven veren ($R^2=0,182$), yetkin ($R^2=0,227$) ve yetki veren ($R^2=0,202$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından kişisel gelişim istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örnekleme oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, örgütsel vatandaşlık boyutlarından kişisel gelişim üzerinde sırasıyla 0,485- 0,524- 0,531- 0,567- 0,485- 0,449- 0,582- 0,427- 0,477- 0,449 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 53).

R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yardım severlik on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,196$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,234$), takım lideri ($R^2=0,185$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,257$), kendine güvenen ($R^2=0,149$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,211$), bilgi paylaştan ($R^2=0,271$), güven veren ($R^2=0,117$), yetkin ($R^2=0,148$) ve yetki veren ($R^2=0,246$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yardımseverlik istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örnekleme oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, örgütsel vatandaşlık boyutlarından yardımseverlik üzerinde sırasıyla 0,443- 0,484- 0,430- 0,507- 0,386- 0,459- 0,521- 0,341- 0,385- 0,496 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 53).

R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından sadakat on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,378$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,419$), takım lideri ($R^2=0,408$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,361$), kendine güvenen ($R^2=0,309$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,332$), bilgi paylaşılan ($R^2=0,379$), güven veren ($R^2=0,399$), yetkin ($R^2=0,328$) ve yetki veren ($R^2=0,274$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından sadakat istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örnekleme oluşturan iş

görenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaşılan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, örgütsel vatandaşlık boyutlarından sadakat üzerinde sırasıyla 0,616- 0,648- 0,639- 0,601- 0,556- 0,577- 0,615- 0,632- 0,573- 0,524 birimlik artış sağlamaktadır (Tablo 53).

R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından centilmenlik on bağımsız değişken; dürüst ve adil ($R^2=0,224$), çalışanları destekleyen ($R^2=0,255$), takım lideri ($R^2=0,242$), olumlu çalışma ortamı ($R^2=0,315$), kendine güvenen ($R^2=0,194$), gerginlik Çıkarmayan ($R^2=0,206$), bilgi paylaşılan ($R^2=0,330$), güven veren ($R^2=0,149$), yetkin ($R^2=0,173$) ve yetki veren ($R^2=0,222$) tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından centilmenlik istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir ($p<0,05$). Örnekleme oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaşılan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, örgütsel vatandaşlık boyutlarından centilmenlik üzerinde sırasıyla 0,474- 0,505- 0,492- 0,561- 0,441- 0,454- 0,574- 0,386- 0,416- 0,471 birimlik artış sağlamaktadır.

Tablo 54. Hipotez Sonuçları

HİPOTEZLER	KABUL	RET
H1: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık vardır.		RET
H2: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	H3a, H3b, H3c, H3d, H3e, H3g, H3h, H3i	H3f ,H3i
H3: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile yaşları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H4: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile gelir durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H5: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H6: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile turizm eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H7: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile işletmedeki konumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H8: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile çalıştıkları bölüm arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H9: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile turizm sektöründe çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H10: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile işletmedeki çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.	H10e, H10i	H10a, H10b, H10c, H10d, H10f, H10g, H10h, H10i
H11: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık vardır.		RET
H12: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	

H13: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile yaşları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H14: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile gelir durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H15: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.		RET
H16: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile turizm eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	H16b, H16c	H16a
H17: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile işletmedeki konumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H18: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile çalıştıkları bölüm arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H19: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile turizm sektöründe çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H20: Araştırmaya katılan işgörenlerin işe adanmışlık boyutlarından (a) fiziksel adanmışlık, (b) duygusal adanmışlık, (c) bilişsel adanmışlık ile işletmedeki çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H21: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık vardır.	H21a, H21b, H21c, H21e	H21d
H22: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H23: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile medeni durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H24: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile gelir durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H25: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile eğitim durumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H26: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile turizm eğitimleri arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H27: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işletmedeki konumları arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H28: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile çalıştıkları bölüm arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H29: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile turizm sektöründe çalışma süreleri arasında	KABUL	

anlamlı farklılık vardır.		
H30: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işletmedeki çalışma süreleri arasında anlamlı farklılık vardır.	KABUL	
H31: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H32: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile işe adanmışlık boyutlarından duygusal adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H33: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H34: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yardım severlik arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H35: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yurttaşlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H36: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından centilmenlik arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H37: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından örgüte sadakat arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H38: Araştırmaya katılan işgörenlerin yöneticiye duydukları güven boyutlarından (a) dürüst ve adil, (b) çalışanları destekleyen, (c) takım lideri, (d) olumlu çalışma ortamı, (e) kendine güvenen, (f) gerginlik çıkarmayan, (g) bilgi paylaşılan, (h) güven veren, (i) yetkin, (i) yetki veren ile örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından kişisel gelişim arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H39: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	
H40: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işe adanmışlık boyutlarından duygusal	KABUL	

adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.		
H41: Araştırmaya katılan işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından (a) yardım severlik, (b) yurttaşlık, (c) centilmenlik, (d) örgüte sadakat, (e) kişisel gelişim ile işe adanmışlık boyutlarından bilişsel adanmışlık arasında pozitif yönde ilişki vardır.	KABUL	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Temel fonksiyonu kaliteli hizmet üretmek olan konaklama işletmelerinin değerine değer katan insan kaynağının yöneticiye güven duyması ve buna bağlı olarak işe adanması ve örgütsel vatandaşlık davranışı sergilemesi söz konusu işletmelerin rekabet üstünlüğü sağlaması ve sürdürülebilirliğini sağlaması konusunda önem arz etmektedir. Aksi takdirde yöneticiye güvenin olmadığı bir örgütte işgörenlerin işe adanmaları ve gönüllü davranış olan ve örgüte ciddi olumlu katkısı örgütsel vatandaşlık davranışının sergilenmemesine yol açabilecek ve bu da doğrudan konaklama işletmelerinin verimini düşürmesi ve insan kaynağının sürekli değişmesine sebep olması kuvvetle muhtemeldir.

İşgörenler, yöneticilerinin sağladığı güvene bağlı olarak birbirlerine karşı sorumludurlar. Güven algısı yüksek olan bir işgörenin motivasyonu, performansı ve iş tatmini artabilmekte ve örgütün imajını olumlu yönde etkileyecek davranışlar sergileyerek, örgüt için fayda sağlayacak önerileri örgüttekilerle paylaşabilecektir. Bununla birlikte örgütlerin verimliliği için önem arz eden örgütsel vatandaşlık davranışı gösterebilecektir.

İşgörenlerin işe adanmışlık seviyelerini en üst düzeye çıkarmakta ve örgütsel vatandaşlık davranışlarını artırmak bakımından yöneticiye duyulan güven dengeleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Turizm sektöründe faaliyet gösteren konaklama işletmelerinde yöneticiye duyulan güven ile işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada; evren olarak Ankara'daki 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmeleri tercih edilmiş ve evreni temsil eden tabakalı örneklem sayısı belirlenmiştir. Bu nedenle 495 işgörene anket yoluyla ulaşılmış, değerlendirmeye alınmıştır.

İşgörenlere uygulanan anket formu dört bölümden oluşmakla birlikte anket formunun birinci bölümünde işgörenlerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Bu sorulara verilen yanıtlara göre; araştırmaya katılan işgörenlerin çoğunluğu erkekler, 20 yaş ve altı, bekar, 1.601TL – 2.000TL arası geliri olan, lisans mezunu katılımcıları kapsamaktadır.

Katılımcıların almış oldukları turizm eğitimi durumları incelendiğinde %40,3' ü turizm eğitimi almamış kişilerden, %13,1' inin lise düzeyinde turizm otelcilik eğitimi alanlar, %9,2' sinin turizm ön lisans eğitimi alanlar, %27,9' unun turizm lisans eğitimi alanlar, %1,7' sinin turizm lisansüstü eğitim alanlardan oluşmaktadır.

Bununla birlikte araştırmaya katılanların, %73,0'lık kısmını işgörenler %12,6'lık kısmını alt düzey yöneticiler, %12,6'lık kısmını orta düzey yöneticiler %1,7'lik kısmını da üst düzey yöneticiler oluşturmaktadır. Katılımcıların çalıştıkları bölümlere bakıldığında ise %32,9'ünü ön büro, %27,2'ini yiyecek içecek, %10,7'ini kat hizmetleri, %5,4'ünü muhasebe, %2,6'sını teknik servis, %13,5'ini satış pazarlama, %1,7'sini insan kaynakları ve %5,9' unu ise diğer bölümlerde (şoför, meydancı, otopark görevlisi, stajyer, yarı zamanlı) çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların turizm sektöründeki deneyimlerine bakıldığında, sektörde çalışma süreleri, %19,0'ı 0-1 yıl arası, %19,2' si 2-3 yıl arası, %17,6' sı 4-5 yıl arası %8,9' u 6-7 yıl arası, %12,0'ı 8-9 yıl arası ve %23,3' ü 10 yıl üzeri çalışanları kapsamaktadır. Bulundukları iş yerinde çalışma sürelerine bakıldığında ise 0-1 yıl arası %47,3'lük, 2-3 yıl arası %25,1'lik 4-5 yıl arası %10,5'lik 6-7 yıl arası %3,1'lik, 8-9 yıl arası %4,6'lık, 10 yıl ve üzeri ise %9,6'lık bir grup görülmektedir.

Araştırma ölçeğinin ikinci bölümünde yöneticiye duyulan güven, üçüncü bölümünde işe adanmışlığa ve dördüncü bölümünde ise örgütsel vatandaşlık davranışına yönelik sorular bulunmaktadır.

Buna istinaden araştırmaya katılan işgörenlerin çoğu, yöneticilerinin kendi özel yaşantılarını iş yaşamından ayırabildiğini, çalışanların kurum için önemli olduklarını hissettirebildiğini, teknik açıdan donanımlı olduklarını, sorumluluğunu aldığı işlerin hesabını verebildiğini, iyi eğitim aldıklarını, çalışanlar arasında etkin bir görev dağılımı yapabildiğini, çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağladığı, samimi, anlayışlı, insana değer veren, adil ve iyi bir dinleyici olduğunu, karar alırken çalışanların görüşlerini aldığını, birlikte alınan kararlara uyduğunu, kendisine güvendiğini ve kendisiyle barışık olduğunu, bilgi saklamadığını, bilgi ve tecrübelerini paylaştığını, çalışanların fikirlerine değer verdiğini, yapılan işi takdir ettiğini, çalışanları her konuda desteklediğini, takım çalışmasına uygun olduğunu ve karşısındakinin eksikliklerinden faydalanmadıklarını belirtmişlerdir.

Buna bağlı olarak çalışanlar kendilerini isteyken enerjiyle dolup taşıdığını hissetmekte, yaptığı işin anlamlı ve amacına uygun bulmakta, işinde güçlü, enerjik ve hevesli olmakta, sabah uyandığında, işe gitme isteği duymakta, yoğun bir şekilde çalışırken kendini mutlu hissetmekte ve yaptığı işten gurur duyarak çalışanların işe adanmışlıkları yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aynı zamanda çalışanlar kendilerinden istenmeden, yeni gelen çalışanların işe ve işyerine alışmasına yardım etmek, başkalarının işle ilgili problemlerini halletmelerine

yardımcı olmak için zaman ayırmak, kurum dışından ziyaretçilere kendisinin yol göstermesine ihtiyaç duyulduğunda yardım etmek, başka birisinin işiyle ilgili ortaya çıkabilecek sorunları önceden görmesi halinde ilgili kişiyi uyarmak, mesai saatleri içinde işle ilgisi olmayan konuşmalarla zaman harcamamak, kurum performansını arttırmak için diğer çalışanlarla iletişim ve işbirliği içinde olmak, bölümler arası koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak gibi gönüllü davranış olarak nitelendirilen örgütsel vatandaşlık davranışı sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan işgörenlerin demografik özellikleri ile yöneticiye duyulan güven boyutları, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı ile arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda;

- Araştırmaya katılan çalışanların cinsiyetleri ile yöneticiye duyulan güven davranışı ve işe adanmışlık tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılan çalışanların cinsiyetleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde yardımseverlik, yurttaşlık, centilmenlik ve kişisel gelişim ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ancak sadakat boyutunda anlamlı bir farklılık göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan çalışanların medeni durumları ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklarına bakıldığında dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güven, bilgi paylaşan, güven veren ve yetkin ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ama gerginlik çıkaran ve yetki veren boyutunda anlamlı bir farklılık göstermedikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan çalışanların medeni durumları ile işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları ile anlamlı bir farklılık bulgulanmıştır.
- Araştırmaya katılan çalışanların yaşları ve gelir durumları ile yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulgulanmış olup yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı yaşa ve gelir durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Araştırmaya katılan çalışanların eğitim durumları ile yöneticiye duyulan güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları ile arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak eğitim durumları ile işe

adanmışlık davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara bakıldığında işe adanmışlık davranışının tüm alt boyutları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulgulanmıştır. Buna göre çalışanların eğitim durumlarına yöneticiye duyulan güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı farklılık gösterirken işe adanmışlık farklılık göstermemektedir.

- Araştırmaya katılan çalışanların turizm eğitim durumları ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklar incelendiğinde farklılıklara dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güven, gerginlik çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin ve yetki veren ile arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşe adanmışlık davranışı alt boyutlarına göre farklılıklara bakıldığında duygusal adanmışlık ve bilişsel adanmışlık ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu fiziksel adanmışlık boyutunda anlamlı bir farklılık göstermedikleri bulgulanmıştır. Örgütsel vatandaşlık davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklara göre yardımseverlik, yurttaşlık, centilmenlik boyutu, örgütsel sadakat ve kişisel gelişim ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki konumu ile yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı çalışanların işletmedeki konumuna göre farklılık göstermektedir.
- Araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki bölümleri ile yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı çalışanların işletmedeki bölümlerine göre farklılık göstermektedir.
- Araştırmaya katılan çalışanların turizm sektöründe çalışma süreleri ile yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre yöneticiye duyulan güven, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı çalışanların turizm sektöründe çalışma sürelerine göre farklılık göstermektedir.

- Araştırmaya katılan çalışanların işletmedeki çalışma süreleri ile yöneticiye duyulan güven davranışı alt boyutları arasındaki farklılıklara bakıldığında kendine güven ve yetki veren ile arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ancak dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren ve yetkin boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. İşe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı tüm alt boyutları ile arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Araştırmada yapılan Pearson korelasyon analizi sonucuna göre, yöneticiye duyulan güvenin adil ve dürüst, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaştan, güven veren, yetkin, yetki veren boyutlarıyla işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık, duygusal adanmışlık ve bilişsel adanmışlık boyutları ve örgütsel vatandaşlık davranışının yardımseverlik boyutu, yurttaşlık boyutu, centilmenlik boyutu, sadakat boyutu ve kişisel gelişim arasında karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çalışanların yöneticilerine duydukları güven arttıkça işe adanmışlıkları ve örgütsel vatandaşlık davranışları artış gösterecektir. Bununla birlikte işe adanmışlığın fiziksel adanmışlık, duygusal adanmışlık ve bilişsel adanmışlık alt boyutu korelasyon sonucuna göre örgütsel vatandaşlığın yardımseverlik boyutu, yurttaşlık boyutu, centilmenlik boyutu, sadakat boyutu ve kişisel gelişim arasında karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre çalışanların işe adanmışlıkları arttıkça gönüllü davranış göstermeleri artış gösterebilecektir. Korelasyon sonucuna göre; yöneticiye duyulan güven ile işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı, işe adanmışlık ile örgütsel vatandaşlık davranışı, arasında karşılıklı pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada yapılan regresyon analizinin sonuçlarına göre, işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı, yöneticiye duyulan güven tarafından açıklanabilmektedir. Bununla birlikte anlamlılık değerlerine göre bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki tüm ilişkiler anlamlıdır. Yöneticiye duyulan güvenin işe adanmışlık üzerine etkisini belirlemeye yönelik regresyon analizi sonuçları R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık, duygusal adanmışlık ve bilişsel adanmışlık on bağımsız değişken; dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine

güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaşan, güven veren, yetkin ve yetki veren tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca işe adanmışlık boyutları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir. Örnekleme oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaşan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, işe adanmışlık boyutlarından fiziksel adanmışlık, duygusal adanmışlık ve bilişsel adanmışlık üzerinde artış sağlamaktadır. Bununla birlikte R^2 determinasyon katsayısı değerine göre, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yurttaşlık, kişisel gelişim, yardımseverlik, sadakat ve centilmenlik on bağımsız değişken; dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaşan, güven veren, yetkin ve yetki veren tarafından açıklanabilmektedir. Ayrıca örgütsel vatandaşlık davranışı boyutlarından yurttaşlık, kişisel gelişim, yardımseverlik, sadakat ve centilmenlik istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yöneticiye duyulan güven boyutlarından etkilenmektedir. Örnekleme oluşturan işgörenlerin yöneticiye duyulan güven boyutlarından dürüst ve adil, çalışanları destekleyen, takım lideri, olumlu çalışma ortamı, kendine güvenen, gerginlik Çıkarmayan, bilgi paylaşan, güven veren, yetkin ve yetki veren algılarındaki bir birimlik artış, örgütsel vatandaşlık boyutlarından yurttaşlık, kişisel gelişim, yardımseverlik, sadakat ve centilmenlik üzerinde artış sağlamaktadır.

Otel işletmelerinde yöneticiye duyulan güvenin işe adanmışlığı ve işgörenlerin örgütsel vatandaşlık davranışını arttıracakları dikkate alınarak örgütlerin yöneticiye duyulan güveni sağlayıcı ve arttırıcı önlemler almaları gerekmektedir. Bu araştırma ile elde edilen sonuçlar ve alanyazındaki bilgilerden yola çıkarak aşağıdaki öneriler getirilebilir:

Otel işletmelerindeki liderlerin kendi özel yaşantılarını iş yaşamından ayırmaları, çalışanların kurum için önemli olduklarını hissettirmeleri, teknik açıdan donanımlı olmaları, sorumluluğunu aldığı işlerin hesabını verebilmeleri, iyi bir eğitim almış olmaları, çalışanlar arasında etkin bir görev dağılımı yapabilmeleri, çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağlamaları, adil olmaları ve karar alırken çalışanların görüşlerini alarak iyi bir dinleyici olmaları gerekmektedir. Bu sayede çalışanlar isteyken enerjiyle dolup taşıyıcı hissedebilecek, yaptıkların işin hem

anlamalı hem de amacına uygun olduğunu düşünebilecek ve işi konusunda hevesli olarak örgütün daha verimli ve etkin olmasını sağlayabilecektir.

Çalışanların yöneticilerine güven duyması, motivasyonlarını, iş tatminlerini, örgütsel bağlılıklarını ve özdeşleşmelerini arttırabilmekte ve işten ayrılma niyetlerini azaltabilmektedir. Bu bağlamda, yöneticiler çalışanlarına yaptıkları işlerle ilgili geri bildirim vermeli, iletişime açık olmalı, pozitif, koruyucu ve yaratıcı olup huzurlu bir ortam oluşturmalıdır. Söz konusu davranışlarla karşılaşan çalışan yüksek motivasyonla, iş tatmini ve örgütsel bağlılığı sağlamış ve işten ayrılma niyeti olmadan işini devam ettirecek ve hedef kitlesindeki turistlere de bunu hissettirerek turist memnuniyetini sağlayabilecek daha verimli ve etkin bir performans sergileyebileceklerdir.

Otel işletmelerinde güven algısı çıkarmayan yöneticiler, çalışanları her konuda desteklemeli, kendilerine güvenmeli ve kendileriyle barışık olmalı, insana değer vermeli, bilgi saklamamalı, bilgi ve tecrübelerini çalışanlarıyla paylaşmalı, çalışanların fikirlerine değer vermeli ve yapılan işleri takdir etmelidir. Bu sayede çalışanlar bölümler arası koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olabilecek, otelle ilgili çevredeki değişim ve gelişmeleri takip edebilecek, otel ile ilgili duyuruları okuyarak takip edebilecek, otel için neyin iyi olduğu konusundaki değerlendirmelere katılabilecek ve bu konuda görüş bildirebilecek, otelin kusurlu yanlarını ortaya çıkarmayabilecek, çalıştığı oteli, dışarıya karşı çalışanlarını destekleyen bir otel olarak tanıtabilecek ve otel hakkında olumsuz fikri olan kişilere karşı, oteli savunabilecektir. Buna bağlı olarak çalışanlar otelin imajına ve sürdürülebilirliğine olumlu katkı sağlayacak faaliyetlerde bulunabilecektir.

Yöneticilerin, çalışanlarla ilişkilerinde dürüstlükten yana olmaları, çalışanların yaptığı işleri gerekli gördükleri yerde ön plana çıkarmaları, sıcakkanlı, samimi, anlayışlı, deneyimli, takım çalışmasına uygun olmaları, güven telkin etmeleri, çalışanların inisiyatif kullanmalarına olanak tanımaları, prensiplerine bağlı olmaları, çalışanların birbirleri ile iyi geçinmeleri hususunda çaba sarf etmeleri, kendi streslerini ve iç çelişkilerini çalışanlarına yansıtmamaları ve çalışanlarını korumaları gerekmektedir. Buna bağlı olarak çalışanlar sabah uyandıklarında, işe gitme isteği duyabilecek, yoğun bir şekilde çalışırken mutlu hissedebilecek, yaptıkları işten gurur duyabilecek ve işlerinde bir şeyler iyi gitmediğinde bile, her zaman azimle devam edebilecektir. Yani işe adanmışlık gösterebilecektir. Bununla birlikte yöneticinin söz konusu davranışlarına bağlı olarak çalışanlar iş arkadaşlarıyla yeni teknik ve

gelişmelerle ilgili fikir ve bilgilerini paylaşabilecek, kendi alanlarıyla ilgili yayınları takip ederek yeniliklere açık olabilecek ve yaratıcılıklarını kullanabileceklerdir. Yani gönüllü davranış olarak nitelendirilen ve otel işletmeleri için önem arz örgütsel vatandaşlık davranışı sergileyebileceklerdir.

Araştırmada yapılan analizler ve buna bağlı olarak geliştirilen öneriler sonucunda otel işletmelerinde yöneticiye duyulan güven çalışanların işe adanmışlık ve örgütsel vatandaşlık davranışı düzeylerinin artmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda, işine adanmış ve örgütsel vatandaşlık sergileyen çalışanlar örgütlerine bağlılık duyarak işten ayrılma niyetine bulunmayacaktır. Bu sayede otel çalışanlarının devir hızı azalarak ve otelin yeni işe başlayan çalışanlara ayıracağı zaman ve kaynak maliyetleri azalma gösterebilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, Z. A. (2006). Örgütsel yurttaşlık davranışı: kavramsal gelişimi ile kişisel ve örgütsel etkileri. *Doğuş Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1), 1-14.
- Allison, B. J.; Voss, R. S. and Dryer, S. (2001). Student classroom and career success: The role of organizational citizenship behavior. *Journal of Education for Business*, 282-288.
- Alparslan, M. A. (2010). *Örgütsel sessizlik iklimi ve işgören sessizlik davranışları arasındaki etkileşim: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğretim elemanları üzerinde bir araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Altınöz, M., Çöp, S., ve Kervancı, F. (2011). Örgütsel sessizlik ve örgütsel güven ilişkisi: ankara'daki dört ve beş yıldızlı otel işletmeleri üzerine bir araştırma. *12. Ulusal Turizm Kongresi*.
- Altunel A.T (2015) “Örgütsel Güven Düzeyi İle Örgütsel Adanmışlık Düzeyi Arasındaki İlişki: Bir Araştırma” İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya
- Anderson JA. Trust in managers: A study of why swedish subordinates trust their managers. *Business Ethics: A European Review*, 2005; 14 (4):392-404.
- Ardıç, K. ve Polatçı, S. (2009). Tükenmişlik Sendromu ve Madalyonun Öbür Yüzü: İşle Bütünleşme. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Sayı. 32 (Ocak-Haziran), 21-46.
- Ariani, D. (2013), “The relationship between employee engagement, organizational citizenship behavior, and counterproductive work behavior”, *International Journal of Business Administration*, Vol. 4 No. 2, pp. 46-56.
- Arslanyolu F.M (2018) “Örgütsel Davranışın Sektörler Arası Karşılaştırılması Ve Yönetim Psikolojisine Etkisi” Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Atmaca S. (2016) “ Sağlık Çalışanlarının Benimsedikleri Liderlik Tarzları ile Örgütsel Davranışların İlişkisi” Lefke Avrupa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim Ve Araştırma Enstitüsü. Lefke.
- Attridge M., “Measuring and Managing Employee Work Engagement: A Review of the Research and Business Literature”, *Journal of Workplace Behavioral Health*, Cilt: 24, No:4, 2009, s.384.

- Babaoğlu, E. ve E. Ertürk (2013). Öğretmenlerin Örgütsel Adalet Algısı ile Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28.2, 87-101.
- Bağcıoğlu D. (2018) “Çalışanların Özyeterliliklerinin Ve İş Yerindeki Esenlik Algılarının İşe Adanmışlıklarına Etkisi: ilaç Sektöründe Bir Araştırma” Kafkas Üniversitesi Sosyal Bölümler Enstitüsü. Kars.
- Bakker A. B. , “An Evidence-Based Model of Work Engagement”, *Current Directions in Psychological Science*, Cilt:20, No:4, 2011, s.265.
- Bakker A.B. and D. Xanthopoulou, (2013). Creativity and charisma among female leaders: The role of resources and work engagement, *The International Journal of Human Resource Management*, 24, 2760-2779.
- Bal E. (2009), “Bir Pozitif Psikoloji Kavramı Olarak İşe Gönülden Adanma (Work Engagement) ve İnsan Kaynakları Açısından Önemi”, *17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Eskişehir, S. 546-552
- Balay, R. (2014). *Yönetici ve Öğretmenlerde Örgütsel Bağlılık*. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Baltaş, A. (2000). *Ekip çalışması ve liderlik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Basım, H.N. ve Şeşen, H. (2006). *Örgütsel vatandaşlık davranışı ölçeği uyarlama ve karşılaştırma çalışması*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi. 61(4), 83-102.
- Bechtoldt, M. N., Rohrmann, S., De Pater, I. E., & Beersma, B. (2011). The primacy of perceiving: Emotion recognition buffers negative effects of emotional labor. *Journal of Applied Psychology*, 96(5), 1087-1094.
- Bergeron, D. M., Shipp, A. J., Rosen, B., & Furst, S. A. (2013). Organizational citizenship behavior and career outcomes: The cost of being a good citizen. *Journal of Management*. Volume: 39 issue: 4, 958-984
- Besen E. (2017) “Birey-Örgüt Uyumu Ve Yöneticiye Duyulan Güven İle Lider-Üye Etkileşimi Bağlamında Bursa’da Otomotiv Sektörü Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma” Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Beugré C. D., “Organizational conditions fostering employee engagement: the role of ‘voice’ “ *Handbook of Employee Engagement: Perspectives, Issues, Research and Practice*, Simon L. Albrecht (ed.), *Edward Elgar Publishing: UK*, 2010, ,s.174.

- Bolat, O. İ., Bolat, T. ve Seymen, O. A. (2009). *Güçlendirici lider davranışları ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin sosyal mübadele kuramından hareketle incelenmesi*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (21), 215-239.
- Bolino, M. C., Turnley, W. H. and Niehoff, B. P. (2004). The other side o the story: reexamining prevailing assumptions about organizational citizenship behaviour. *Human Resource Management Review*, 14, (2) , June, 229-246.
- Bostancı, H., A. Ekiyor (2015). Çalışanların İşe Adanmasının Örgüt İçi Girişimciliğe Etkisinin İncelenmesi: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*. 1.1, 37-51.
- Bozdemir, Y. ve H. Yolcu (2014). Okul Yöneticilerinin örgütsel adanmışlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi – Journal of Educational Sciences Research*. 4.2, 287-311.
- Börü, D. İslamoğlu, G. ve Birsell, M. (2007). Güven: Bir Anket Geliştirme Çalışması. *Öneri Dergisi*, 7 (27), 49-59.
- Brief, A. and Motowidlo S.J. (1986), Prosocial organizational behavior. *Academy of Management Review*, .11, 710-725.
- Brockner, J., Siegel, P. A., Daly, J., Tyler, T. R., & Martin, C. (1997). When trust matters: the moderating effect of outcome favorability. *Administrative Science Quarterly*, 42, 558-583.
- Brown, S., Gray, D., McHardy, J. and Taylor, K. (2015), “Employee trust and workplace performance”, *Journal of Economic Behavior & Organization*, Vol. 16 No. 4, 361-378.
- Brower, H. H., Lester, S. W., Korsgaard, M. A., Dineen, B. R. 2009. A closer look at trust between managers and subordinates: Understanding the effects of both trusting and being trusted on subordinate outcomes. *Journal of Management*, 35: 327-347.
- Bulut M. (2018) “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sosyalleşme Düzeyleri Ve Örgütsel Adanmışlıklarının Araştırılması” Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.
- Butler JK. Toward understanding and measuring trust: Evaluation of a conditions of trust inventory. *Journal of Management*, 1991; 17:643-663

- Celep, C. (2014). *Eğitim Örgütlerinde Örgütsel Adanma*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Chiang C.-F. & Hsieh T.-S. (2012) The impacts of perceived organizational support and psychological empowerment on job performance: the mediating effects of organizational citizenship behaviour. *International Journal of Hospitality Management*, 31,180–190.
- Cohen-Charash, Y. and Spector, P.E. (2001). “The Role of Justice in Organizations: A Meta-Analysis” *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 86(2),278-321.
- Cummings, L. L., & Bromiley, P. (1996). The Organizational Trust Inventory (OTI): Development and validation. In R. M. Kramer & T. R. Tyler (Eds.), *Trust in organizations: Frontiers of theory and research* (p. 302–330). Sage Publications, Inc.
- Çalışkur, A. (2015). *Yöneticinin Güç Kaynağı İle Çalışanların Örgüte Duyduğu Güven Arasındaki İlişki*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (45), 160-174.
- Çelik, M. (2007). *Örgüt kültürü ve örgütsel vatandaşlık davranışı-bir uygulama*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Erzurum.
- Çetin, M., Yeşilbağ Y. ve Akdağ B. (2003). Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı”. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17, 39–54.
- Çınar, F. (2000). *Organizasyonel yurttaşlık davranışı ve bir uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Bursa.
- Çıngı, H. (1994). *Örnekleme Kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.
- Çiftçi D.Ö (2018) “Otantik Liderlik Tarzı Ve Çalışanların İşe Adanmışlıkları Arasındaki İlişkide Pozitif Psikolojik Sermayenin Aracı Değişken Rolu” Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Dalal, R. S. (2005). A Meta-Analysis of the Relationship Between Organizational Citizenship Behavior and Counterproductive Work Behavior. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1241–1255.

- Deckop J. R., Mangel R. and Cırka C. C. (1999). Getting more than you pay for organizational citizenship behavior and pay for performance plans. *Academy of Management Journal*, 42(4), 420-422.
- Deluga, R.J. (1994). Supervisor trust building, leader – member exchange and organizational citizenship behavior. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 67, 315 – 326.
- Demerouti E. , Bakker A.B. and Gevers J.M. (2015), Job crafting and extra-role behavior: The role of work engagement and flourishing. *Journal of Vocational Behavior*, 91. 87-96.
- Denizli A.A (2018) “İnsan Kaynakları Geliştirme İkliminin, Çalışanların İşe Adanmışlıklarına Etkisinde Örgüte Bağlılığın Rolü Ve Bir Araştırma” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Dilek, H. (2005). *Liderlik tarzlarının ve adalet algısının; örgütsel bağlılık, iş tatmini ve örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkilerine yönelik bir araştırma*, Doktora Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Dirks, K.T., Ferrin, D.L. (2002). Trust in Leadership: Meta-Analytic Findings and Implications for Research and Practice. *Journal of Applied Psychology*, 87(4):611-628.
- Dişçi İ. (2018) “Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumlarında Genel Bilgiler Öğretmenlerinin Örgütsel Adalet Algıları Ve Örgütsel Davranışları Arasındaki İlişkisi” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Doğan, H. (2002). İşgörenlerin adalet algılamalarında örgüt içi iletişim ve prosedürel bilgilendirmenin rolü. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2(2), Temmuz, 71–78.
- Dönertaş, F. C. (2008). *Etik iklimin kuruma güven üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Ellis, K. ve Shockley-Zalabak, P. (2001). Trust in Top Management and Immediate Supervisor: The Relationship to Satisfaction, Perceived Organizational Effectiveness and Information Receiving. *Communication Quarterly*, 49, (4), 382-398.
- Erdoğan P. (2018) “Pozitif Psikolojik Sermayenin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Örgütsel Sinizm Ve Tükenmişlik Üzerine Etkisi: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Karaman.

- Erdoğan U. (2018) “*Kolektif Öğretmen Yeterliği, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkilerin Çok Düzeyli Analizi*” İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- Eren, E. (2003). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. (8. Basım). İstanbul: Beta Basım.
- Erken, M. (2010). *Çalışma ahlakının örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisi ve bir uygulama*, Yüksek Lisans Tezi. Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Bilecik.
- Ersan H. (2018) “*Sağlık Kurumlarında Örgütsel Güven Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisi Ve Bir Araştırma*” Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli
- Esen, E. (2011). Çalışanların Örgüte Cezbolması. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* , 377-390.
- Farh, J.L., Zhong, C.B. and Organ D.W. (2004), Organizational citizenship behavior in the People's Republic of China. *Organization Science*, 15 241-253.
- Foote, D. and Tang, T. (2008), “Job satisfaction and organizational citizenship behavior (OCB)”, *Management Decision*, Vol. 46 No. 6, 933-47.
- Gao, L., Janssen, O., & Shi, K. 2011. Leader trust and employee voice: The moderating role of empowering leader behaviors. *The Leadership Quarterly*, 22: 787– 798.
- Gautam, T., Dick, R. V., Wagner, U., Upadhyay, N., & Davis, A. (2005). Organizational citizenship behavior and organizational commitment in Nepal. *Asian Journal of Social Psychology*, 8, 305–314.
- Ghanbari S. and Eskandari A. (2014). Organizational climate, job motivation and organizational citizenship behavior. *International journal of Management Pespective* Vol 1, No 3 , 1-14.
- Gill, A. (2008), "The role of trust in employee-manager relationship", *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Vol. 20 No. 1, 98-103.
- Gökçe Y. (2016) “*Yöneticiye Duyulan Güven İle Çalışma Yaşam Kalitesinin İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: Afyonkarahisar'daki 5 Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma*” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon.

- Graham, J. W. (1991). An essay on organizational citizenship behavior. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 4(4), 249-270.
- Greenberg, J. (1986), "Determinants of Perceived Fairness of Performance Evaluations", *Journal of Applied Psychology*, 71(2), 340-342.
- Greenberg, J. 1987. "A Taxonomy of Organizational Justice Theories." *Academy of Management Review* 12 (1), 9-22.
- Greenberg, J. (1990) Organizational justice: Yesterday, today and tomorrow. *Journal of Management*, 16 (2), 399-432.
- Greenberg, R.A. and Baron R.A. (2003). Behavior in Organizations, 8th. Ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Gül, H. (2002). Örgütsel Bağlılık Yaklaşımlarının Mukayesesi ve Değerlendirmesi. *Ege Akademik Bakış*. 2.1, 37-56.
- Gülsever F. (2016) "Hastanelerde Kurumsallaşma Açısından Kayırmacılığın İşe Adanmışlık Ve İşe Yabancılaşma Üzerindeki Etkisi" Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Güvenen Ö.A. (2018) "Otellerin Mutfak Bölümünde Yöneticiye Duyulan Güvenin Örgütsel Bağlılığa Ve İş Tatminine Etkisi Üzerine Bir Uygulama: Antalya Ve Çevresindeki Otel İşletmeleri Örneği" Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Hardin, R. (1998). Trust in government. In V. Braithwaite & M. Levi, (Eds), Trust & Governance. New York: Russell Sage Foundation.
- Haworth, C. and Levy, P. E. (2001). The importance of instrumentality beliefs in the prediction of organizational citizenship behavior. *Journal of Vocational Behavior*, 59 (1), 64-75.
- Helps, B. (2005). Managers' Actions Create Environments Of Integrity, Trust. *Hotel and Motel Management*, 220(1), 14-24.
- Hosmer, L. T. (1995). Trust: The connecting link between organizational theory and philosophical ethics. *Academy of Management Review*, 20(2), 379-403.
- Hoy WK ve Tschannen-Moran M. Five faces of trust: An empirical confirmation in urban elementary schools. *Journal of School Leadership*, 1999; 9:184-208
- Huff, L. & Kelley L. (2003). Levels of organizational trust in individualist versus collectivist societies: A seven nation study. *Organization Science*, 14(1), 1-4.
- Hui-min W and Li-rong L. Effects of trust in leader on organizational citizenship behavioral and team performance: Empirical evidence from China. *15th*

- International Conference on Management Science and Engineering. Long Beach, CA-USA, 10-12 Sept. 2008: 907 - 912.*
- İşbaşı, J. Ö. (2000). *Çalışanların yöneticilerine duydukları güvenin ve örgütsel adalete ilişkin algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışının oluşumundaki rolü: bir turizm örgütünde uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- İşeri, M. (2002). Anonim şirketlerde vekalet sorunu ve bu sorunun çözümlenmesinde kullanılan teknikler. *İstanbul Kültür Üniversitesi Dergisi*, 2, 77-86.
- Jafari P, Bidarian S. (2012). The relationship between organizational justice and organizational citizenship behavior. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 47: 1815-1820.
- Kahn, W. A. (1990). Psychological Conditions Of Personal Engagement And Disengagement At Work. *Academy of Management Journal* , 692-724.
- Kahn, W. A. (1992). To Be Fully There: Psychological Presence At Work. *Human Relations* , 321-349.
- Kamer, M. (2001). *Örgütsel güven, örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkileri*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kanısıcak İ. (2018) “*Tükenmişlik İle İşe Adanmışlık Arasındaki İlişki: Beyaz Yakalı Çalışanlar Ve Öğretmenler Karşılaştırılması*” İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kaplan M. (2007). *Motivasyon teorileri kapsamında uygulanan özendirme araçlarının işgören performansına etkisi ve bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keleş Y. (2009). *İşgörenlerin eğitim düzeylerinin örgütsel vatandaşlık davranışına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Kidwell, R. E., Mossholder, K. W. and Bennett, N. (1997). Cohensiveness and organizational citizenship behavior. *Journal of Management*, 23(6), 775-793.
- Koçel, T. (1995). *İşletme Yöneticiliği*. (5.Baskı), İstanbul: Beta Yayınları.
- Krot, K. and Lewicka, D. (2012), “The importance of trust in manager-employee relationships”, *International Journal of Electronic Business Management*, Vol. 10 No. 3, pp. 224-233.

- Lee, U.H., Kim, H.K., Kim, Y.H. (2013), Determinants of organizational citizenship behavior and its outcomes. *Global business and management research: An international journal*, Vol. 5, No. 1, pp. 54-65.
- Lewicki, R. J. & Bunker, B. B. (1996). Trust in organizations: Devolving and maintaining trust in work relationships. In Kramer, R. M. & T. R. Tyler, (Eds.), *Trust in organizations: frontiers of theory and research* (pp. 114-139).
- Lewicki RJ, McAllister DJ and Bies RJ. Trust and distrust: New relationships and realities. *Academy of management Review*, 1998; 23(3):438-458.
- Macey W. ve Benjamin Schneider, “The Meaning of Employee Engagement”, *Industrial and Organizational Psychology*, Cilt:1, No:1, 2008, s.3.
- Martin C. L. and Bennett N. (1996). The role of justice judgments in explaining the relationship between job satisfaction and organizational commitment. *Group & Organization Management*, 21(1), 84 – 104.
- Maslach, C., W.B. Schaufeli ve M.P. Leiter (2001). “Job Burnout”, *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422.
- May D. R., Richard L. Gilson ve Lynn M. Harter, “The psychological conditions of meaningfulness, safety and availability and the engagement of the human spirit at work”, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, Cilt:77, No:1, 2004, s.29-30.
- Mayer RC, Davis JH and Schoonman FD. An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*, 1995; 20:709-734.
- Mayer R. C. and Gavin M.B. (2005). Trust in Management and Performance: Who Minds the Shop while the Employees Watch the Boss?, *The Academy of Management Journal*, Vol. 48, No. 5, pp. 874-888.
- McCauley, D. P. ve Kuhnert, K. W. (1992). “A Theoretical Review and Empirical Investigation of Employee Trust in Management”. *Public Administration Quarterly*, 16(2): 265–285.
- Mete .E.S. (2018) “Örgüt Kültürü, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Örgütsel Özdeşleşme, İş Tatmini İle İnovatif Çalışma Davranışı İlişkisi Ve İnovatif Örgüt Kültürüne Yönelik Meta-Kuramsal Bir Model Geliştirme” Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Mimaroglu, H. (2008). *Psikolojik Sözleşmenin Personelin Tutum ve Davranışlarına Etkileri: Tıbbi Satış Temsilcileri Üzerinde Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Mishra, A. K. (1996). "Organizational Responses to Crisis: The Centrality of Trust", *Trust in Organizations: Frontiers of Theory and Research*, London: Sage Publications, 261- 287.
- Moorman R.H. , Blakely G.L. and B.P. Niehoff (1998). Does perceived organizational support mediate the relationship between procedural justice and organizational citizenship behavior? *Academy of Management Journal*, 41, 351-357.
- Morrison, E. W. ve Robinson, S. l. (1997). When employees feel betrayed: a model of how psychological contract violation develops. *Academy of Management Review*, 22(1), 226-256.
- Mowday, R. T. (1998). Reflections on the study and relevance of organizational commitment. *Human Resources Management Review*, 8(4), 387-401.
- Nakip, M. (2005). *Pazarlama araştırmalarına giriş (SPSS Destekli)*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Neves, P., Caetano, A. (2006). Social Exchange Processes in Organizational Change: The Roles of Trust and Control. *Journal of Change Management*, 6(4):353.
- Nooteboom B. Trust. In: Nooteboom B ve Six F. (Eds.). *Trust Process in Organizations: Emprical Studies of Determinants and the Process of Trust Development* Cheltenham: *Edward Elgar Publishing*, 2003: 16-35.
- Okday, M. (1996). *İşletmeciler için: Davranış bilimlerine giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Okudan B. (2018) "*Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ve Taşra Teşkilatı Çalışanlarının Örgütsel İklim Ve Örgütsel Güven Algıları İle Örgütsel Bağlılık Duyguları Arasındaki İlişkilerde İş Yaşam Dengesinin Aracılık Rolü*" Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Muğla.
- Oran F.Ç. (2018) "*Liderlik Tarzlarının Örgütsel Güven Ve Etik Dışı Davranışların İşşasına (Whistleblowing) Etkisi: Uygulamalı Bir Çalışma*" Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Organ, D.W. (1990). The motivational basis of organizational citizenship behavior. *Research in Organizational Behavior*, 12, 43-72.
- Organ, D.W. (1988). O.C.B.: *The Good Soldier Syndrome*. Lexington MA: Lexington Book.

- Organ, D., Podsakoff, W., Mackenzie, P. M. and Scott B. (2006) Organizational citizenship behavior: its nature, antecedents and consequences, *Sage Publications*, Thousand Oaks - California.
- Organ, D.W. and Lingl, A. (1995). Personality, Satisfaction, and Organizational Citizenship Behavior. *Journal of Social Psychology* **153** (3): 339– 350.
- Ölçüm Çetin, M. (2004). *Örgütsel Vatandaşlık Davranışı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ötken, A. B. ve Cenkci, T. (2012). The impact of paternalistic leadership on ethical climate: The moderating role of trust in leader. *Journal of Business Ethics*, 108(4), 525–536.
- Özdemir Ö. (2015) “*Hizmetkar Liderliğin Lidere Duyulan Güven Aracılığı İle İşe Adanmışlık Üzerindeki Etkisi*” İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Özdemir, Y. (2005). *Kariyer devreleri ile örgütsel vatandaşlık davranışı eğilimi arasındaki ilişki: Sakarya üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özdevecioglu, M. (2003). Örgütsel vatandaşlık davranışı ile üniversite öğrencilerinin bazı demografik özellikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi iktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20, 117-135.
- Özgür S. (2018) “ *Dönüşümsel Liderliğin Örgütsel Vatandaşlık Davranışına Etkisinde Örgütsel Güvenin Rolü*” Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Podsakoff, P.M. and Mackenzie, S.B. (1994). Organizational citizenship behaviours and sales unit effectiveness, *Journal of Marketing Research*, 3(31), 351-363.
- Podsakoff, P.M., Mackenzie, S.B., Paine, J.B. and Bachrach, D.G. (2000). Organizational citizenship behaviors: a critical review of the theoretical and empirical literature and suggestions for future research. *Journal of Management*, 3(26) , 513-563.
- Polat S. *Eğitim Örgütleri İçin Sosyal Sermaye: Örgütsel Güven*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2009.

- Reinke SJ and Baldwin JN. Is anybody listening? Performance evaluation feedback in the us air force. *Journal of Political and Military Sociology*, 2001;29(1):160-176.
- Rich, B. L., Lepine, J. A., ve Crawford, E. R. (2010). Job Engagement: Antecedents and Effects on Job Performance. *Academy of Management Journal* , 617-635.
- Rioux, S. M., & Penner, L. A. (2001). The causes of organizational citizenship behavior: A motivational analysis. *Journal of Applied Psychology*, 86(6), 1306–1314.
- Rousseau, D.M. (1990). New hire perceptions of their own and their employer's obligations: A study of psychological contracts. *Journal of Organizational Behavior*, 11, 389-400.
- Rubel, M.R.B., Rimi, N.N., Yusliza, M.-Y. and Kee, D.M.H. (2018), “High commitment human resource management practices and employee service behaviour: trust in management as mediator”, *IIMB Management Review*, Vol. 30 No. 4, pp. 316-329.
- Rurkkhum, S., & Bartlett, K. R. (2012). The relationship between employee engagement and organizational citizenship behaviour in Thailand. *Human Resource Development International*, 15(2), 157–174.
- Sadıç E. (2019) “*Sanal Kaytarma Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki: Üniversite Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama*” Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bilecik.
- Samancı, G. (2007). *Örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranış*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Sarıkaya B.B (2016) “*Otizimli Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerin İşe Adanmışlık, Çocuk Sevme Ve Empati Eğilimleri Arasındaki İlişki*” Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Sargut, A. S. (2003). Kurumsal alanlardaki örgüt yapılarının oluşmasında ve ekonomik işlemlerin yürütülmesinde güvenin rolü. F. Erdem içinde (Edit), Sosyal Bilimlerde Güven (s. 89-124). *Ankara: Vadi Yayınları*.
- Schaufeli W. B, Marisa Salanova, Vicente Gonzalez-Roma ve Arnold B. Bakker, “The Measurement of Engagement and Burnout: A Two Sample

- Confirmatory Factor Analytic Approach”, *Journal of Happiness Studies*, Cilt:3, No:1, 2002, s.74.
- Shockley Zalabak, P., Ellis, K., Winograd, G. (2000). “Organizational Trust: What It Means, Why It Matters”, *Organizational Development Journal*, 35-48.
- Shaw, R. B. (1997). Trust in the balance: Building successful organizations on results, integrity, and concern. *San Francisco: Jossey-Bass*.
- Simpson M. R., “Engagement at work: A review of the literature”, *International Journal of Nursing Studies*, Cilt: 46, No:7, 2009, s.1018-1019.
- Solomon, R. C. & Flores, F. (2001). İş dünyasında, politikada, ilişkilerde ve yaşamda güven oluşturmak. (A. Kardam, Çev.). İstanbul: *Mess Yayınlar*.
- Sonnenberg, F.K. (1994). Managing with a Conscience. *New York: McGraw-Hill*.
- Sonnentag S., “A task-level perspective on work engagement: A new approach that helps to differentiate the concepts of engagement and burnout”, *Burnout Research*, Cilt: 5, 2017, s.15-16.
- Stamper, C. ve Van Dyne L. (2001). Work status and organizational citizenship behavior: A field study of restaurant employees, *Journal of Organizational Behavior*, 22, 517-536
- Straiter, K. L. (2005). The effects of supervisor’s trust of subordinates and their organization on job satisfaction and organizational commitment. *International Journal of Leadership Studies*, 1(1), 86-101.
- Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V. (2002). *Biyoistatistik*.(10. Baskı), Ankara: Hatiboglu Yayınevi.
- Şahbudak M. (2016) “Örgütsel Adalet Ve Örgütsel Güven Algılarının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Etkileri: Türk Spor Örgütü Örneği” Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Şeşen, H. (2006). *Personelin öğrenen örgüt algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkisi*.Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimsek, Ş. (1998), *Teknolojik değişim ve yönetim sorunları*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, İşletme Fakültesi Yayınları.
- Tan Ç. (2012) “İlköğretim Okul Yöneticilerinin Takım Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin İş Doyumu, Örgütsel Adanmışlık Ve Örgütsel Vatandaşlık Düzeylerine Etkisi” Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü. Elazığ.

- Tan H.H. and Tan CSF. Toward the differentiation of trust in supervisor and trust in organization. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 2000; 126(2):241-260.
- Taşcı, D. ve Koç, U. (2007). *Örgütsel vatandaşlık davranışı-örgütsel öğrenme değerleri ilişkisi: Akademisyenler üzerinde görgül bir araştırma*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 7(2), 373-382.
- Terlemez A.G (2012) “İşveren Markasının, İşe Adanmışlık Ve İşten Ayrılma Niyeti İle İlişkisinde Örgütsel Çekiciliğin Rolü: Türk Hava Yolları Örneği” Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü. İstanbul.
- TDK, <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim: 02.01.2020).
- Titrek, O., Bayrakçı, M. ve Zafer, D. (2009). Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin görüşleri, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, Temmuz-Ağustos-Eylül, 1 – 28.
- Topaloğlu, M, H. Koç ve H. Yavuz (2008). Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığının Bazı Temel Faktörler Açısından Analizi. *Kamu-İş*, 9.4.
- Tomažević, N. and Aristovnik, A. (2019). Factors of Trust in Immediate Leaders: An Empirical Study in Police Service Environment, *Int J Environ Res Public Health*. Jul; 16(14): 2525.
- Toprak, L. S. (2012) “Çatışma Yönetme Yöntemleri ile Yöneticiye Duyulan Güven Arasındaki İlişki: Afyonkarahisar’daki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Turnipseed, D. L. (2002). Exploring the link between organization citizenship behavior and personal ethics. *Journal of Business Research*, 55(1).
- Türker, M. (2006). *Çalışanların rol tanımlamalarının örgütsel vatandaşlık davranışına etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon Bilim Dalı, İstanbul.
- Tüzün, İ. K. (2006). *Örgütsel Güven, Örgütsel Kimlik ve Örgütsel Özdeşleşme İlişkisi; Uygulamalı Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uçar Ö. (2018) “Yöneticiye Duyulan Güvenin Örgütsel Bağlılık Ve İş Tatmini Üzerinde Genel Olarak Anlamlı Ve Pozitif Yönlü Bir Etkisinin Olduğu Görülmüştür.” Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.

- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uzmen, S. ve Mağden, D. (2002). Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 193-212.
- Üstün F. (2015) “Örgütlerde Sıkılık-Esneklik Boyutunun Örgütsel Güven, Kurumsal Girişimcilik Ve Firma Performansına Etkisi: Türkiye’nin Öncü Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma” Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Wech, B. A. (2002). Trust context, effect on organizational citizenship behavior, supervisory fairness, and job satisfaction beyond the influence of leader-member exchange. *Business & Society*, 41(3), 353-360.
- Whitener, E.M., Brodt, S.E., Korsgaard M.A. and Werner J.M. (1998). Managers as initiators of trust: An exchange relationship framework for understanding managerial trustworthy behavior, *Academy of Management Review*, 23, 513-530.
- Yamane, T. (2001). *Temel örnekleme yöntemleri*. (Çeviri: A. Esin, M. A. Bakır, C. Aydın, E. Gürbüzsel). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Yıldız H. (2015) “Pozitif Psikolojik Sermaye, Örgütsel Güven Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Alan Araştırması” Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Yıluzar H. (2016) “Kişi-Örgüt Uyumu İle İşe Adanmışlık Ve Örgütsel Bağlılık İlişkisi: Sağlık Sektöründe Bir Araştırma” Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.
- Yolaç, G. (2008). Satış Elemanlarının Örgütsel Bağlılığı ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (30), 155- 161.
- Yperen, N. W. and Berg V. D. (1999). Towards a better understanding of the link between participation in decision – making and organizational citizenship behaviour: A multilevel analysis. *Journal of Occupational & Organizational Psychology*, 72(3), 378.

EKLER

EK-1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ANKET FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu anket “Yöneticiye Duyulan Güvenin İşe Adanmışlık ve Örgütsel Vatandaşlık Davranış Üzerine Etkisi” konulu teze bilgi toplama aracı olarak hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar doktora tezinde kullanılacaktır. Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Mahmut Özdemir

Kırıkkale Üniversitesi

mahmudozdemir@hotmail.com

Öğr.Gör. Mustafa TECİMEN

Çankırı Karatekin

mustafatecimen@karatekin.edu.tr

Formu Dolduran Hakkında Genel Bilgiler

Cinsiyetiniz: ☐ Bay ☐ Bayan

Yaşınız: ☐ 20 yaş ve altı ☐ 21-30 yaş ☐ 31-40 yaş ☐ 41-50 yaş ☐ 51 yaş ve üzeri

Medeni Durumunuz : ☐ Evli ☐ Bekar

Aylık gelir düzeyiniz: ☐ 1500TL ve altı ☐ 1501TL-2000TL ☐ 2001TL-2500TL

☐ 2501TL-3000TL ☐ 3001TL-3500TL ☐ 3501TL ve üstü

Eğitim Durumunuz: ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Lisans Üstü

Ne düzeyde turizm eğitimi aldınız:

☐ Almadım ☐ Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ☐ Turizm Önlisans

☐ Turizm Lisans ☐ Turizm Lisans Üstü ☐ Diğer.....(lütfen belirtiniz)

İşletmedeki göreviniz:

☐ Personel ☐ Alt Düzey Yönetici

☐ Orta Düzey Yönetici ☐ Üst Düzey Yönetici

Çalıştığınız bölüm:

☐ Ön Büro ☐ Yiyecek-İçecek ☐ Kat Hizmetleri ☐ Muhasebe ☐ Teknik Servis

☐ Satış-Pazarlama ☐ İnsan Kaynakları ☐ Diğer.....(lütfen belirtiniz)

Turizm sektöründe Çalışma Süreniz: ..... Yıl .....Ay

Bu İş Yerinde Çalışma Süreniz: ..... Yıl.....Ay

Aşağıdaki sorular “Çalışanların Yöneticiye duydukları güven ile” ilgilidir. İşyerinizdeki nedenlerinizi dikkate alarak soruları yanıtlayınız. Bu ölçekte

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneğini temsil etmektedir.

Yöneticiye Duyulan Güven	1	2	3	4	5
1- Özel yaşantısını iş yaşamından ayırabilir					
2- Çalışanların kurum için önemli olduklarını hissettirebilir.					
3- Teknik açıdan donanımlıdır.					
4- Sorumluluğunu aldığı işlerin hesabını verebilir.					
5- İyi eğitim almıştır.					
6- Çalışanlar arasında etkin bir görev dağılımı yapabilir.					
7- Çalışanların kendilerini rahat hissetmelerini sağlar.					
8- Adildir.					
9- Karar alırken çalışanların görüşlerini alır.					
10- İyi bir dinleyicidir.					
11- Çalışanlarla ilişkilerinde dürüstlükten yanadır.					
12- Samimidir.					
13- Birlikte alınan kararlara uyar.					
14- Hem saygılı hem de samimi davranır.					
15- Anlayışlıdır.					
16- Çalışanları her konuda destekler.					
17- Kendisine güvenir.					
18- Kendisiyle barışıktır.					
19- İnsana değer verir.					

20- Bilgi ve tecrübelerini paylaşır.					
21- Bilgi saklamaz.					
22- Çalışanların fikirlerine değer verir.					
23- Yapılan işi takdir eder.					
24- Bazı ortamlarda çalışanların yaptığı işi öne çıkarır.					
25- Sıcakkanlıdır.					
26- Deneyimlidir.					
27- Güven telkin eder.					
28- Takım çalışmasına uygundur.					
29- Çalışanların inisiyatif kullanmasına imkan tanır.					
30- Çalışanlarına geri bildirim verir.					
31- İletişime açıktır.					
32- Pozitiftir.					
33- Yaratıcıdır.					
34- Koruyucudur.					
35- Huzur verir.					
36- Çalışanlarını korur.					
37- Prensiplerine (ilkelerine) bağlıdır.					
38- Çalışanların birbirleri ile iyi geçinmeleri hususunda çaba sarf eder.					
39- Kendi stresini ve iç çelişkilerini personeline yansıtmaz.					
40- Karşısındakinin eksikliklerinden faydalanmaz					
Aşağıdaki sorular “işe adanmışlık ile” ilgilidir. İşyerinizdeki çalışmanızı dikkate alarak soruları yanıtlayınız. Bu ölçekte (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneğini temsil etmektedir.	1	2	3	4	5
41- İşteyken enerjiyle dolup taşıdığımı hissediyorum.					

42- Yaptığım işi anlamlı ve amacıma uygun buluyorum.					
43- Çalışırken zaman uçup gidiyor.					
44- İşimde güçlü ve enerjik hissediyorum.					
45- İşim konusunda hevesliyim.					
46- Çalışırken etrafımdaki her şeyi unutuyorum.					
47- İşim bana ilham veriyor.					
48- Sabah uyandığımda, işe gitme isteği duyuyorum.					
49- Yoğun bir şekilde çalışırken mutlu hissediyorum.					
50- Yaptığım işten gurur duyuyorum.					
51- Kendimi işime verdim.					
52- Tek bir seferde, uzun zaman dilimleri süresince çalışmayı sürdürebilirim.					
53- İşim bana ilgi çekici geliyor.					
54- Çalışırken kendimi işime kaptırıyorum.					
55- İşimde kendimi zihinsel olarak dayanıklı hissediyorum.					
56- Kendimi işimden koparıp almam güçtür.					
57- İşimde bir şeyler iyi gitmediğinde bile, her zaman azimle devam ederim					
Aşağıdaki sorular “Örgütsel Davranış” ile ilgilidir. Bu ölçekte (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneğini temsil etmektedir	1	2	3	4	5
58- İşte olmayan ya da ara veren arkadaşları idare etmek					
59- Ağır iş yükü olanlara yardım etmek					
60- Sizden istenmeden, yeni gelen çalışanların işe ve işyerine alışmasına yardım etmek					
61- Başkalarının işle ilgili problemlerini halletmelerine yardımcı olmak için zaman ayırmak					
62- Sizden istenmeden bir şeylerin yapılmasına gönüllü					

olmak					
63- Kurum dışından ziyaretçilere sizin yol göstermenize ihtiyaç duyduklarında yardım etmek					
64- Başka birisinin işiyle ilgili ortaya çıkabilecek sorunları önceden görüyorsanız, o kişiyi bu konuda uyarmak					
65- İşyerinizde, bireylerarası olumsuz çatışmaları önlemeye, çözmeye ya da yatıştırmaya çalışmak					
66- İşe sürekli erken gelerek, zamanında işe başlamaya hazır olmak					
67- Kötü hava, yoğun trafik vb. gibi koşullarda dahil olmak üzere her gün tam zamanında işte olmak					
68- Mesai saatleri içinde işle ilgisi olmayan konuşmalarla zaman harcamamak					
69- İşyerinizdeki kişilerin başarılarını ve profesyonel gelişimlerini destekleyici ve pekiştirici davranışlarda bulunmak					
70- İşinizi bitirmek için, gerekirse mesai saatleri dışında da çalışmak					
71- İşinizle ilgisi olmasa bile, kurum içi sorunların çözümünde sorumluluk almak					
72- Kurum performansını arttırmak için diğer çalışanlarla iletişim ve işbirliği içinde olmak					
73- Önemli olduğunu düşündüğünüz toplantılara, göreviniz dışında olsa bile gönüllü katılmak					
74- Bölümler arası koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak					
75- Kurumla ilgili çevredeki değişim ve gelişmeleri takip etmek					
76- Kurumsal duyuruları okumak ve takip etmek.					
77- Kurum için neyin iyi olduğu konusundaki değerlendirmelere katılmak ve bu konuda görüş bildirmek					
78- Yangın tehlikesi, şüpheli faaliyetler gibi durumları					

rapor etmek					
79- Kurumun kusurlu yanlarını ortaya çıkarmamak					
80- İş ve kurumla ilgili yakınmamak					
81- İşle ya da kurumla ilgili problemleri olduğundan fazla göstermemek, abartmamak					
82- Çalıştığınız kurumu, dışarıya karşı “çalışanlarını destekleyen bir kurum” olarak tanıtmak					
83- Kurum hakkında olumsuz fikri olan kişilere karşı, kurumu savunmak					
84- Kurumun çıkarlarını, kendinizin ve çalışma arkadaşlarınızın çıkarlarından üstün tutmak					
85- Üstleriniz sizi izlemiyor bile olsa, çalıştığınız kurumun kuralları ve düzenlemelerini inançla yerine getirmek					
86- İşe gelemeyeceği zaman önceden haber vermek					
87- İş arkadaşlarınızla yeni teknik ve gelişmelerle ilgili fikir ve bilgiyi paylaşmak					
88- Kendi alanınızla ilgili yayınları takip etmek					
89- Kendi alanınızla ilgili konferans, seminer ve kursları takip etmek ve fırsatınız varsa katılmak					
90- Yeni teknik ve gelişmeleri görevinizi yerine getirirken kullanmak					

EK 2. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Mustafa TECİMEN

Doğum Yeri ve Tarihi: Antakya/17.04.1981

Medeni Durumu: Evli

Öğrenim Durumu: Doktora

Yabancı Dil: İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU:

Okul Seviyesi			Mezun Yılı
Lise	Antakya/Hatay	Hatay Anadolu Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	1999
Lisans	Turizm İşletmeciliği Eğitimi/ Ankara	Gazi Üniversitesi	2003
Y. Lisans	Turizm İşletmeciliği Eğitimi/ Ankara	Gazi Üniversitesi	2013
Doktora	İşletme/ Kırıkkale	Kırıkkale Üniversitesi	2020

İŞ DENEYİMİ:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Öğretim Görevlisi	Çankırı Karatekin Üniversitesi Çankırı meslek Yüksekokulu Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü	2009-Devam